

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK. VI. 166.

SINNSSYKEASYLENE'S VIRKSOMHET

1916.

(Statistique des hospices d'aliénés pour l'année 1916.)

Efter de fra asylene innkomne årsberetninger

utgitt av

MEDISINALDIREKTØREN.

KRISTIANIA.

I KOMMISSJON HOS H. ASCHEHOUG & CO.

1920.

Pris: Kr. 1.00.

Norges Offisielle Statistikk, rekke VI.
(Statistique Officielle de la Norvège, série VI.)

Trykt 1917:

- Nr. 91. Norges sparebanker 1915. (*Caisses d'épargne.*)
— 92. Kreaturholdet 30 september 1916. (*Bétail, le 30 septembre 1916.*)
— 93. Arbeidslønninger 1915. (*Gages annuels des domestiques et salaires des ouvriers.*)
— 94. Sundhetstilstanden og medicinalforholdene 1914. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
— 95. Norges bergverksdrift 1915. (*Mines et usines.*)
— 96. Veterinærvæsenet og kjøtkontrollen 1915. (*Le service vétérinaire et l'inspection de la viande.*)
— 97. Norges handel 1915. (*Commerce.*)
— 98. Fængselsstyrelsens aarbok 1913. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1913.*)
— 99. Forsømte og forbryderske barn i Norge. (*Enfants moralement abandonnés et enfants criminels en Norvège.*)
— 100. Norges kommunale finanser 1913/14. (*Finances des communes.*)
— 101. De offentlige jernbaner 1915/16. (*Chemins de fer publics.*)
— 102. Norges telegrafvæsen 1915/16. (*Télégraphes et téléphones de l'Etat.*)
— 103. Norges skibsfart 1915. (*Navigation.*)
— 104. Jordbruk og fædrift 1911—15. (*Agriculture et élevage du bétail.*)
— 105. Dyrtidens virkninger paa levevilkårene. 1ste del. (*Effets de la cherté des vivres sur les conditions d'existence. 1ère partie.*)
— 106. Forsikringselskaper 1915. (*Sociétés d'assurances.*)
— 107. Ulykkesforsikringen 1914. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
— 108. De spedalske i Norge 1911—1915. (*Rapport sur les lépreux en Norvège pour les années 1911—1915.*)
— 109. Sindssykeasylenes virksomhet 1915. (*Hospices d'aliénés.*)
— 110. Kommunevalgene 1916. (*Élections en 1916 pour les conseils communaux et municipaux.*)
— 111. Folkemængdens bevægelse 1915. (*Mouvement de la population.*)
— 112. Norges postvæsen 1916. (*Statistique postale.*)
— 113. Kriminalstatistik 1913 og 1914. (*Justice criminelle.*)
— 114. Skiftervæsenet samt overformynderiene 1915. (*Successions, faillites et biens pupillaires.*)
— 115. Norges fiskerier 1915. (*Grandes pêches maritimes.*)
— 116. Private aktiebanker 1916. (*Banques privées par actions.*)
— 117. Fængselsstyrelsens aarbok 1914. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1914.*)
— 118. Norges sparebanker 1916. (*Caisses d'épargne.*)
— 119. Fiskerforsikringen 1916. (*Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
— 120. Norges skibsfart 1916. (*Navigation.*)

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK. VI. 166.

SINNESSYKEASYLENE'S VIRKSOMHET

1916.

(Statistique des hospices d'aliénés pour l'année 1916.)

Efter de fra asylene innkomne årsberetninger

utgitt av

MEDISINALDIREKTØREN.

KRISTIANIA.

I KOMMISSJON HOS H. ASCHEHOUG & CO.

1920.

For årene 1899--1903 se Norges Offisielle Statistikk rekke IV, senest nr. 105.

For årene 1904—1915 se Norges Offisielle Statistikk, senest rekke VI, 109.

Indholdsfortegnelse.

Table des matières.

	Side
Indledning, oversigt over sykepladsene m. v. paa de norske sindssykeasyler	1
Oversigt over antallet av de paa sindssykeasylene behandlede, middelbelæg og antal forpleiningsdage (tab. I)	6-7
Ialt behandlet (tab. II)	8-9
Indkommet (tab. III)	10-11
Utskrevet helbredet (tab. IV)	12-13
Utskrevet i bedret tilstand (tab. V)	12-13
Utskrevet uhelbredet (tab. VI)	14-15
Døde (tab. VII)	16-17
Sygdomsform og behandlingens utfald for alle asyls (tab. VIII)	18-19
Procentforholdet av tilbakeliggende, indkomne, utgaaede og døde til de paa hvert asyl tilsammen behandlede (tab. IX)	18-19
De indkomnes hjemstavn (tab. X) ..	20-23
De for første gang i et norsk asyl indkomnes alder ved indlæggelsen (tab. XI)	23
Alder, i hvilken de første symptomer yttret sig hos de for første gang i et norsk asyl indkomne (tab. XII) ..	24
Sygdommens varighet hos de for første gang i et norsk asyl indlagte (tab. XIII)	25
De for første gang i et norsk asyl indkomnes hjemstavn (tab. XIV)	26
Oversigt over egteskapsforholdene hos de for første gang i et norsk asyl indkomne (tab. XV)	27
De opgivne aarsaker til sindssygdом hos de for første gang i et norsk asyl indkomne (tab. XVI)	28-31
Oversigt over de for første gang i et norsk sindssykeasyl indkomnes stand og stilling (tab. XVII)	32-33
Interkurrente sygdomme paa asylene (tab. XVIII)	34-35
De opgivne dødsarsaker hos de paa asylene døde (tab. XIX)	36-37

	Page
Introduction. Données générales sur les hospices d'aliénés de Norvège en 1916	1
Tableau du mouvement des hospices d'aliénés, indiquant pour chaque hospice le nombre des malades et le total des journées d'entretien (tab. I) ..	6-7
Nombre des aliénés traités dans les hospices (tab. II)	8-9
Nombre des entrées dans les hospices d'aliénés (tab. III)	10-11
Nombre des sorties en état de guérison (tab. IV)	12-13
Nombre des sorties en état d'amélioration (tab. V)	12-13
Nombre des sorties en état de non guérison (tab. VI)	14-15
Nombre des décès dans les hospices d'aliénés (tab. VII)	16-17
Répartition par formes de la maladie et résultat du traitement (tab. VIII) ..	18-19
Rapport du nombre des sorties et décès comparé au total des aliénés traités dans les hospices (tab. IX) ..	18-19
Tableau des entrées réparties par domicile des aliénés (tab. X)	20-23
Répartition par âge lors de l'admission des aliénés reçus pour la première fois dans un hospice norvégien (tab. XI)	23
L'âge, dans lequel se montrèrent les premiers symptômes chez les aliénés reçus pour la première fois dans un hospice norvégien (tab. XII) ..	24
Durée de la maladie lors de l'admission des aliénés reçus pour la première fois dans un hospice norvégien (tab. XIII)	25
Domicile des aliénés reçus pour la première fois dans un hospice norvégien (tab. XIV)	26
État civil des aliénés reçus pour la première fois dans un hospice norvégien (tab. XV)	27
Cause présumée de la maladie pour les aliénés reçus pour la première fois dans un hospice norvégien (tab. XVI)	28-31
Profession et condition sociale des aliénés reçus pour la première fois dans un hospice norvégien (tab. XVII)	32-33
Cas des maladies intercurrentes dans les hospices d'aliénés (tab. XVIII) ..	34-35
Causes des décès indiquées pour les aliénés décédés dans les hospices (tab. XIX)	36-37

	Side		Page
Middeltal av daglig arbeidende syke i asylene (tab. XX).....	38-39	Nombre moyen par jour des aliénés occupés au travail dans les diverses hospices (tab. XX).....	38-39
Oversigt over anvendelse av isolation og mekaniske tvangsmidler (tab. XXI).....	40-41	Relevé de l'application de reclusion (tab. XXI).....	40-41
Utdrag av regnskapene (tab. XXII)	42-45	Tableau des recettes et des dépenses (tab. XXII).....	42-45

Almindelig oversigt.

I. Asylene.

	Side
Belægget, utvidelser, forbedringer m. m.	46
Sundhetstilstanden	50

II. Patientene.

Behandling m. m.....	50
Arbeidsevirsomheten	51
De sykes opmuntring og adspredelse: gudstjeneste	52
Ulykkestilfælde	52
Syke i familjepleie under asylenes tilsyn	53
Undvikelser	53
Dødsfald. Sektionsfund	54
Utgaat efter avgit erklæring ikke sindssyk	56

III. Personalet.	61
-----------------------	----

Tillæg.

Diagnosen Amentia. (Av direktør dr. med. H. Evensens beretning for Gaustad asyl)	65
--	----

Oversigt over sindssykeasylenes virksomhet 1916.

Tallet paa sindssykeasylter ved aarets utgang var 21 med ialt 3 799 sykeplasser.

Asylene var:

Gaustad, statsasyl ved Kristiania, med 330 plasser¹⁾, halvdelen for hvert kjø.

Eg, statsasyl i Kristiansand, med 260 plasser, halvdelen for hvert kjø.

Rotvold, statsasyl ved Trondhjem, med 275 plasser²⁾, 145 for mænd, (hvorav 15 i landbrukskolonien) og 130 for kvinder.

Rønvik, statsasyl ved Bodø, med 230 plasser, halvdelen for hvert kjø. Hertil kommer 22 plasser i landbrukskolonien.

Dikemark, Kristiania kommunale asyl i Asker med 484 plasser, 233 for mænd og 251 for kvinder.

Blakstad, Akershus amtskommunes asyl i Asker, med 147 plasser, 80 for mænd og 67 for kvinder.

Veum, Smaalenenes amtskommunes asyl i Glemmen, med 200 plasser, 110 for mænd og 90 for kvinder.

Sanderud, Hedemarkens amtskommunes asyl i Stange med 211 plasser, 120 for mænd og 91 for kvinder.

Prestsæter, Kristians amtskommunes asyl i Vestre Toten, med 171 plasser, 86 for mænd og 85 for kvinder.

Bratsberg amtskommunes asyl i Solum med 181 plasser, 107 for mænd og 74 for kvinder.

Kristiansands kommunale asyl med 32 plasser, 13 for mænd og 19 for kvinder.

Dale, Stavanger amtskommunes og Stavanger bys asyl i Hetland, med 196 plasser, halvdelen for hvert kjø. Hertil kommer 9 plasser i kolonibygningen.

Valen, Søndre Bergenhus amtskommunes asyl i Fjelberg, med 181 plasser, 101 for mænd og 80 for kvinder.

Neevengaarden, kommunalt asyl i Bergen, med 322 plasser, 126 for mænd og 196 for kvinder.

Rosenbergs asyl, kommunalt, i Bergen, med 120 plasser, kun for mænd.

Opdøl, Romsdals amtskommunes asyl i Bolsø, med 110 plasser, halvdelen for hvert kjø.

Trondhjems hospitalstiftelses asyl, kommunalt med 82 plasser.

Oslo hospitals asyl i Kristiania med 63 plasser, kun for kvinder.

¹⁾ Budgettert tal 351.

²⁾ I regulativ av 12te november 1907 er tallet paa plasser fastsat til 265.

Dr. Dedichens asyl, privat, ved Kristiania, med 58 plasser, halvdelen for hvert kjøen.

Møllendal asyl, privat, ved Bergen, med 80 plasser, 45 for mænd og 35 for kvinder.

Kriminalasylet i Trondhjem kan motta ca. 35 patienter, kun mænd.

Aar.	For første gang i et norsk asyl indlagte syke.	Belæg pr. 31te decbr.	Sykeplasser pr. 31te decbr.	Middeltal av daglig forpleiede syke.	Gjennemsnitlig utgift pr. patient pr. dag ¹⁾ .
					Kr.
1908.....	744	2 518	2 551	2 458	} 1.39
1909.....	747	2 679	2 667	2 600	
1910.....	760	2 805	2 858	2 738	
1911.....	720	2 957	2 918	2 899	} 1.41
1912.....	776	3 076	2 941	3 016	
1913.....	829	3 318	3 568	3 146	} 1.46
1914.....	925	3 767	3 768	3 564	
1915.....	948	3 958	3 768	3 886	
1916.....	966	4 031	3 790	4 017	1.76

Tabel I gir en oversigt over *asylenes virksomhet*, behandlingens utfald, forpleiningsdagens tal m. m. I 1916 indlagdes 1392²⁾ mot 1399 i 1915 og 1537 i 1914. Forholdet av indlæggelser til tallet paa sykeplasser for alle asylter (3 799) utgjorde 36.6 pct. og var for hvert asyl følgende:

Dedichens ..	103.4 pct.	Valen ..	30.9 pct.
Rotvold ..	56.0 «	Oslo ..	27.0 «
Rønvik ..	55.6 «	Rosenbergs ..	24.2 «
Dale ..	50.7 «	Sanderud ..	23.7 «
Eg ..	43.8 «	Møllendal ..	18.7 «
Prestsæter ..	42.7 «	Bratsbergs ..	14.9 «
Opdøl ..	42.7 «	Kriminalasylet ..	14.3 «
Gaustad ..	42.1 «	Trondhjems ..	12.2 «
Neevengaarden ..	36.3 «	Kristiansands ..	9.4 «
Veum ..	35.5 «	Blakstad ..	7.5 «
Dikemark ..	31.1 «		

Procentforholdet av *mænd* og *kvinder* sees av følgende sammenstilling:

	Mænd.	Kvinder.
Tilbakeleggende fra 1915.....	52.5 pct.	47.5 pct.
Indkommet i 1916.....	48.9 «	51.1 «
Tilsammen behandlet	51.6 «	48.4 «
Utgaat og død	50.0 «	50.0 «
Tilbakeleggende ved utgangen av 1916	52.1 «	47.9 «

¹⁾ Utregnet efter opgaverne fra statens og de kommunale asylter.

²⁾ Se anmerkningen paa tabel I for dette og de nærmest foregaaende aar.

Forholdet av tilbakeliggende, indkomne, utgaaede og døde til alle behandlede ved de enkelte asyls sees av tabel IX.

Av de «*utgaaede*» og «*døde*» utskreves 18.3 pct. helbredet, 25.4 pct. bedret, 31.8 pct. uhelbredet, 1,0 pct. efter avgit erklæring og 23.5 pct. døde.

Forpleiningsdagens tal utgjorde 1 470 460 eller gjennemsnittlig for hver av alle behandlede 274.9 dage (i 1915 274.6, i 1914 268.0 dage).

Middeltallet av daglig behandlede syke var 4 017 (i 1915 3 886, i 1914 3 564). For det offentliges regning forpleiedes 85.7 pct., for privates 14.3 pct.

Sundhetstilstanden har gjennomgaaende været god; de meldte interkurrente sykdomme vil sees av tabel XVIII.

Dødsårsakene og de dødes alder sees av tabel XIX. Den hyppigste dødsårsak var tuberkulose, som forårsaket 31.1 pct. av alle dødsfald; dernæst paralysis generalis 11.3 pct.

De indkomnes hjemstavn (tabel X) er opgit for 1 372. Av disse var 62.8 pct. fra landdistriktene, 36.1 fra byene; 1.2 pct. var hjemmehørende i utlandet. Av de for første gang i norsk asyl indkomne (tabel XIV) var 67.4 pct. fra landdistriktene, 30.0 pct. fra byene, 2.6 pct. fra utlandet.

Tabel XI¹⁾ viser alderen hos de for første gang i et norsk asyl indkomne.

6.9 pct. var under	20 aar.	8.7 pct. var mellem	60—70 aar.
28.3 « « mellem	20—30 «	3.4 « « —	70—80 «
25.1 « « —	30—40 «	0.6 « « —	80 90 «
14.3 « « —	40—50 «	0.3 « « ukjendt.	
12.4 « « —	50—60 «		

Tabel XII¹⁾ viser alderen, i hvilken de første symptomer ytret sig. Saavel i denne som i den foregaaende tabel er sygdommens art opgit.

5.9 pct. var under	15 aar.	5.9 pct. var mellem	40—45 aar.
8.3 « « mellem	15—20 «	6.0 « « —	45—50 «
15.3 « « —	20—25 «	9.2 « « —	50—60 «
14.0 « « —	25—30 «	5.7 « « —	60—70 «
10.8 « « —	30—35 «	2.7 « « over	70 «
8.0 « « —	35—40 «	8.2 « « ukjendt.	

Sygdommens varighet (tabel XIII¹⁾ var for:

39.8 pct. under	$\frac{1}{2}$ aar.
14.0 « —	$\frac{1}{2}$ —1 «
10.4 « —	1—2 «
31.7 « —	2 « og derover.
4.1 « —	ukjendt.

Med hensyn til *egteskapsforhold* (tabel XV¹⁾ var 60.9 pct. ugifte, 31.4 pct. gifte, 6.5 pct. i enkestand og 0.9 pct. fraskilte. 0.3 pct. var ukjendt.

¹⁾ Tabellene XI til og med XVII omfatter kun de for første gang i et norsk asyl indlagte.

En sammenstilling av de oppgivne *aarsaker til sindssygd*om (anamnestiske data) er gjort i tabel XVI¹⁾. Av 959 er ingen årsak opgit for 405 eller 42.2 pct. Blandt de andre 554 anføres arvelig anlæg overhovedet hos 317 eller 57.2 pct., psykiske årsaker hos 102 eller 18.4 pct., drik hos 43 eller 7.8 pct., syfilis hos 29 eller 5.2 pct. og senilitet hos 21 eller 3.8 pct.

Stand og stilling (tabel XVII¹⁾) er opgit for 906. Herav tilhørte:

26.5 pct.	Bonde-, husmands- og inderststanden.
26.4 «	Arbeiderstanden.
13.2 «	Tjenerstanden.
12.6 «	Haandverkerstanden.
7.6 «	Sjømandsstanden (fiskere etc.).
6.1 «	Handelsstanden.

Arbeidsvirksomheten blandt de sindssyke fremgaar av tabel XX. — Forholdet av arbeidende syke til middelbelægget (tabel I) var for alle asylter 42.4 pct. (derav mænd 57.3 pct., kvinder 42.7 pct.). — Ved hvert av asylene var forholdet følgende:

Kriminalasylet	81.4 pct.	Eg	46.3 pct.
Dale	58.6 «	Veum	46.3 «
Bratsbergs	53.2 «	Blakstad	44.0 «
Rønvik	52.4 «	Neevengaarden	42.4 «
Rotvold	50.5 «	Opdøl	39.3 «
Prestsæter	50.5 «	Gaustad	33.7 «
Trondhjem	50.5 «	Møllendal	33.1 «
Oslo	50.0 «	Dikemark	24.1 «
Valen	49.6 «	Kristiansand	22.8 «
Sanderud	46.7 «	Rosenbergs	20.1 «

Bruk av *isolation og mekaniske tvangsmidler* sees av tabel XXI.

I tabel XXII meddeles et utdrag av regnskapene fra statens og de kommunale asylter.

Direktørene eller bestyrerne for asylene var: Dr. med. H. Evensen (Gaustad). H. Platou (Eg). O. Sollied (Rotvold). T. Dahle (Rønvik). Dr. med. H. Holm (Dikemark). A. Horne (Blakstad). H. Lund (Veum). C. Wefring (Sanderud). Ph. Hansteen (Prestsæter). J. Henrichs (Bratsbergs). K. Klaussen (Kristiansands). C. Wingard (Dale). E. Støren (Valen). H. Arnesen (Neevengaarden). Dr. med. C. Looft (Rosenbergs). D. Dahl (Opdøl). J. Widerøe²⁾ (Trondhjems). L. Aall (Oslo). H. Dedichen (Dedichens). E. Martens (Møllendal).

Av deres beretninger for hvert enkelt asyl leveres i det følgende et samlet utdrag.

¹⁾ Se foregaaende side.

²⁾ Ogsaa bestyrer av Kriminalasylet.

Tabeller.

Tabel I. Oversigt over tallet paa c

Tableau du mouvement des hospices d'aliénés indiquant pour chaq

Asyler.	Tilbakeiggende 1/1 1916.			Indkommet i 1916.			Ialt behandlet i 1916.			helbredet.			bedret.		
	Tils.	Derav		Tils.	Derav		Tils.	Derav		Tils.	Derav		Tils.	Dera	
		M.	K.		M.	K.		M.	K.		M.	K.		M.	K.
Gaustad	354	186	168	139	72	67	493	258	235	23	11	12	32	13	
Eg	283	152	131	114	58	56	397	210	187	20	12	8	14	6	
Rotvold	277	147	130	154	58	96	431	205	226	27	9	18	43	20	
Rønvik	303	172	131	140	64	76	443	236	207	29	10	19	38	16	
Dikemark	538	268	270	150	74	76	688	342	346	17	11	6	34	22	
Blakstad	143	72	71	11	6	5	154	78	76	-	-	-	2	1	
Veum	182	88	94	71	43	28	253	131	122	14	6	8	7	3	
Sanderud	232	140	92	50	19	31	282	159	123	19	9	10	12	5	
Prestsæter	190	102	88	73	38	35	263	140	123	16	10	6	24	13	
Bratsbergs	197	114	83	27	13	14	224	127	97	10	2	8	-	-	
Kristiansands	31	13	18	3	1	2	34	14	20	-	-	-	-	-	
Dale	187	102	85	104	45	59	291	147	144	19	12	7	22	10	
Valen	182	86	96	56	35	21	238	121	117	9	6	3	13	6	
Neevengaarden	317	122	195	117	55	62	434	177	257	21	11	10	43	17	
Rosenbergs	110	110	-	29	29	-	139	139	-	-	-	-	2	2	
Opdøl	111	56	55	47	24	23	158	80	78	4	4	-	14	7	
Trondhjems	87	46	41	10	7	3	97	53	44	-	-	-	5	4	
Oslo	67	-	67	17	-	17	84	-	84	-	-	-	10	-	
Dedichens	46	23	23	60	29	31	106	52	54	9	4	5	18	12	
Møllendal	89	48	41	15	6	9	104	54	50	3	2	1	3	2	
Kriminalasylet	32	32	-	5	5	-	37	37	-	1	1	-	-	-	
Ialt	3 958	2 079	1 879 ¹⁾	1 392	681	711	5350	2760	2590	241	120	121	336	159	

1) Som privat forpleiede skulde kun opføres de, for hvem utgiftene utredes av vedkomme

2) 6 (Gaustad 2, Rønvik 4) indkommet 2 ganger.

aa sindssykeasylene behandlede.

spice le nombre des malades et le total des journées d'entretien.

at			Ialt			Tilbakeiggende			Middelbelæg.	Forpleiningsdage.	Av hele belægget for- pleides for privat regning. 1)						
Ihelbredet.			Døde.			31/12 1916.											
efter avgit erklæring.			Derav			Derav											
ls.	Derav		Tils.	Derav		Tils.	Derav		Tils.	Derav							
	M.	K.		M.	K.		M.	K.		M.	K.						
59	28	31	3	3	-	28	16	12	145	71	74	348	187	161	353.1	129 264	153
41	26	15	2	2	-	18	7	11	95	53	42	302	157	145	292.3	106 992	78
45	19	26	-	-	-	25	14	11	140	62	78	291	143	148	283.1	103 631	65
43	26	17	3	2	1	24	15	9	137	69	68	306	167	139	309.6	113 331	17
86	41	45	1	1	-	36	20	16	174	95	79	514	247	267	524.9	192 107	14
2	-	2	-	-	-	9	4	5	13	5	8	141	73	68	141.0	51 618	7
10	3	7	-	-	-	21	14	7	52	26	26	201	105	96	196.0	71 747	16
8	5	3	-	-	-	12	5	7	51	24	27	231	135	96	233.0	85 284	40
18	7	11	-	-	-	10	3	7	68	33	35	195	107	88	195.0	71 382	29
11	3	8	-	-	-	10	8	2	31	13	18	193	114	79	195.9	71 688	29
1	1	-	-	-	-	2	-	2	3	1	2	31	13	18	30.7	11 238	1
11	5	6	2	2	-	29	13	16	83	42	41	208	105	103	198.6	72 691	39
5	-	5	1	1	-	12	8	4	40	21	19	198	100	98	193.1	70 677	11
35	13	22	1	-	1	21	10	11	121	51	70	313	126	187	314.8	115 230	79
3	3	-	-	-	-	20	20	-	25	25	-	114	114	-	112.3	41 087	5
5	4	1	-	-	-	13	6	7	36	21	15	122	59	63	116.6	42 688	10
2	1	1	-	-	-	1	1	-	8	6	2	89	47	42	88.8	32 489	6
4	-	4	-	-	-	5	-	5	19	-	19	65	-	65	68.4	25 055	53
26	12	14	-	-	-	4	2	2	57	30	27	49	22	27	50.2	18 384	106
2	-	2	-	-	-	9	3	6	17	7	10	87	47	40	87.7	32 096	7
3	3	-	-	-	-	-	-	-	4	4	-	33	33	-	32.2	11 781	-
120	200	220	13	11	2	309	169	140	1319	659	660	4 031	2 101	1 930	4 017	1470 460	765

Arkes paarørende eller ved legatmidler.

Tabel II. Ialt behandlet.
 Nombre des aliénés traités dans les hospices.

Sygdom.	Alle asyler.			Gaustad.		Eg.		Rotvold.		Røn- vik.		Dike- mark.		Blak- stad.		Veum.		Sande- rud.		Prest- sæter.	
	Tils.	Derav		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
		M.	K.																		
Melancholia.....	538	196	342	20	34	21	44	30	47	18	35	12	24	3	2	17	29	1	1	18	32
Mania.....	228	85	143	17	18	10	17	6	17	8	13	2	4	-	1	7	9	-	-	11	14
Anentia.....	100	34	66	1	2	4	2	-	8	-	5	11	17	-	3	-	-	1	2	-	-
Dementia.....	3 084	1 638	1 446	138	130	109	80	119	114	140	106	205	231	50	38	77	68	107	71	64	45
Paranoia.....	218	139	79	5	3	24	16	16	6	10	6	16	3	2	-	4	-	4	1	16	16
Insania periodica.....	353	131	222	8	5	14	15	7	10	3	21	19	25	2	7	-	4	11	32	4	3
— epileptica.....	115	85	30	5	1	4	-	1	4	14	4	4	2	3	-	6	4	7	2	14	2
— hysterica.....	97	5	92	1	20	-	7	-	3	-	7	1	10	-	11	-	3	-	5	-	2
— hypochondrica.....	20	15	5	2	-	1	-	1	-	-	-	4	1	-	-	-	-	3	-	2	1
— degenerativa.....	175	117	58	22	10	9	3	7	3	6	1	26	19	10	9	-	1	3	2	2	1
— neurasthenica.....	17	10	7	-	-	1	-	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus.....	71	69	2	6	-	2	-	-	-	10	-	12	1	-	-	7	-	-	-	2	-
Paralysis generalis....	90	73	17	15	1	1	-	8	4	2	1	24	6	-	-	4	-	1	-	1	-
Vitia org. cerebri.....	14	10	4	2	-	-	-	2	1	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1	1
Idiotia (imbecillitas)...	212	138	74	11	10	8	3	6	6	20	7	3	2	8	5	9	4	21	7	5	6
Til observation.....	18	15	3	5	1	2	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	5 350	2 760	2 590	258	235	210	187	205	226	236	207	342	346	78	76	131	122	159	123	140	123

Tabel II (forts.).

Sygdom.	Bratsbergs.		Kristiansands.		Dale.		Valen.		Neeven-gaarden.		Rosenbergs.	Opdøl.		Trondhjem.		Oslo.	Dedichens.		Møllendal.		Kriminal-asylet.
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	M.	K.	M.	K.	K.	M.	K.	M.	K.	M.
Melancholia	5	7	-	-	2	13	11	8	9	26	2	3	2	2	5	17	14	12	7	4	1
Mania	-	3	-	-	2	10	5	5	7	16	1	1	2	1	-	8	2	1	5	5	-
Amentia	-	-	-	-	2	2	-	-	10	22	1	3	3	-	-	-	-	-	-	-	1
Dementia	94	59	11	17	107	100	76	80	95	138	100	52	47	38	31	43	10	10	34	38	12
Paranoia	3	-	1	2	3	-	2	-	10	21	16	1	-	-	-	3	1	2	3	-	2
Insania periodica	13	21	-	-	12	11	6	15	8	15	1	5	11	3	1	2	1 ¹⁾ 12	23	-	1	3
— epileptica	1	1	-	1	3	-	7	1	7	2	4	3	4	1	1	-	-	-	-	1	1
— hysterica	-	3	-	-	1	2	-	2	1	4	-	1	1	-	2	6	-	4	-	-	2
— hypochondrica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
— degenerativa	-	-	-	-	2	1	2	-	8	5	3	2	1	2	2	-	2 ²⁾ 3	-	1	-	9
— neurasthenica	1	-	-	-	4	-	-	-	1	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus	1	-	-	-	1	-	2	-	10	-	5	1	-	-	-	-	7	1	1	-	2
Paralysis generalis	1	-	-	-	2	2	2	-	7	2	-	-	1	1	-	-	3	-	1	-	-
Vitia org. cerebri	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Idiotia (imbecillitas)	7	3	2	-	3	2	6	6	4	2	6	8	3	5	1	5	-	1	2	1	4
Til observation	1	-	-	-	2	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	127	97	14	20	147	144	121	117	177	257	139	80	78	53	44	84	52	54	54	50	37

¹⁾ Under diagnosen manisk depression er opført 11 mænd og 21 kvinder.

²⁾ En er opført under diagnosen katatoni.

Tabel III. Indkommet.
 Nombre des entrées dans les hospices d'aliénés.

Sygdom.	Alle asyler.			Gaustad.		Eg.		Rotvold.		Røn-vik.		Dike-mark.		Blak-stad.		Veum.		Sande-rud.		Prest-sæter.	
	Tils.	Derav		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
		M.	K.																		
Melancholia.....	202	71	131	2	6	11	19	10	24	6	17	1	5	-	1	7	14	-	-	9	14
Mania.....	96	39	57	7	3	3	5	4	11	4	6	-	2	-	-	6	4	-	-	4	7
Amentia.....	40	20	20	1	-	2	1	-	2	-	3	7	8	-	-	-	-	1	2	-	-
Dementia.....	666	330	336	41	41	25	22	30	45	32	33	39	40	5	3	18	4	12	15	12	10
Paranoia.....	23	15	8	1	-	2	2	1	2	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	3	1
Insania periodica....	119	41	78	3	2	5	5	-	2	-	12	3	7	-	-	-	-	3	12	3	1
— epileptica.....	28	23	5	1	-	2	-	-	1	5	-	2	1	-	-	3	2	2	-	-	-
— hysterica.....	28	2	26	-	8	-	2	-	2	-	2	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-
— hypochondrica....	8	4	4	-	-	1	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	1
— degenerativa....	33	18	15	2	1	-	-	2	1	1	-	7	9	-	-	-	1	-	-	-	-
— neurasthenica....	11	9	2	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus.....	32	31	1	2	-	1	-	-	-	5	-	5	1	-	-	3	-	-	-	1	-
Paralysis generalis...	28	25	3	4	-	1	-	5	-	-	1	5	1	-	-	3	-	-	-	-	-
Vitia org. cerebri....	7	5	2	1	-	-	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Idiotia (imbecillitas)..	54	34	20	2	5	2	-	3	5	7	1	2	-	1	1	1	2	-	1	3	1
Til observation.....	17	14	3	5	1	2	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	1 392	681	711	72	67	58	56	58	96	64	76	74	76	6	5	43	28	19	31	38	35

Tabel III (forts.).

Sygdom.	Bratsbergs.		Kristiansands.		Dale.		Valen.		Neeven- gaarden.		Rosen- bergs.	Opdøl.		Trond- hjems.		Oslo.	Dedi- chens.		Møllen- dal.		Krimi- nal- asylet.
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	M.	K.	M.	K.	K.	M.	K.	M.	K.	M.
Melancholia.....	1	4	-	-	2	7	5	3	2	3	1	2	2	-	1	2	10	8	2	1	-
Mania.....	-	1	-	-	1	8	3	-	4	4	-	1	2	-	-	1	1	1	1	2	-
Amentia.....	-	-	-	-	2	2	-	-	4	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Dementia.....	7	4	1	2	22	33	12	15	30	33	21	13	11	3	1	10	3	8	2	6	2
Paranoia.....	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Insania periodica....	2	4	-	-	7	6	2	2	3	8	-	1	5	1	-	1	¹⁾ 8	11	-	-	-
— epileptica.....	-	-	-	-	1	-	3	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— hysterica.....	-	-	-	-	1	1	-	-	1	3	-	-	-	-	-	2	-	3	-	-	-
— hypochondrica....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— degenerativa....	-	-	-	-	1	-	-	-	2	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2
— neurasthenica....	1	-	-	-	4	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus.....	-	-	-	-	1	-	2	-	2	-	2	1	-	-	-	-	5	-	1	-	-
Paralysis generalis...	-	-	-	-	-	-	2	-	3	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Vitæ org. cerebri....	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Idiotia (imbecillitas) ..	1	1	-	-	1	1	3	1	1	-	1	3	1	2	-	-	-	-	-	-	1
Til observation.....	1	-	-	-	2	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	13	14	1	2	45	59	35	21	55	62	29	24	23	7	3	17	29	31	6	9	5

¹⁾ Alle, baade mænd og kvinder, opført under diagnosen manisk depression.

Tabel IV. U

Nombre des sort

Sygdom.	Alle asyler.			Gaustad.		Eg.		Rotvold.		Rønvik.		Dike- mark.		Veun	
	Ialt.	Derav		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
		M.	K.												
Melancholia	76	34	42	2	5	4	3	6	10	3	8	-	-	3	
Mania	57	23	34	5	4	2	1	3	7	3	5	-	1	1	
Amentia	26	13	13	-	3	2	-	-	1	-	2	6	5	-	
Dementia	16	13	3	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	
Insania periodica	36	16	20	-	-	4	3	-	-	-	2	-	-	-	
— epileptica	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— hysterica	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
— degenerativa	7	5	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— neurasthenica	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Alcoholismus	15	15	-	-	-	-	-	-	-	3	-	5	-	2	
Vitia org. cerebri	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ialt	241	120	121	11	12	12	8	9	18	10	19	11	6	6	

1) Manisk depression.

Tabel V. U

Nombre des sorties

Sygdom.	Alle asyler.			Gaustad.		Eg.		Rotvold.		Rønvik.		Dike- mark.		Blak- stad	
	Ialt.	Derav		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
		M.	K.												
Melancholia	64	22	42	2	6	2	5	6	7	-	3	2	1	-	
Mania	25	12	13	3	3	-	1	1	3	-	-	-	-	-	
Amentia	5	2	3	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	
Dementia	133	70	63	4	6	2	1	10	6	12	10	8	2	-	
Paranoia	9	3	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
Insania periodica	54	23	31	2	1	1	-	-	4	1	6	9	7	-	
— epileptica	5	3	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	
— hysterica	11	-	11	-	3	-	1	-	-	-	2	-	-	-	
— hypochondrica	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
— degenerativa	9	7	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	2	1	
— neurasthenica	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Alcoholismus	10	10	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	
Paralysis generalis	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Vitia org. cerebri	2	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	
Idiotia (imbecillitas)	3	1	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	
Ialt	336	159	177	13	19	6	8	20	23	16	22	22	12	1	

1) Manisk depression.

krevet helbredet.

état de guérison.

Sanderud.		Prestsæter.		Bratsbergs.		Dale.		Valen.		Neevengaarden.		Opdøl.	Dedichens.		Møllendal.		Kriminalasylet.
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	M.	K.	M.	K.	M.
-	-	7	1	-	2	2	3	2	2	-	1	1	3	2	1	1	-
-	-	2	4	-	1	1	2	1	1	5	5	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	3	-	2	-	-	-	-	-
4	1	-	-	-	-	4	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
5	7	-	1	2	4	4	-	-	-	-	-	-	¹⁾ 1	¹⁾ 3	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	10	10	6	2	8	12	7	6	3	11	10	4	4	5	2	1	1

krevet bedret.

état d'amélioration.

num.	Sanderud.		Prestsæter.		Dale.		Valen.		Neevengaarden.		Rosenbergs.	Opdøl.	Trondhjems.	Oslo.	Dedichens.		Møllendal.		
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	M.	K.	K.	M.	K.	M.	K.	
-	-	1	3	3	-	2	1	3	4	5	-	-	1	-	4	-	2	-	
-	-	-	2	3	-	1	1	-	2	1	1	1	-	2	-	-	1	-	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	4	3	4	3	5	5	2	3	9	17	-	4	2	3	3	-	-	1	
-	-	1	2	2	-	2	-	1	-	1	-	2	3	-	1	-	1	-	
1	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	¹⁾ 5	¹⁾ 3	-	-	
1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	3	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3	4	5	7	13	11	10	12	6	7	17	26	2	7	7	4	1	10	12	
																	6	2	1

Tabel VI. Utskrevet uheldbredet.

Nombre des sorties en état de non guérison.

Sygdom.	Alle asyler.			Gaustad.		Eg.		Rotvold.		Rønvik.		Dike- mark.		Blak- stad.	Veum.		Sander- rud.		Prest- sæter.	
	Ialt.	Derav		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
		M.	K.																	
Melancholia.....	30	9	21	-	5	3	1	1	3	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	5
Mania.....	6	1	5	1	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Amentia.....	6	3	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dementia.....	249	112	137	20	18	13	7	9	19	17	11	30	35	1	2	5	2	2	1	3
Paranoia.....	20	11	9	-	-	1	3	1	-	2	1	4	1	-	-	-	-	-	-	-
Insania periodica.....	19	4	15	-	1	1	2	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
— epileptica.....	14	10	4	-	-	1	-	-	-	2	1	1	1	-	-	-	-	-	5	2
— hysterica.....	9	1	8	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
— hypochondrica.....	4	3	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
— degenerativa.....	16	12	4	2	1	1	-	2	-	-	-	2	1	-	-	-	-	1	-	1
— neurasthenica.....	3	3	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus.....	9	8	1	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis generalis.....	8	6	2	-	-	-	-	3	-	-	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Vitia org. cerebri.....	3	3	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Idiotia (imbecillitas).....	24	14	10	3	4	-	-	1	2	4	1	1	-	-	-	1	3	-	-	-
Ialt	420	200	220	28	31	26	15	19	26	26	17	41	45	2	3	7	5	3	7	11

Tabel VI (forts.).

Sygdom.	Bratsbergs.		Kristiansands.	Dale.		Valen.	Neevengaarden.		Rosenbergs.	Opdøl.		Trondhjems.		Oslo.	Dedichens.		Møllendal.	Kriminalasylet.
	M.	K.	M.	M.	K.	K.	M.	K.	M.	M.	K.	M.	K.	K.	M.	K.	K.	M.
Melancholia.....	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	3	1	-	-
Mania.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Amentia.....	-	-	-	1	-	-	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Dementia.....	3	3	1	2	5	3	7	15	1	2	-	1	1	3	1	5	1	-
Paranoia.....	-	-	-	-	-	-	-	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Insania periodica.....	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1) 3	1) 6	-	-
— epileptica.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— hysterica.....	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
— hypochondrica.....	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— degenerativa.....	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
— neurasthenica.....	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	1
Paralysis generalis.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Vitia org. cerebri.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Idiotia (imbecillitas).....	-	-	-	-	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ialt	3	8	1	5	6	5	13	22	3	4	1	1	1	4	12	14	2	3

1) Manisk depression.

Tabel VII. Døde.

Nombre des décès dans les hospices d'aliénés.

Sygdom.	Alle asyler.			Gaustad.		Eg.		Røt- vold.		Røn- vik.		Dike- mark.		Blak- stad.		Veum.		Sande- rud.	
	Ialt.	Derav		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	Kv.	M.	K.	M.	K.
		M.	K.																
Melancholia	25	13	12	1	2	4	1	1	1	1	2	1	1	-	-	1	-	-	-
Mania	15	6	9	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Amentia	7	4	3	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	1
Dementia	180	91	89	6	8	2	5	7	7	7	7	4	9	4	3	7	6	3	3
Paranoia	8	4	4	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Insania periodica	14	5	9	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	3
— epileptica	5	5	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-
— hysterica	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— degenerativa	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-
— neurasthenica	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis generalis	37	30	7	6	-	-	-	3	2	2	-	13	2	-	-	1	-	-	-
Vitia org. cerebri	2	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Idiotia (imbecillitas)	8	6	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Ialt	309	169	140	16	12	7	11	14	11	15	9	20	16	4	5	14	7	5	7

Tabel VII (forts.).

Sygdom.	Prest-sæter.		Brats-bergs.		Kri-stian-sands.	Dale.		Valen.		Neeven-gaarden.		Rosen-bergs.	Opdøl.		Trond-hjems.		Oslo.	Dedi-chens.		Møllen-dal.	
	M.	K.	M.	K.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	M.	K.	M.	K.	K.	M.	K.	M.	K.
Melancholia	-	2	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1	-	-
Mania	1	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1
Amentia	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Dementia	2	4	7	1	2	10	11	5	2	4	9	16	4	7	1	-	1	-	-	2	4
Paranoia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Insania periodica	-	-	1	-	-	1	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— epileptica	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— hysterica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— degenerativa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— neurasthenica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis generalis	-	-	-	-	-	1	2	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Vitia org. cerebri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Idiotia (imbecillitas)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Ialt	3	7	8	2	2	13	16	8	4	10	11	20	6	7	1	-	5	2	2	3	6

1916.

Tabel VIII. Sygdomsform og behanc

Répartition par formes de

Sygdom.	Tilbake- liggende 1/1 1916.	Ind- kommet i 1916.	Ialt behandlet i 1916.	U	
				hel- bredet	bedret
Melancholia	336	202	538	76	6
Mania	132	96	228	57	2
Amentia	60	40	100	26	
Dementia	2 418	666	3 084	16	13
Paranoia	195	23	218	-	
Insania periodica	234	119	353	36	5
— epileptica	87	28	115	1	
— hysterica	69	28	97	4	1
— hypochondrica	12	8	20	-	
— degenerativa	142	33	175	7	
— neurasthenica	6	11	17	1	
Alcoholismus	39	32	71	15	10
Paralysis generalis	62	28	90	-	
Vitia organica cerebri	7	7	14	2	
Idiotia (imbecillitas)	158	54	212	-	
Til observation	1	17	18	-	
Ialt	3 958	1 392	1) 5 350	241	33

1) Uoverensstemmelser i ovenstaaende tversummer skyldes diagnoseforandringer.

Tabel IX. Procentforholdet av tilbakeliggende, indkomne

Rapport du nombre des sorties et décès comparés

	Alle asyler.	Gau- stad.	Eg.	Rot- vold.	Røn- vik.	Dike- mark.	Blak- stad.	Veum.	Sande- rud.	Pres- søte
	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.
Tilbakeliggende fra 1915	74.0	71.8	71.3	64.3	68.4	78.2	92.9	71.9	82.3	72.2
Indkommet i 1916	26.0	28.2	28.7	35.7	31.6	21.8	7.1	28.1	17.7	27.8
Utgaat helbredet	4.5	4.7	5.1	6.3	6.5	2.5	-	5.5	6.7	6.1
— bedret	6.3	6.5	3.5	10.0	8.6	5.0	1.3	2.8	4.3	9.1
— uhelbredet	7.9	11.9	10.3	10.4	9.7	12.5	1.3	4.0	2.8	6.9
— efter avgitt erklæ- ring	0.2	0.6	0.5	-	0.7	0.1	-	-	-	-
Døde	5.8	5.7	4.5	5.8	5.4	5.2	5.8	8.3	4.3	3.8
Ialt utgaat og døde	24.7	29.4	23.9	32.5	30.9	25.3	8.4	20.6	18.1	25.9
Tilbakeliggende ved aarets utgang	75.3	70.6	76.1	67.5	69.1	74.7	91.6	79.4	81.9	74.1

ngens utfald for alle asyler.

ladie et résultat du traitement.

aaat			Tilbage- liggende ^{31/12} 1916.	Procentforhold til					
uhel- predet.	efter avgit er- klæring.	død.		alle for samme sygdom behandlede				alle	
			hel- bredede.	bedrede.	uhel- bredede.	døde.	behand- lede.	ind- komne.	
30	-	25	334	14.1	11.9	5.6	4.6	10.0	14.5
6	-	15	116	25.0	11.0	2.6	6.6	4.3	6.9
6	-	7	56	26.0	5.0	6.0	7.0	1.9	2.9
249	-	180	2 540	0.5	4.3	8.1	5.8	57.6	47.9
20	-	8	171	-	4.1	9.2	3.7	4.1	1.6
19	-	14	229	10.2	15.3	5.4	4.0	6.6	8.5
14	-	5	91	0.9	4.3	12.1	4.3	2.1	2.0
9	-	2	71	4.1	11.3	9.3	2.1	1.8	2.0
4	-	-	15	-	5.0	20.0	-	0.4	0.6
16	-	4	134	4.0	5.1	9.1	2.3	3.3	2.4
3	-	1	8	5.9	23.5	17.6	5.9	0.3	0.8
9	-	1	35	17.0	14.1	12.7	1.4	1.3	2.3
8	-	37	44	-	1.1	8.9	41.1	1.7	2.0
3	-	2	8	14.3	14.3	21.4	14.3	0.3	0.5
24	-	8	176	-	1.4	11.3	3.8	4.0	3.9
-	-	-	3	-	-	-	-	0.3	1.2
420	13	309	4 031						

gtgaede og døde til de paa hvert asyl ialt behandlede.

total des aliénés traités dans les hospices.

Brats- bergs.	Kri- stian- sands.	Dale.	Valen.	Neeven- gaarden.	Rosen- bergs.	Opdøl.	Trond- hjems.	Oslo.	Dedi- chens.	Møllen- dal.	Kriminal- asylet.
pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.
87.9	91.2	64.3	76.5	73.0	79.1	70.3	89.7	79.8	43.4	85.6	86.5
12.1	8.8	35.7	23.5	27.0	20.9	29.7	10.3	20.2	56.6	14.4	13.5
4.5	-	6.5	3.8	4.9	-	2.5	-	-	8.5	2.9	2.7
-	-	7.5	5.5	9.9	1.4	8.9	5.2	11.9	17.0	2.9	-
4.9	2.9	3.8	2.1	8.1	2.2	3.2	2.1	4.8	24.5	1.9	8.1
-	-	0.7	0.4	0.2	-	-	-	-	-	-	-
4.5	5.9	10.0	5.0	4.8	14.4	8.2	1.0	5.9	3.8	8.6	-
13.9	8.8	28.5	16.8	27.9	18.0	22.8	8.3	22.6	53.8	16.3	10.8
86.1	91.2	71.5	83.2	72.1	82.0	77.2	91.7	77.4	46.2	83.7	89.2

Tabel X. De indkomnes hjemstavn.

Tableau des entrées réparties par domicile des aliénés.

Hjemstavn.	Ialt.	Gaustad.	Eg.	Rotvold.	Rønvik.	Dikemark.	Blakstad.	Veum.	Sanderud.	Prestsæter.	Bratsbergs.	Kristiansands.	Dale.	Valen.	Nøevengaarden.	Rosenbergs.	Opdøl.	Trondhjems.	Oslo.	Dedichens.	Møllendal.	Kriminalasylet.
Bygdene i:																						
Akershus amt	56	30	-	-	-	4	11	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	9	-	-
Smaalenenes	59	6	-	-	-	2	-	48	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
Buskerud	31	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-
Jarlsberg og Larvik	19	16	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Hedemarkens	54	6	-	-	-	1	-	-	46	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Kristians	72	2	-	-	-	1	-	-	-	68	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Bratsberg	33	-	2	-	-	-	-	-	-	-	24	-	-	-	-	2	-	-	-	1	2	-
Nedenes	36	-	33	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Lister og Mandal	51	-	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stavanger	54	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	48	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Søndre Bergenhus	66	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	54	3	-	-	-	-	-	8	-
Nordre Bergenhus	40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	37	1	1	-	-	-	1	-
Romsdals	66	-	-	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	44	-	-	1	-	-
Søndre Trondhjems	57	-	-	53	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
Nordre Trondhjems	27	-	-	17	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
Nordlands	77	1	-	3	66	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	1	-	-	-
Tromsø	41	-	-	1	38	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Finmarkens	21	-	-	-	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Bygdene ialt	860	87	87	91	128	11	11	49	46	68	24	-	50	56	43	21	45	6	2	24	11	-

Byene:

Kristiania	173	24	-	-	-	121	-	-	-	1	-	-	3	-	-	-	-	-	14	10	-	-
Hølen	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Moss	6	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarpsborg	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fredrikstad	12	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Fredrikshald	9	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-
Drammen	6	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Kongsberg	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Horten	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Tønsberg	7	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Sandefjord	6	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Larvik	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hamar	5	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Gjøvik	4	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Lillehammer	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Skien	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Brevik	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Langesund	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kragerø	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Notodden	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Risør	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arendal	6	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kristiansand	17	-	11	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Mandal	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Farsund	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Flekkefjord	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eigersund	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sandnes	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stavanger	43	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	41	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Kopervik	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skudeneshavn	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Haugesund	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bergen	75	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	68	-	-	3	-	-	3	-
Aalesund	13	1	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Molde	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kristiansund	12	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Trondhjem	41	-	-	35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Levanger	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabel X (forts.).

Hjemstavn.	Ialt.	Gaustad.	Eg.	Rotvold.	Rønvik.	Dikemark.	Blakstad.	Veum.	Sanderud.	Prestsæter.	Bratsbergs.	Kristiansands.	Dale.	Valen.	Neevengaarden.	Rosenbergs.	Opdøl.	Trondhjems.	Oslo.	Dedichens.	Møllendal.	Kriminalasylet.	
Stenkjær	3	.	.	3
Bodø	1	.	.	.	1
Narvik	2	.	.	.	2
Tromsø	7	.	.	1	5	1
Hammerfest	1	.	.	.	1
Vardø	3	.	.	.	3
Vadsø	1	1
Byene ialt	495	48	27	60	12	127	-	21	3	5	3	3	52	-	71	8	2	4	15	31	3	-	
Fra Danmark	4	1	3	.	.
« Sverige	8	1	.	1	.	.	.	1	1	.	.	.	1	.	1	1	1	.
« Finland	2	.	.	1	1
« Rusland	2	1	1	.	.
« Amerika	1	1
Uopgit, ukjent, uten fast bosted	20	1	-	1	.	¹⁾ 12	1	5	
Ialt	1 392	139	114	154	140	150	11	71	50	73	27	3	104	56	117	29	47	10	17	60	15	5	

¹⁾ Derav 10 forpleiet for statskassens regning.

Tabel XI. De for første gang i et norsk asyl indkomnes alder ved indlæggelsen.

Répartition par âge lors de l'admission des aliénés reçus pour la première fois dans un hospice norvégien.

Sygdom.	Ialt.	Derav		Under 20 aar.		20—30		30—40		40—50		50—60		60—70		70—80		80—90		Uopgit.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
		Melancholia.....	168	59	109	2	3	11	15	14	24	10	23	11	27	11	14	-	3	-	-
Mania.....	67	27	40	2	3	11	11	3	14	1	7	4	4	4	1	-	-	1	-	-	-
Amentia.....	36	17	19	1	1	10	6	2	4	4	4	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Dementia.....	457	217	240	23	13	79	64	64	55	16	30	13	33	12	25	9	16	1	4	-	-
Paranoia.....	15	9	6	-	-	-	1	4	-	-	2	3	2	2	1	-	-	-	-	-	-
Insania periodica.....	39	14	25	-	1	3	5	3	6	3	4	2	5	2	3	-	1	-	-	1	-
— epileptica.....	21	16	5	3	-	9	5	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— hysterica.....	18	2	16	-	3	1	8	1	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— hypochondrica.....	6	3	3	-	-	-	-	-	2	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— degenerativa.....	23	12	11	2	2	4	4	3	2	2	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— neurasthenica.....	8	6	2	-	-	1	-	3	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus.....	24	23	1	-	-	5	-	8	1	6	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-
Paralysis generalis.....	25	21	4	-	-	-	1	9	1	5	2	4	-	2	-	-	-	-	-	1	-
Vitia organica cerebri.....	7	5	2	-	1	-	-	1	-	-	1	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Idiotia (imbecillitas).....	45	27	18	4	3	12	6	5	5	1	3	3	1	1	-	1	-	-	-	-	-
Til observation.....	7	7	-	-	-	1	-	3	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Ialt	966	465	501	37	30	147	126	125	117	54	84	46	74	38	46	13	20	2	4	3	-

Tabel XII. Alder, i hvilken de første symptomer ytret sig hos de for første gang i et norsk asyl indkomne.

L'âge, dans lequel se montrèrent les premiers symptômes chez les aliénés reçus pour la première fois dans un hospice norvégien.

Sygdom.	Under 15 aar.		15—20		20—25		25—30		30—35		35—40		40—45		45—50		50—60		60—70		Over 70 aar.		Ukjendt eller uopgit.	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Melancholia.....	-	-	2	4	7	8	6	12	10	10	5	13	3	11	6	12	10	22	8	10	-	1	2	6
Mania.....	-	1	4	4	4	4	4	6	1	7	2	4	3	3	-	4	4	5	3	-	1	-	1	2
Amentia.....	-	-	1	1	6	3	3	3	2	3	1	-	2	1	1	3	-	2	-	2	-	-	1	1
Dementia.....	4	2	31	18	55	40	40	34	26	26	15	12	3	17	5	11	7	23	9	18	6	17	16	22
Paranoia.....	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	1	1	-	-	-	2	2	-	1	1	-	-	3	1
Insania periodica.....	-	-	2	4	-	1	3	5	1	4	2	3	1	2	1	2	2	3	1	-	-	-	1	1
— epileptica.....	5	1	1	2	3	2	4	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
— hysterica.....	-	-	-	3	-	7	1	3	-	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— hypochondrica.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1
— degenerativa.....	2	4	1	1	2	-	1	1	1	1	1	1	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	2	1
— neurasthenica.....	-	-	-	-	1	-	1	-	3	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus.....	-	1	-	-	3	-	5	-	1	-	4	-	4	-	2	-	2	-	-	-	-	-	2	-
Paralysis generalis.....	-	-	-	-	-	-	1	1	4	1	5	-	3	1	1	1	4	-	1	-	-	-	2	-
Vitia organica cerebri.....	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	1	-	1	-	1	-	-	-
Idiotia (imbecillitas).....	22	14	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2
Til observation.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-
Ialt	33	24	43	37	81	67	69	66	52	53	40	37	21	36	18	40	34	55	24	31	8	18	42	37

Tabel XIII. Sygdommens varighet hos de for første gang i et norsk asyl indlagte.

Durée de la maladie lors de l'admission des aliénés reçus pour la première fois dans un hospice norvégien.

Asyl.	Ialt indkommet.			Under 1/2 aar.			1/2—1 aar.			1—2 aar.			2 aar og derover.			Ukjendt varighet.		
	Tils.	Derav		Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.
		m.	k.															
Gaustad	103	49	54	38	16	22	12	6	6	14	8	6	34	18	16	5	1	4
Eg	78	35	43	33	16	17	15	4	11	8	2	6	16	11	5	6	2	4
Rotvold	96	36	60	44	15	29	7	1	6	7	4	3	37	16	21	1	-	1
Rønvik	86	46	40	31	14	17	10	4	6	7	2	5	37	26	11	1	-	1
Dikemark	117	59	58	45	20	25	22	12	10	11	6	5	29	16	13	10	5	5
Blakstad	7	3	4	1	-	1	-	-	-	2	-	2	3	2	1	1	1	-
Veum	54	31	23	29	13	16	5	4	1	6	5	1	14	9	5	-	-	-
Sanderud	36	15	21	21	11	10	6	1	5	4	1	3	5	2	3	-	-	-
Prestsæter	54	26	28	23	9	14	12	6	6	3	2	1	15	9	6	1	-	1
Bratsbergs	18	9	9	4	4	-	1	-	1	4	3	1	9	2	7	-	-	-
Kristiansands	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2	-	-	-
Dale	76	30	46	27	9	18	10	4	6	6	2	4	31	13	18	2	2	-
Valen	43	27	16	17	12	5	-	-	-	4	2	2	22	13	9	-	-	-
Neevngaarden	79	39	40	37	22	15	13	6	7	5	-	5	18	5	13	6	6	-
Rosenbergs	6	6	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	3	3	-	1	1	-
Opdøl	33	16	17	12	4	8	2	2	-	6	3	3	13	7	6	-	-	-
Trondhjems	4	2	2	2	1	1	-	-	-	1	1	-	1	-	1	-	-	-
Oslo	8	-	8	4	-	4	-	-	-	2	-	2	-	-	-	2	-	2
Dedichens	49	25	24	7	5	2	16	9	7	10	4	6	13	6	7	3	1	2
Møllendal	10	4	6	6	3	3	2	1	1	-	-	-	2	-	2	-	-	-
Ialt ¹⁾ 959	458	501	382	175	207	134	61	73	100	45	55	304	158	146	39	19	20	

¹⁾ 7 ikke medtat her, nemlig 4 (Eg 2, Valen 2) indlagt til observation og 3 paa Neevngaarden indkomne (2 udlændinger og 1 med ukjendt hjemstavn).

Tabel XIV. De for første gang i et norsk asyl indkomnes hjemstavn.

Domicile des aliénés reçus pour la première fois dans un hospice norvégien.

Asyl.	Kristiania.		Akershus.		Smaalene.		Buskerud.		Jarlsberg og Larvik.		Hedemarken.		Kristians.		Bratsberg.		Nedenes.		Lister og Mandal.		Stavanger.		Søndre Bergenhus.		Bergen.		Nordre Bergenhus.		Romsdal.		Søndre Trondhjem.		Nordre Trondhjem.		Nordland.		Tromsø.		Finnmarken.		Utlandet.	Uopgt.	Ukjendt.
	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.					
Gaustad	15	24	1	4	2	20	5	13	7	4	2	1 Sverige.	.	.		
Eg	1	1	27	4	30	12	1	1	1 (Finland).	.	.		
Rotvold	2 (Sverige, Finland).	.	.		
Rønvik		
Dikemark	40	8	10	3	1	4	4	1	12	2	3	.	.	1	1	3	1	11 (Sverige 7, Danmark 1, Tyskland 1, Østerrike 1, Amerika 1).	.	.		
Blakstad	7	1 (Sverige, indl. fra Fr.stad).	.	.	
Veum	1	35	17	1 (Sverige).	.	.	
Sanderud	34	1		
Prestsæter	51	3		
Bratsbergs	17	1		
Kristiansands		
Dale	1	2	33	39	1	2 (Danmark, Sverige).	.	.	
Valen		
Neevendaarden	1	.	1	.	1	2 (Sverige, Finland).	1	.
Rosenbergs	1	1	.	.	.	1	1			
Opdøl		
Trondhjems		
Oslo	5	.	.	1	1			
Dedichens	7	9	.	3	2	5	1	1	5	1	1	.	.	1	1	3 (Danmark 2, Rusland 1).	.		
Møllendal	1	1	1 (Sverige).	.		
Ialt	67	49	1	53	25	29	10	19	14	51	4	56	4	22	5	32	5	31	16	35	43	51	45	34	34	47	19	38	21	14	4	48	23	3	16	2	25	.	8	9			
		50		78		39		33		55		60		27		37		47		78							66		59		18												

936 (648 fra bygdene, 288 fra byene).

4 (Eg 2, Valen 2) til observation indlagte ikke medtat her.

Tabel XV. Oversigt over egteskapsforholdene hos de for første gang i et norsk asyl indkomne.

État civil des aliénés reçus pour la première fois dans un hospice norvégien.

Asyl.	Ialt.			Ugifte.			Gifte.			I enkestand.			Fraskilte.			Ukjendt.	
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.
Gaustad	103	49	54	67	33	34	29	14	15	5	1	4	2	1	1	-	-
Eg	78	35	43	48	20	28	25	11	14	3	2	1	1	1	-	1	1
Rotvold	96	36	60	62	22	40	27	11	16	7	3	4	-	-	-	-	-
Rønvik	86	46	40	55	39	16	25	7	18	6	-	6	-	-	-	-	-
Dikemark	117	59	58	76	37	39	32	19	13	7	2	5	1	-	1	1	1
Blakstad	7	3	4	6	3	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Veum	54	31	23	29	16	13	23	14	9	2	1	1	-	-	-	-	-
Sanderud	36	15	21	17	8	9	15	6	9	4	1	3	-	-	-	-	-
Prestsæter	54	26	28	31	15	16	17	8	9	6	3	3	-	-	-	-	-
Bratsbergs	18	9	9	10	6	4	8	3	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Kristiansands	2	-	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dale	76	30	46	50	23	27	17	6	11	7	-	7	2	1	1	-	-
Valen	43	27	16	26	18	8	15	8	7	2	1	1	-	-	-	-	-
Neevengaarden	79	39	40	51	26	25	25	11	14	3	2	1	-	-	-	-	-
Rosenbergs	6	6	-	4	4	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1
Opdøl	33	16	17	21	11	10	11	5	6	1	-	1	-	-	-	-	-
Trondhjems	4	2	2	2	1	1	1	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Oslo	8	-	8	-	-	-	3	-	3	4	-	4	1	-	1	-	-
Dedichens	49	25	24	20	9	11	24	14	10	4	1	3	1	1	-	-	-
Møllendal	10	4	6	7	3	4	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum ¹⁾	959	458	501	584	294	290	301	139	162	62	18	44	9	4	5	3	3

¹⁾ Jfr. anm. tabel XIV.

is de for første gang i et norsk asyl indkomne.

er la première fois dans un hospice norvégien.

Alder.	Prestsæter.		Bratsbergs.		Kristiansands.	Dale.		Valen.		Neeven-gaarden.		Rosenbergs.	Øpdøl.		Trondhjem.		Oslo.	Dedichens.		Møllendal.	
	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	M.	K.	M.	K.	K.	M.	K.	M.	K.
11	17	14	-	3	-	7	13	5	5	11	14	1	6	9	1	2	3	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	4	5	1	-	4	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
8	-	-	-	-	-	-	-	1	7	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	1	5	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	3	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	1	-	-	1	-	2	-	1	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-

Tabel X

Aarsaker.	Alle asyler.			Gau- stad.		Eg.		Rot- vold.		Røn- vik.		Dike- mark.		Blak- stad.		Ve
	Ialt.	Derav		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
		M.	K.													
Kronisk nefrit	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tumor abdominis	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Herpes zoster	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Læggesaar	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ankylose	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Metrit	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Genitalblødning (abort?) . . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Basedows sygdom	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Forbrænding	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sygdommens art ikke opgit	5	4	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
<i>c. Intoxikationer.</i>																
Drik	43	41	2	5	-	2	-	3	-	4	1	8	1	-	-	6
<i>d. Fysiologiske udviklings- processer.</i>																
Graviditet. Barselseng. Diegivning	8	-	8	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Alderdom. Senilitet	21	8	13	-	1	2	-	2	-	1	2	-	-	-	-	2
<i>e. Forskjellige svækkende indflydelser.</i>																
Overanstrengelse (legemlig eller aandelig)	8	3	5	1	2	-	-	1	-	-	2	-	-	-	1	1
Operation	2	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Fattigdom etc.	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Underernæring	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>f. Andre årsaker.</i>																
Imbecillitet. Smaa evner. Psykopatisk konstitution .	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
En eller flere av de oven- staaende årsaker er op- git for	554	279	275	30	26	25	27	27	32	34	28	16	6	2	3	25
Uopgit, ukjendt eller ingen sikker årsak opgit for . .	405	179	226	19	28	10	16	9	28	12	12	43	52	1	1	6
Ialt ¹⁾	959	458	501	49	54	35	43	36	60	46	40	59	58	3	4	31

1) Se anm. tabel XIV.

s.).

de- l.	Prest- sæter.		Brats- bergs.		Kri- stian- sands.	Dale.		Valen.		Neeven- gaarden.		Rosen- bergs.	Opdøl.		Trond- hjems.	Oslo.	Dedi- chens.		Møllen- dal.			
	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	M.	K.	M.	K.	K.	M.	K.	M.	K.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	3	-	2	-	6	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	-	-	-	-	-	-	2	-	3	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
5	21	17	14	2	3	-	12	26	21	14	39	37	2	10	15	2	2	7	-	-	-	
-	-	9	14	7	6	2	18	20	6	2	-	3	4	6	2	-	-	1	25	24	4	6
5	21	26	28	9	9	2	30	46	27	16	39	40	6	16	17	2	2	8	25	24	4	6

Tabel XVII. Oversigt over de for første gang i et norsk sindssykeasyl indkomnes stand og stilling.

Profession et condition sociale des aliénés reçus pour la première fois dans un hospice norvégien.

Stand.	Alle asylr.			Gaustad.		Eg.		Rotvold.		Røn- vik.		Dike- mark.		Blak- stad.		Veum.		Sande- rud.		
	Tils.	Derav		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
		m.	k.																	
Akademisk og teknisk stand.....	13	10	3	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Arbejderstanden.....	239	150	89	16	8	14	6	11	9	23	7	29	8	1	1	21	12	4	1	
Bonde, husmands- og inderststand.....	240	120	120	6	10	11	12	11	9	6	11	-	-	-	-	3	5	7	10	
Embeds- og bestillingsmandsstand.....	12	4	8	2	4	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Haandverkerstanden, maskinister, sypiker etc.....	114	61	53	12	8	3	2	4	8	1	1	13	13	-	-	5	3	3	2	
Handelsstanden.....	55	25	30	4	4	2	2	1	4	-	-	7	8	-	-	-	-	-	-	
Lærerstanden.....	8	2	6	-	-	-	-	1	-	-	2	-	2	-	-	1	-	-	1	
Militærstanden.....	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Sjømandsstanden, fiskere, losere.....	69	40	29	-	1	-	4	4	3	13	8	1	-	-	-	1	-	-	-	
Tjenerstanden, sykepleiere.....	120	12	108	5	14	-	14	2	20	-	10	1	11	1	1	-	3	-	5	
Forskjellige andre stillinger ¹⁾	21	11	10	-	-	1	1	-	-	3	1	2	-	-	-	-	-	-	1	
Lægds- og fattiglemmer, omstreifere etc. ...	13	8	5	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
Uten, ukjendt eller uopgit stilling.....	53	14	39	1	3	3	2	-	2	-	-	6	16	1	2	-	-	-	-	
Ialt ²⁾	959	458	501	49	54	35	43	36	60	46	40	59	58	3	4	31	23	15	21	

¹⁾ Derav opgit: 2 flytlapper, 1 guldgraver, 1 jernmor, 1 arkitekt, 1 artist, 1 jernbanefunktionær. ²⁾ Se anm. tabel XIV.

Tabel XVII (forts.).

Stand.	Prest-sæter.		Brats-bergs.		Kri-stian-sands.	Dale.		Valen.		Neeven-gaarden.		Rosen-bergs.	Opdøl.		Trond-hjems.		Oslo.	Dedi-chens.		Møllen-dal.		
	M.	K.	M.	K.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	M.	K.	M.	K.	K.	M.	K.	M.	K.	
Akademisk og teknisk stand.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-
Arbeiderstanden	1	3	3	2	-	7	23	4	-	10	4	3	1	2	-	-	1	-	-	2	2	
Bonde-, husmands- og inderststand ..	24	18	3	3	1	7	9	16	9	10	10	1	6	6	-	-	1	7	3	2	3	
Embeds- og bestillingsmandsstand...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Haandverkerstanden, maskinister, sypiker etc.	1	1	-	-	-	8	2	4	3	4	6	-	1	1	1	-	1	1	2	-	-	
Handelsstanden.....	-	1	-	1	-	2	1	-	1	3	-	-	1	-	-	-	1	7	3	-	1	
Lærerstanden.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Militærstanden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	
Sjømandsstanden, fiskere, loser.....	-	-	2	-	-	4	2	2	-	6	1	1	4	3	1	1	1	1	5	-	-	
Tjenerstanden, sykepleiere.....	-	5	1	2	1	-	2	-	2	11	-	-	5	-	1	-	-	-	1	-	-	
Forskjellige andre stillinger ¹⁾	-	-	-	-	-	1	1	-	-	2	2	-	-	-	-	-	2	2	2	-	-	
Lægds- og fattiglemmer, omstreifere etc.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	
Uten, ukjendt eller uopgit stilling ..	-	-	-	1	-	1	5	1	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	6	-	-	
Ialt	26	28	9	9	2	30	46	27	16	39	40	6	16	17	2	2	8	25	24	4	6	

¹⁾ Derav opgit: 1 chauffør, 1 pianistinde, 1 musiker, 1 fotograf, 1 postbuds hustru, 1 telegrafstationsbetjents hustru, 1 forvalters hustru, 1 pianofortefabrikants enke, 1 stuerformand, 1 gymnasiast, 1 direktors frue, 1 sagbrukseiers datter.

Tabel XVIII. Interkurrente sygdomme
Cas des maladies intercurrentes

Sygdom.	Ialt behandlede tilfælde.		Gafstad.		Eg.		Rotvold.		Rønvik.		Dike-mark.		Bladstad	
	Tils.	Derav		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.		
		M.	K.											
Angina	6	1	5	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	
Apoplexi	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Bronkit, bronkopr.	70	38	32	-	-	2	-	1	3	-	-	30	21	
Combustio	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Contusio	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Cystit, cystopyelonefrit	4	3	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	
Diarré, enterit etc.	51	21	30	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	
Distorsio (pedis)	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Erysipelas	9	3	6	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	
Flebit, flebektasi	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Fraktur ¹⁾	10	2	8	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Gigtfeber, rheumat.	7	5	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
Hudsygdom ²⁾	6	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
Hydarthrus, synovit.	3	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Hæmatoma auris	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Hæmoptyse	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Influenza	132	22	110	-	-	-	-	-	54	-	-	-	-	
Katarr	70	24	46	-	-	5	10	-	-	-	-	-	-	
Luxatio (cubiti)	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Meslinger	5	5	-	1	-	-	-	4	-	³⁾	³⁾	-	-	
Nefrit, albuminuri	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Parotit, kusma	9	7	2	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	
Pleurit, empyem	9	6	3	2	-	-	-	1	1	1	-	-	-	
Pneumoni	9	5	4	-	-	-	-	1	1	-	-	-	2	
Pyogene infektioner (absces, carbunkel, furunkel, lymfangit etc.)	60	48	12	-	-	1	-	22	-	-	-	-	-	
Tuberkulose	32	15	17	-	1	3	8	-	1	-	-	-	-	
Tyfoidfieber, paratyf.	5	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ulcus cruris	5	2	3	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	
Vitia organica cordis	4	2	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	
Vulnera	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Øiensygdom ⁴⁾	9	3	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Øresygdom ⁵⁾	3	1	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	
Diverse andre sygd.	41	25	16	⁶⁾ 1	⁷⁾ 1	⁸⁾ 2	⁹⁾ 1	¹⁰⁾ 1	-	-	-	¹¹⁾ 2	¹²⁾ 1	
Ialt	577	257	320	5	6	16	27	39	63	-	-	32	23	5

¹⁾ Costæ 2, colli femoris 1, cruris 3, Potti 1, radii 1, uopgitt sæte 2. ²⁾ Eksem 2, he-
³⁾ Conjunctivitis 4, contusio 1, corpus alienum corneæ 1, keratitis 1, ulcus corneæ 2. ⁴⁾ O-
⁵⁾ Myokardit. ⁶⁾ Periostit. ⁷⁾ Vandkopper. ⁸⁾ Skabb. ⁹⁾ Icterus. Hæmorrhagia ves-
ning. ¹⁰⁾ Ischias. Unguis incarnat. ¹¹⁾ Lumbago. ¹²⁾ Melæna. Tumor glandul. c
paralysis spinalis spastica 1, perniones 1, vertigo 1, oedema crurum 2. ¹³⁾ Febris simple.

a asylene 1916.

s les hospices d'aliénés.

Num.	Sanderud.		Prestsæter.		Bratsbergs.		Kristiansands.		Dale.		Valen.		Neeven-gaarden.		Opdøl.	
	K.	M.	M.	K.	M.	Kv.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	1	-	-	2	1	2	-	1	-	-	1	-	1	2	1
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
1	-	1	3	-	-	3	5	-	1	9	9	7	8	-	1	-
-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	4	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	3	1
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	3	24	6	15	-	-	5	7	-	-	-	-	8
9	12	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	7	23	-	-	10
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	2	1	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	2	4	1	-	-	4	-	-	-	2	-	5	1	4	4	3
4	2	-	-	-	-	2	1	-	-	-	1	2	1	1	2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
-	1	-	2	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	1	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
2	¹⁵⁾ 2	-	¹⁶⁾ 1	¹⁷⁾ 1	-	¹⁸⁾ 2	-	-	-	¹⁹⁾ 2	²⁰⁾ 2	²¹⁾ 2	²²⁾ 1	²³⁾ 10	²⁴⁾ 5	-
7	27	8	9	4	33	21	25	1	2	22	22	28	38	32	25	17

ter 2, impetigo 1, tuberculosis cutis verrucosa 1. ³⁾ Nogen tilfælde blandt betjeningen.
ern. 1, otitis media 2. ⁶⁾ Arteriosklerose. ⁷⁾ Hernia. ⁸⁾ Perikardit. Retentio urinæ.
Appendicit. Peritonit. ¹⁵⁾ Olenalgi. Prolapsus recti. ¹⁶⁾ Cancer ventriculi. ¹⁷⁾ Forfrys-
Marasmus. ²²⁾ Ileus. ²³⁾ Astma 2, dyspepsi 1, erythema nodosum 1, febris simplex 1,
rorrhagi 1, oedema crurum 1.

Tabel XIX. De opgivne dødsårsaker hos de paa asylene døde.

Causes des décès indiqués pour les aliénés décédés dans les hospices.

Dødsårsak.	Ialt.	Derav		Gautstad.	Eg.	Rotvold.	Rønvik.	Dikemark.	Blakstad.	Veum.	Sanderud.	Prestsæter.	Bratsbergs.	Kristian-sand.	Dale.	Valen.	Neeven-gaarden.	Rosenbergs.	Opdøl.	Trondhjems.	Oslo.	Dedichens.	Møllendal.
		M.	K.																				
Alderdomssvakhet	17	9	8	.	1	2	.	.	.	2	3	2	2	.	2	.	2
Tyfoidfeber	1	.	1
Lungebetændelse	18	7	11	2	2	1	.	.	2	1	1	3	.	2	2	1	.	.	1
Influenza	3	2	1	2	.	2	1	.	.	.
Septicopyæmi	1	1	.	.	.	1	2	1
Tuberkulose	96	46	50	12	8	6	9	11	2	6	3	2	3	.	14	3	5	6	5	1	.	.	.
Anæmi	1	.	1	.	.	.	1	3	5	6	5	1	.	.	.
Debilitas, marasmus	12	5	7	1	.	1	2	1	2	2	1	.	1	.	.	.	1
Apoplexi	16	6	10	1	1	1	.	1	.	.	1	1	1	1	1	1	.	.	2	.	2	1	1
Meningit	3	2	1	.	.	.	1	.	.	.	1	.	.	.	1	1	1	.	2	.	2	1	1
Paralysis generalis	35	29	6	6	.	4	2	15	.	1	3	3	1
Insania	18	10	8	1	1	1	.	.	2	6	.	1	.	.	3	.	3	1
Epilepsi	5	4	1	.	1	.	2	.	.	2	3	2
Vit. org. cerebri (emollitio, absces)	3	3	.	.	.	1	1	.	1
Perikardit	1	1	.	.	1
Vitia org. cordis	6	2	4	.	1	.	.	.	3	1	1
Arteriosklerose	6	6	2	1	1	1	1
Aneurysma aortæ	1	.	1	1	1	1	1
Paralysis cordis	9	4	5	1	.	.	2	.	.	.	1	1	1	.	1	.	.	1	.	.	.	1	.
Bronkopneumoni	7	5	2	1	1	1	2	1	.	.	1
Pleurit, empyem	5	4	1	.	.	1	.	.	.	1	.	1	.	.	1	.	.	1
Enterit, gastro-ent.	6	4	2	1	1	.	.	1	.	.	1	.	1	1
Peritonit	2	.	2	1	1	.
Hæus	1	.	1	1
Cholelithiasis	1	.	1	1
Ulcus vent. Enteritis hæmorrhag.	3	1	2	1	.	.	.	1	1
Kronisk nefrit, uræmi etc.	9	4	5	1	1	4	1	.	1	.	.
Cysto-pyelo-nefrit	6	6	.	1	1	2	.	1	1	.	.
Kræft (cancer og sarkom)	10	5	5	.	.	1	.	2	1	1	1	.	.	.	1	1	1	.	.	.	1	.	.
Gangræn, decubitus.	2	.	2	1	1
Morbus Basedowi	1	.	1
Selv mord	3	3	.	.	.	1	1	1	.	.	1	.
Forbrænding	1	.	1	1

Dødsårsak.	Alder og køn.																Uopgit alder.	
	10—20		20—30		30—40		40—50		50—60		60—70		70—80		Over 80 aar.			
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Alderdomssvakhed	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	4	6	2	1	-	-
Tyfoidfæber	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	-	-	2	-	3	1	1	2	1	2	2	2	-	2	-	1	-	1
Influenza	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Septicopyæmi	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose	1	4	18	15	12	14	5	6	6	5	2	6	1	-	-	1	-	-
Anæmi	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas, marasmus	-	-	-	-	1	1	1	1	1	-	1	3	2	1	-	1	-	-
Apoplexi	-	-	-	-	1	-	-	-	3	2	-	5	2	-	2	-	1	-
Meningit.	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis generalis	-	-	-	-	10	1	11	3	6	1	2	1	-	-	-	-	-	-
Insania	-	-	1	1	1	1	1	4	4	2	2	-	1	-	-	-	-	-
Epilepsi	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-
Vit. org. cerebri (emollitio, absces)..	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Perikardit.	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia org. cordis	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	2	1	-	-	-	-	-
Arteriosklerose	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	4	-	1	-	-	-
Aneurysma aortæ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis cordis	-	-	-	1	-	-	2	-	-	2	2	2	-	-	-	-	-	-
Bronkopneumoni	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	1	-	-
Pleurit, empyem	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Enterit, gastro-ent.	-	-	1	1	1	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonit	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Ileus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Cholelithiasis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Ulcus vent. Enteritis hæmorrhag. .	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Kronisk nefrit, uræmi etc.	-	-	2	-	1	1	1	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-
Cysto-pyelo-nefrit	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-
Kræft (cancer og sarkom)	-	-	-	-	-	-	3	1	1	1	1	2	-	1	-	-	-	-
Gangræn, decubitus	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbus Basedowi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Selv mord	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forbrænding	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	1	4	33	21	28	23	33	21	25	20	25	28	19	14	4	7	1	2

Tabel XX. Middeltal av daglig arbeidende syke i asylene.

Nombres moyen par jour des aliénées occupés au travail dans les diverses hospices.

Asyl.	Til- sammen.	Derav		Utearbeide (gaards-, have-, mark- arbeide etc.).		Arbeide med brændsel.		Husgjerning.		Anm.
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
Gaustad	119.0	76.1	42.9	7.9	1.4	6.0	-	37.9	18.8	
Eg.	135.2	69.6	65.6	11.8	4.2	12.7	-	23.9	24.6	
Rotvold	142.8	85.9	56.9	32.8	4.3	18.6	-	20.0	15.4	
Rønvik	162.3	111.7	50.6	49.6	3.1	9.1	-	20.0	14.0	
Dikemark	126.5	77.5	49.0	8.0	-	4.5	-	40.0	19.5	
Blakstad	62.0	33.3	28.7	-	-	18.4	2.5	12.3	11.3	
Veum	90.8	44.9	45.9	12.5	3.1	4.3	-	13.3	12.1	
Sanderud	108.7	64.6	44.1	19.2	1.8	10.4	-	23.4	18.8	
Prestsæter	98.4	59.3	39.1	35.7	1.5	10.9	-	9.1	14.1	
Bratsbergs	104.3	56.6	47.7	21.0	1.0	9.3	-	8.3	8.9	
Kristiansands	7.0	2.0	5.0	-	-	1.0	-	1.0	2.0	
Dale	116.3	61.5	54.8	32.6	1.9	3.0	-	16.8	11.3	
Valen	95.7	49.2	46.5	24.0	3.9	2.6	-	12.2	13.9	
Neevengaarden	133.4	69.3	64.1	10.8	1.5	6.2	-	43.2	34.7	
Rosenbergs	22.6	22.6	-	3.9	-	1.5	-	15.4	-	
Opdøl	45.8	30.0	15.8	12.9	1.9	6.4	-	4.8	6.3	
Trondhjems	44.8	22.5	22.3	3.4	-	5.1	-	7.1	6.5	
Oslo	34.2	-	34.2	-	-	-	-	-	11.2	
Møllendal	29.0	14.0	15.0	-	-	-	-	12.0	7.0	
Kriminalasylet	26.2	26.2	-	-	-	0.2	-	2.0	-	

Her medtatt have- og andet ute-
arbeide.

Tabel XX (forts.).

Asyl.	Haand- verks- arbeide.		Plukking av drev, uld, kluteklipping, mattelægging.		Kvindelig haand- arbeide.	Kontor- arbeide.	Forskjellig andet arbeide.		Anm.
	M.	K.	Md.	Kv.	K.	M.	Md.	Kv.	
Gaustad	7.1	-	12.8	-	22.7	1.2	3.2	-	Konvolutarbeide.
Eg	6.2	0.1	15.0	2.1	34.6	-	-	-	
Rotvold	13.4	-	-	-	37.2	1.1	-	-	
Rønvik	11.6	-	5.1	-	33.5	-	16.3	-	Garnbinding og forsyndlægging 14.7, husflid 1.6.
Dikemark	11.0	-	6.0	-	26.5	-	8.0	3.0	Arb. i dampkjøkkenet 2.8, fyrbøter- arb. 1.0, arbeide i bakeri 3.
Blakstad	0.9	-	-	-	9.8	-	1.7	5.1	Børstebinding og mattefletting 3.7, jærtraadgjerdenetarbeide 1.5, bro- deri og tøvæving 2.1, konvolut- arbeide 0.6.
Veum	4.7	-	2.2	5.7	25.0	-	7.9	-	Fjøsstel, svinerøgt, hønsestel.
Sanderud	8.1	-	-	-	23.5	-	3.5	-	
Prestsæter	3.6	-	-	-	23.5	-	-	-	
Bratsbergs	8.9	-	9.1	4.7	33.1	-	-	-	
Kristiansands	-	-	-	-	3.0	-	-	-	
Dale	4.8	-	-	-	38.7	-	4.3	2.9	Garnbinding, børste-, poselaving, madrasstopping etc.
Valen	7.4	-	2.7	-	28.7	0.3	-	-	
Neevengaarden	4.8	-	3.2	-	25.9	1.0	0.1	2.0	
Rosenbergs	1.8	-	-	-	-	-	-	-	
Opdøl	2.1	-	3.8	-	7.6	-	-	-	Her ogsaa medtat paparbeide.
Trondhjems	2.1	-	4.8	0.1	15.7	-	-	-	
Oslo	-	-	-	5.0	18.0	-	-	-	
Møllendal	-	-	-	-	8.0	-	2.0	-	Træarbeide.
Kriminalasylet	1.0	-	0.5	-	-	-	22.5	-	Posearb. 22.5, garnbinding 0.03.

Tabel XXI¹⁾. Oversigt over bruk a

Relevé de l'applicatio

Asyl.	Ialt.	Derav		Uro, voldsomhet, adelæggeslyst etc.		For at skaffe ro og velvære; lokale forhold; som kur etc.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.
<i>Isolation:</i>							
Gaustad	51	17	34	17	34	-	-
Eg.	67	26	41	24	39	2	2
Rotvold	²⁾ 57	18	39	14	30	4	9
Rønvik	44	26	18	26	18	-	-
Dikemark	86	50	36	50	36	-	-
Blakstad	12	5	7	5	7	-	-
Veum	47	28	19	23	15	5	4
Sanderud	27	16	11	16	11	-	-
Prestsæter	26	2	24	-	-	2	24
Bratsbergs	35	17	18	17	18	-	-
Dale	90	41	49	35	40	5	6
Valen	12	8	4	8	4	-	-
Neevengaarden	3	1	2	1	2	-	-
Rosenbergs	19	19	-	19	-	-	-
Opdøl	14	2	12	2	11	-	-
Oslo	7	-	7	-	7	-	-
Møllendal	11	3	8	-	-	3	8
Kriminalasylet	³⁾ 20	20	-	-	-	⁴⁾ 24	-

Mekaniske tvangsmidler. Paa Valen asyl hadde 1 mand tvangshansker i 25 dage 6 timer efter læggelseslyst.

¹⁾ Ved rundskrivelse fra medicinaldirektøren av 18de december 1905 er det bestemt, at de hvis dør ikke av den syke indenfra kan aapnes. Under «mekaniske tvangsmidler» bør foruten skrænker den sykes bevægelser, f. eks. ankel- og albuebind o. lign. ²⁾ Egentlig 54, da 1 mand ³⁾ Derav til stadighet utenfor luftetiden: av sikkerhetshensyn 5, efter eget ønske 12. — Leilig

Isolation og mekaniske tvangsmidler.

reclusion.

Legemlig, ikke epidemisk sygdom.		Isolation og mekaniske tvangsmidler er brugt i følgende			
M.	K.	dage.	timer.	timer (dagene regnet til 12 timer).	timer pr. 100 for- pleinings- dage.
-	-	3 360	-	40 320	31.2
-	-	2 910	137	35 057	32.8
-	-	444	602	5 930	5.7
-	-	888	420	11 076	9.8
-	-	6 834	-	82 008	42.7
-	-	535	-	6 420	12.4
-	-	2 914	1 161	36 129	50.4
-	-	1 369	512	16 940	19.9
-	-	173	187	2 263	3.2
-	-	418	142	5 158	7.2
1	3	2 001	1 091	25 103	34.6
-	-	21	131	383	0.5
-	-	1	586 ¹ / ₂	598 ¹ / ₂	0.5
-	-	947	-	11 364	27.7
-	1	80	27	987	2.3
-	-	932	11 ³ / ₄	11 195 ³ / ₄	44.4
-	-	1 967	-	23 604	73.5
1	-	4 621	-	55 452	470.7

urgisk indgreb og paa Neevengaarden en kvinde i 5 dage 8 timer paa grund av øde-

ler «isolation» skal opføres ethvert tilfælde, hvor en syk om dagen holdes alene i et værelse, angstrøie ogsaa opføres enhver anvendelse av andre indretninger, som hindrer eller ind- 2 kvinder er blit isolert av 2 forskjellige grunde. ³⁾ 5 er opført i flere forskjellige rubriker. svis: til behandling med sengeleie 2, til observation 5.

Tabel XXII. Utdra

Tableau des dépenses

	Gautstad.		Eg.		Rotvold.		Rønvik.	
	Ialt.	Pr. ligge-dag.	Ialt.	Pr. ligge-dag.	Ialt.	Pr. ligge-dag.	Ialt.	Pr. ligge-dag.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
<i>Ordinære utgifter:</i>								
Lønninger	76 676	0.59	54 409	0.51	57 139	0.55	55 742	0.4
Kosthold	138 910	1.06	95 536	0.89	93 083	0.90	94 714	0.8
Sykes adspredelse; flidsbelønninger etc.	3 528	0.03	2 090	0.02	2 908	0.03	3 107	0.0
Vedlikehold av bygningene etc.	12 996	0.10	8 442	0.08	9 880	0.10	7 456	0.0
Inventariet	14 536	0.11	6 457	0.06	7 894	0.08	8 207	0.0
Lys og brænde	63 745	0.49	35 791	0.34	34 794	0.33	54 153	0.4
Medicinske fornødenheter	2 544	0.02	2 150	0.02	2 717	0.03	3 280	0.0
Bøker	364	-	274	-	291	-	396	-
Kontorutgifter	1 684	0.01	748	0.01	812	0.01	670	0.0
Vask og renhold	5 630	0.04	3 425	0.03	4 029	0.04	3 327	0.0
Materialer til arbeidsvirksomheten	9 089	0.07	8 453	0.08	14 782	0.14	19 187	0.1
Jordbruk og gartneri etc.	68 292	-	34 287	-	42 196	-	29 373	-
Andre utgifter	3 000	-	1 200	-	2 000	-	3 200	-
Tilsammen	400 994	3.10	253 262	2.37	272 525	2.64	282 812	2.4
<i>Indtægter (herunder ikke korpenger):</i>								
Ved kostholdet	6 143	-	4 148	-	5 709	-	7 201	-
« jordbruk og gartneri etc.	67 738	-	38 098	-	48 020	-	36 820	-
« arbeidsvirksomheten.	10 393	-	12 058	-	18 808	-	27 895	-
Andre inntægter	2 587	-	4	-	517	-	1 834	-
Tilsammen	86 861	-	54 308	-	73 054	-	73 750	-
De samlede <i>ordinære</i> utgifter etter fradrag av de nævnte inntægter ved driften utgjorde saaledes ca.	314 133	2.43	198 954	1.86	199 471	1.93	209 062	1.8
Pr. individ og pr. dag (altsaa pr. forpleiningsdag) kom kostholdet paa ca.		0.84		0.73		0.75		0.7

¹⁾ Derav 22 225 til klær. ²⁾ Derav 3 939 til klær, 469 til skatter og assurance. ³⁾ Derav 12 747 refusion for beklædning. ⁴⁾ Derav 8 587 til klær. ⁵⁾ Derav 13 947 til klær.

v regnskapene.

; des recettes.

Dikemark.		Blakstad.		Venm.		Sanderud.		Prestsæter.		Bratsbergs.	
Ialt.	Pr. ligge-dag.	Ialt.	Pr. ligge-dag.	Ialt.	Pr. ligge-dag.	Ialt.	Pr. ligge-dag.*	Ialt.	Pr. ligge-dag.*	Ialt.	Pr. ligge-dag.
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
89 203	0.46	20 797	0.40	29 006	0.43	26 775	0.31	23 241	0.33	27 663	0.39
205 551	1.06	41 253	0.79	44 153	0.66	63 231	0.74	58 393	0.84	64 063	0.90
6 549	0.03	1 356	0.03	1 145	0.09	2 167	0.03	1 476	0.02	1 767	0.02
13 642	0.07	3 472	0.07	1 986	0.03	4) 3 476	0.04	3 513	0.04	} 13 983	0.18
13 176	0.07	1 926	0.04	1 130	0.02	3 245	0.04	2 524	0.03		
100 623	0.52	12 861	0.25	32 113	0.48	30 097	0.35	19 300	0.28	23 442	0.32
8 095	0.04	399	0.01	1 306	0.02	1 141	0.01	834	0.02	1 201	0.02
-	-	-	-	195	-	93	-	172	-	300	-
1 451	0.01	572	0.01	710	0.01	351	-	609	0.01	758	0.01
11 364	0.06	2 116	0.04	2 036	0.03	3 147	0.04	2 628	0.03	3 416	0.05
-	-	2 107	0.04	7 237	-	2 880	0.03	994	0.01	237	-
54 170	-	27 503	-	12 643	-	22 270	-	19 932	-	28 324	-
29 796	-	5) 5 389	-	3) 1 739	-	5) 13 383	-	7) 9 814	-	3 861	-
533 620	2.78	119 751	2.32	135 399	2.02	172 256	2.02	143 430	2.02	169 015	2.37
1 608	-	1 668	-	3 347	-	2 528	-	2 106	-	3 342	-
80 804	-	34 310	-	16 074	-	30 250	-	18 385	-	30 047	-
-	-	1 286	-	2 532	-	3 286	-	1 692	-	1 069	-
416	-	457	-	575	-	6) 15 969	-	8) 14 362	-	252	-
82 828	-	37 721	-	22 528	-	52 033	-	36 545	-	34 710	-
450 792	2.33	82 030	1.59	112 871	1.69	120 223	1.41	106 885	1.53	134 305	1.88
	0.87		0.68		0.54		0.64		0.70		0.72

70 til assurance. 4) Derav 2 696 til tekniske anlæg. 5) Derav 6 774 til beklædning. 6) Derav Utregningen er gjort paa asylet.

	Kristiansands.		Dale.		Valen.		Neevengaarden	
	Ialt.	Pr. ligge dag.	Ialt.	Pr. ligge dag.*	Ialt.	Pr. ligge dag.	Ialt.	Pr. ligge dag.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
<i>Ordinære udgifter:</i>								
Lønninger	4 370	0.39	26 225	0.37	26 654	0.39	61 618	0.53
Kosthold	10 197	0.91	51 200	0.72	46 480	0.68	104 681	0.90
Sykes adspredelse; flidsbelønninger etc.	-	-	706	0.01	650	0.01	1 951	0.02
Vedlikehold av bygningene etc.	1 090	0.10	12 093	0.17	6 518	0.10	4 580	0.04
Inventariet	¹⁾ 1 065	0.10					6 210	0.05
Lys og brænde	1 387	0.12	19 069	0.27	645	⁵⁾ -	46 621	0.40
Medicinske fornødenheter	30	-	1 131	0.02	1 593	0.02	2 431	0.02
Bøger	-	-	-	-	-	-	-	-
Kontorudgifter	-	-	802	0.01	531	0.01	803	0.01
Vask og renhold	170	0.02	1 212	0.02			1 197	0.02
Materialer til arbeidsvirksomheten	-	-	-	-	9 484	-	-	-
Jordbruk og gartneri etc.	-	-	8 949	-	8 702	-	-	-
Andre udgifter	513	-	²⁾ 9 987	-	⁴⁾ 14 627	-	⁶⁾ 24 375	-
Tilsammen	18 822	1.67	131 374	1.81	117 081	1.71	257 091	2.21
<i>Indtægter (herunder ikke kurlpenger):</i>								
Ved kostholdet	-	-	4 496	-	5 110	-	-	-
« jordbruk og gartneri etc.	-	-	³⁾ 13 739	-	11 493	-	-	-
« arbeidsvirksomheten.	-	-	2 681	-	4 444	-	-	-
Andre indtægter	-	-	-	-	1 647	-	⁷⁾ 20 140	-
Tilsammen	-	-	20 916	-	22 694	-	20 140	-
De samlede <i>ordinære</i> udgifter efter fradrag av de nævnte indtægter ved driften utgjorde saaledes ca.	18 822	1.67	110 458	1.57	94 387	1.38	236 951	2.06
Pr. individ og pr. dag (altsaa pr. forpleiningsdag) kom kostholdet paa ca.		0.91		0.55		0.56		0.73

¹⁾ Her medtat klær. ²⁾ Derav 8 502 til klær og 600 til hesteleie. ³⁾ Derav 300 fra brænde kommer væsentlig ind under teknisk drift. ⁴⁾ Derav 7 840 til klær. ⁵⁾ Derav 18 288 samlede udgifter og indtægter er opgit til henholdsvis 104 042 og 89 962 (2.54 og 2.20 pr. ligge 1 188 til klær, 646 til skatter, 82 til kredssykekassen. ⁶⁾ Derav 843 til leiehjælp, 761

*) Utregningen er gjort paa asylet.

orts.).

Rosenbergs.		Opdøl.		Trondhjems.		Oslo.		Kriminalasylet.	
Ialt.	Pr. ligge-dag.	Ialt.	Pr. ligge-dag.*	Ialt.	Pr. ligge-dag.	Ialt.	Pr. ligge-dag.	Ialt.	Pr. ligge-dag.
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
20 076	0.50	20 321	0.50	13 574	0.42	11 509	0.46	16 119	1.37
33 426	0.83	34 820	0.85	22 586	0.70	31 789	1.27	11 002	0.93
654	0.02	2 103	0.05	255	0.01	316	0.01	-	-
1 226	0.03			729	0.02	5 694	0.23	865	0.07
2 570	0.06	-	-	1 120	0.03	2 539	0.10	761	0.06
5 907	0.15	18 628	0.45	7 778	0.24	9 429	0.38	3 787	0.32
273	0.01	830	0.02	448	0.01	978	0.04	-	-
-	-	-	-	43	-	-	-	-	-
520	0.01	-	-	1	-	-	-	-	-
1 493	0.04	1 098	0.03	1 456	0.04	2 153	0.09	1 328	0.11
-	-	-	-	5	-	-	-	2 402	0.20
-	-	6 816	-	-	-	-	-	-	-
⁸⁾ 3 761	-	-	-	¹¹⁾ 1 881	-	¹²⁾ 6 062	-	¹³⁾ 2 959	-
69 906	1.74	84 616	1.98	49 876	1.54	70 469	2.81	39 223	3.33
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	9 049	-	-	-	-	-	-	-
⁹⁾ 9 040	-	-	-	397	-	-	-	4 910	-
-	-	-	-	-	-	-	-	278	-
9 040	-	9 049	-	397	-	-	-	5 188	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
60 866	1.51	¹⁰⁾ 75 567	1.77	49 479	1.52	70 469	2.81	34 035	2.90
-	0.70	-	0.63	-	0.58	-	1.03	-	0.69

ogen. ⁴⁾ Derav 12 661 til teknisk drift, 456 til assurance, 300 til hesteleie. ⁵⁾ «Lys og r klær. ⁶⁾ Derav 3 326 til klær og 282 vandavgift. ⁷⁾ Derav 8 331 for klær. ¹⁰⁾ De g. ¹¹⁾ Derav 1 099 til klær, 640 til skatter, 60 til sengehalm. ¹²⁾ Derav 1 446 til vakthold, klær.

I. Asylene.

Belægget, utvidelser, forbedringer m. m.

Fra G a u s t a d asyl anfører direktøren, at der om forskjellige mangler ved bygningene er leveret en længere forestilling til departementet i forbindelse med budgetforslaget for 1918—19, indeholdende tillige planer til forbedringer og utvidelse av asylet.

Ved E g asyl har der i de senere aar, især paa kvindesiden, været et stort antal kroniske syke, som om natten maa ha enkeltrum, da de ikke kan dele værelse med andre, og som asylet av mangel paa evakuationsleilighet maa beholde; dette har for fleres vedkommende været tilfældet i aarækker. — Lister og Mandal amt og Nedenes amt ansees nu som asylets optagelsesdistrikt, men der meldes fremdeles syke med hjemstavn i Stavanger og Bratsberg amter, uagtet hvert av disse har sit eget asyl.

Paa R o t v o l d har det gjennemsnitlige daglige belæg været over 283. Et saa høit belæg i et gammelt asyl, der selv efter tidligere tiders fordringer var bestemt for høist 265, medfører ulemper i mange henseender og skaffer store vanskeligheter for en hensigtsmæssig sykebehandling. Man blir sterkt bundet ved fordelingen av de syke paa de forskjellige avdelinger, og overfyldingen paa disse skaffer uro blandt de mere irritable elementer. Men ganske særlig blir antallet av syke for stort i forhold til det disponible personale, saa den enkelte syke ikke kan skaffes den behandling, en mere aktiv therapi kræver. Forholdet kan kun forsvares som en nødsforanstaltning. Det gjælder for enhver pris at skaffe asylplass for syke, hvis forpleining utenfor asyl vilde medføre endnu større ulemper baade for dem selv og for samfundet, og av to onder faar man da vælge det mindste. Jeg har i en række tilfælde fundet at maatte skaffe plass for gamle uhelbredelige pleietilfælde, naar det av de foreliggende opplysninger fremgik, at forpleiningsforholdene var ganske uforsvarlige; i 3 tilfælde var de syke ved indkomsten særlig forkomne, dypt sløvede, med gamle kontrakturer av armer og ben.

Om en syk, som blev indlagt i asylet, opplyser lægen: Ved begge mine tilsyn laa patienten i en seng paa halvraatten, fugtig, stinkende halm, som var utbredt i sengen. Under sengen stod en lav, vid avskjæring anbragt saaledes, at den opfanget det meste av den sykes urin, som fandt vei gjennom halmen —

antagelig en for forpleieren meget praktisk og tidsbesparende ordning: «møblet» rummet meget og blev efter alle julemerker at dømme ikke tømt oftere end høist nødvendig. Gulvet var, særlig ved mit første tilsyn, dækket av et tykt lag smuds: støv og halmrask, sput m. m. m. Jeg vil ikke forsøke at beskrive den atmosfære, som hersked i rummet; den var ubeskrivelig! Det eneste lysglimt om jeg saa maa si i hele elendigheten er, at den syke intet føler derav. Han er fuldstændig sløv og, saavidt jeg kan skjønne ufarlig. — I disse forhold har patienten været forpleiet siden 1897, og han har saavidt det kan skjønnes neppe kommet synderlig utenfor sit rum.

Sandsynligvis er ikke disse tilfælde enestaaende; der findes vist mange sindsyke anbragt i privat forpleining, som burde være paa asyl. Men det er forstaaelig, at distriktslægerne, som stadig faar føle vanskelighetene ved at skaffe asylplass til akute tilfælde, anser det haabløst at faa indlagt gamle pleietilfælde, saasandt privatpleie overhovedet kan opdrives, og fattigstyrene har naturligvis heller ingen større trang til at utrede de med asypleien følgende større omkostninger. Jeg skulde tro, det vilde vise sig særdeles hensigtsmæssig, om man kunde indordne al sindssykepleie under asyllægerne administration. Man vilde da ogsaa ha lettere for at faa anbragt i privat pleie en del tilfælde, som asylerne nu er nødt til at beholde paa grund av de lokale autoriteters protest mot hjemsendelse, fordi de syke har vrangforestillinger, som befrygtes generende for folk i bygden, eller fordi bygdeopinionen er ræd dem, skjønt de anbragt i passende milieu og forstandig behandlet burde kunne forpleies utenfor asyl. Men under enhver omstændighet har landet endnu for faa asylplasser, trods alt hvad der i de sidste aar særlig fra amternes side er gjort i denne henseende. For Rotvolds vedkommende er det at forutse, at Østmarkens aapning ikke vil avhjelpe trangen. Der vil fremdeles være behov for yderligere asylplass, og det vilde være høist ønskelig, om administrationen kunde skaffe midler til utvidelse ved siden av, hvad der trænges til at bringe asylet selv i tidsmessig stand. Med de smaa aarlige bevilgninger, som nu gives, kan der kun utrettes litet i forhold til det, som her trænges paa alle kanter.

I aarets løp er der fuldført omindredning i anden etage paa mandssidens B-avdeling, hvorved der er skaffet en tidsmessig vagtavdeling paa 12 plasser med dagligstue, kjøkken, bad og w. c. Her er ansat sykepleierske.

Fire syke kvinder har i aarets løp hat bidrag av det Kroghske legat. (Sollied).

Rønvik asyl har hat et overbelæg paa 23 pct., uagtet adskillige demente mandlige syke blev overflyttet til Rosenbergs asyl i Bergen og endel kvinder sendt til asylets kolonier i Steigen. — Paa grund av asylets overfylding har det været umulig at avse et par værelser for tæringssyke; epidemilasetet maa forbeholdes mulig optrædende epidemiske tilfælde og fungerte iaar som isolationslokale for morbillipatienter blandt betjeningen.

Dikemark asyl var ogsaa dette aar sterkt overbelagt, saa det har holdt haardt at imotekomme alle rekvisitioner om indlæggelse. Især har det været trangt om plass for kvinder. Det har ogsaa været paafaldende, at langt flere

kvinder end mænd har vist tilbøielighet til selvmord; som følge derav har den urolige vaktavdeling for kvinder maattet tas i bruk; den har ikke før været brukt som vaktsal.

Til utvidelse av **B l a k s t a d** asyl har amtstinget git bevilling. Efter planen skal der opføres en centralbygning for mænd, noget større end den gamle, som i sin helhet skal indredes for kvinder. Der var avsat kr. 100 000 til arbeidets paa-begyndelse, men dyrtiden og de vanskelige arbeidsforhold har medført forsinkelse.

Paa **V e u m** asyl har belægget baade for mands- og kvindesiden været meget ujevnt fordelt i de forskjellige avdelinger, idet vaktavdelingene og avdelingene for urolige og voldsomme syke som regel har været overfyldt, mens bare forholdsvis faa syke hittil har været skikket for behandling i de aapne koloniavdelinger. Av asyls 2 mandskolonier har kun den ene været i bruk om dagen, og belægget i denne har endnu ikke naadd det ordinære, som er 20 syke. I kvindeskolonien har det daglige belæg jevnlig været større; dette kommer av, at der blandt de kvindelige syke har været saa mange manisk-depressive, som i interval- eller rekonvalescensstadiet har kunnet overføres til koloniavdelingen. — I vaktavdelingen paa kvindesiden er de først anskaffede træsenger blit ombyttet med nye jernsenger (hospitalssenger). Saa vil ogsaa ske paa mandssiden, naar forholdene tillater det.

S a n d e r u d asyl har til stadighet været overbelagt. Har man end omtrent uten undtagelse kunnet skaffe plass til meldte nye tilfælde, har det dog ofte hændt, at de har maattet vente nogen tid, og dette fremkalder let misnøie hos de indlæggende myndigheter. Skal trangen til indlæggelse fremdeles bli den samme eller endog øke, blir man nødt til at ta en yderligere utvidelse av asylslet under overveielse. Men en utvidelse under de nuværende tider vilde falde urimelig kostbar. — Ca. $\frac{1}{3}$ av patientene har været anbragt i koloniene med det aapne dørsystem, hvorom man fremdeles kun har gode erfaringer. — Isolation har man været nødt til at anvende noget mere end tilfældet vilde ha været, om der hadde været bedre plassforhold. — I disse tider da omtrent alt er steget i pris, og mange ting har været vanskelig at skaffe, har særlig asylslets forsyning med brændsel voldt vanskeligheter; der er foruten cinders og koks brukt en ikke ubetydelig mængde torv. Kostholdet har hat god støtte av asylslets jordbruk, hvis produkter med hensyn til kostende desuten har ligget adskillig under markedsprisen. Som følge derav er kostholdet pr. individ og dag ikke kommet høiere end til kr. 0.64. Regnskapsaaret 1915—16 viste et underskud av ca. kr. 15 000. Men forpleiningspengene var kun kr. 1.40 i koloniene og 1.60 i centralen; desuten betaltes der renter av anlægget til amtet.

Paa **P r e s t s æ t e r** asyl har det daglige middelbelæg gjennemsnitlig været ca. 11 pct. over det autoriserte tal; især har mandsavdelingen været overbelagt, undertiden til det yderste; men da denne avdeling har en stor del av sit belæg paa utearbeide, føles forøkelsen ikke saa besværlig som paa kvindesiden, hvor mesteparten er inde om dagen. — Isolation brukes meget litet; den er dog det suveræne middel under uroanfald, som hos endel syke optrær næsten med en viss

lovmæssighet. — Kostholdet har under dyrtiden været forbundet med visse vanskeligheter, ikke mindst av økonomisk art. Man har dog ikke alene av hensyn til de syke, hvem livet ellers byr saa faa tilløkkelser, men ogsaa av hensyn til pleiepersonalet og asyllets renommé idetheletat, anseet det for opportunt ikke at la sparetanken gjøre sig mere gjældende end høist nødvendig. — De automatiske vandklosetter, som forefandtes ved aapningen av asylet, viste sig at være alt andet end heldige og maatte saagodtsom alle omgjøres til almindelige med den forskjel, at rørledning og træksnor blev indklædt mest mulig. Vandklosetsystemet er til stor lettelse i den daglige drift, men det trænger like megen inspektion som de gamle renovationssystemer; ellers merkes snart, at der sker uregelmæssigheter.

Bratsbergs asyl har hele aaret været overbelagt (8 pct.), saa det trænger at utvides, men amtstinget har under de nuværende omstændigheter sine vel begrundede betænkeligheter med at gaa til nybygging.

Den i forrige beretning omtalte kolonibygning ved Dale asyl (for 9 mænd) er meget koselig og hensigtsmæssig, naar hensyn tas til, at den er indredet i et gammelt vaaningshus. I 1ste etage er der, foruten pleierskens rum og et litet kjøkken med særskilt indgang, entré, dagligstue og et soveværelse for 9 syke; i 2den etage er der et soveværelse for 2 syke, desuten loftgang med flere klædeskot. Fra entréen fører en trapp med bænker ut til en liten have.

Valen asyl har hat overbelæg, særlig paa kvindesiden. Forsøk paa at faa uheldredelige patienter utskrevet har jevnlig støtt paa vanskeligheter. Paa henvendelser har vistnok distriktslæger skaffet forpleiere, men patientene har, naar disse selv har kunnet ha nogen mening derom, som regel bestemt vægret sig ved at reise til fremmede folk i ukjendte trakter; de har enten forlangt at komme til sine hjem eller villet være i ro i asylet. — Som følge av knap vandbeholdning i begyndelsen av aaret maatte der spares mest mulig paa den elektriske strøm, og det gik da mest ut over opvarmningen likesom aaret forut. — Det tekniske anlæg har fungeret uten større ulemper; fryserummet kunde dog ikke brukes om sommeren, da der ikke kunde skaffes ammoniak. — Den besluttede utvidelse av asylet er blit utsat i paavente av rimeligere arbeidspriser.

Neevengaarden asyl, skriver direktør Arnesen, er i alle henseender litet tidsmæssig, og tomten eigner sig heller ikke synderlig for de høist paakrævede utvidelser. Jeg har derfor foreslaaet som det bedste, ikke at koste mere end det høist fornødne paa Neevengaarden, men opføre de nybygninger som trænges paa en ny tomt og efter en plan, hvor de kan føie sig ind som led i et helt nyt asyl til avløsning av det nuværende. (Kfr. Nyt asyl for Bergen. Medicinsk revue nr. 12 1916).

Ved Opdøl asyl søktes der om optagelse for 83 syke, men der var ikke plass til flere end 47. Da ogsaa Rotvold og asylene i Bergen har været fuldt belagt, har flere av lægerne i Romsdals amt været vanskelig stillet, naar en sindssyk trængte asylbehandling. Der er derfor vakt motion om en snarlig utvidelse av amtets asyl. — At faa syke anbragt i privat forpleining er ogsaa alt andet end let. — Et par sløve, rolige mænd, som led av tuberkulose, forsøktes

overflyttet til amtets pleiehjem, men forgjæves, da betjeningen der ikke vaaget at ta imot dem. — Vandtilførselen til kraftstationen har vist sig utilstrækkelig i tørre og kolde perioder; man har da om natten maattet hjelpe sig med stearinlys og parafinlamper.

Regnskapet ved Trondhjem hospitalstiftelses asyl viste et underskud av kr. 9 262, forarsaket ved dyrtiden. Kurpengene blev forhøiet med 50 pct.

Ved Møllendal asyl har det i disse ekstraordinære tider ikke været uten vanskelighet at skaffe tilveie de middagsmaaltider, som er bestemt for dagen, hvorfor man ofte har været nødt til at foreta ombytte. — De fleste dødsfald indtraf som vanlig hos gamle demente pleiepatienter, som var blit overført fra de store asylr.

Sundhetstilstanden

opgis at ha været god. — Fra Veum asyl meddeles følgende tilfælde: En sjømand, lidende av koprostase, var fra Fredrikstad sykehus blit overflyttet til asylet paa grund av et anfald av akut alkoholisme (delirium tremens); forvirringen svandt efter nogen dages ophold her, men da der optraadte symptomer paa en diffus peritonit, blev han som tiltrængende øieblikkelig hjælp flyttet tilbake til sykehuset i Fredrikstad, hvor han døde. — Et tilfælde av en stadig omsiggripende tuberculosis cutis verrucosa hos en 19 aar gammel idiot har trodset al behandling, som i høi grad vanskeliggjøres ved hans ødelæggelsestrang og urenslighet. (Lund).

II. Patientene.

Behandling m. m.

Paa Rønvik har saavel isolation som prolongerte bad maattet anvendes i adskillig utstrækning. I den senere tid har man seet mest nytte og gjort mest bruk av badebehandling som en foranstaltning til at understøtte sovemidlernes virkning ved kortvarige agitationstilstande. Man har derfor væsentlig brukt kortvarige bad av 2—3 timers varighet utover eftermiddagen, hvorpaa den syke, efter at ha mottat sovemidlet, bringes tilsengs paa avdelingen. — Hos stadig agiterte, støiende og rasende syke er efter de her gjorte erfaringer hyoscininjektioner fremdeles det suveræne middel og ganske uundværlig paa de urolige vaktstale, hvor det gjælder at skaffe disse patienter, og ikke mindst deres medpatienter, nogen hvile. Det er ikke ueffent blit karakterisert som en «kemisk tvangstrøie». Ogsaa paraldehyd har været brukt med godt resultat særlig ved længere tids stadig tilbakevendende natteuro hos hallucinerte.

Paa **D i k e m a r k** har hverken prolongerte bad eller andre for de syke mattende foranstaltninger, saasom hyoscin- eller morfinindsprøitninger, været brukt. For sondenæring har ingen indikationer været tilstede. — Merkelig nok er ikke et eneste speil blit kunst paa de urolige avdelinger (statsasylenes D-avdeling). Paa slik en kvindeavdeling er der ikke mindre end 18 større speil. Det synes temmelig sikkert, at de syke sætter pris paa litt komfort, og at de verner om de gjenstande, som holdes pene og rene, mens de uten skrupler lar det gaa ut over, hvad som er gammelt og slitt.

Paa **V e u m** asyl skyldes det relativt store tal paa isolerte i ikke liten utstrækning at vaktavdelingene er for smaa; mange syke har derfor maattet henvises til eneværelser og saaledes blit opført som isolerte.

Arbeidsvirksomheten.

Ved **R ø n v i k** asyl hadde indendørs de fleste patienter hittil været sysselsat med garnbinding, hvori de somoftest er oplært fra barnsben av. Men krigen bragte ugreie i denne arbeidsgren, idet det paa grund av eksportforbud i England i længere tid ikke var mulig at skaffe tilstrækkelig garn. Kurvfletting blev derimot drevet i samme utstrækning som i tidligere aar. — Blandt utearbeider kan nævnes, at en hel trop patienter under arbeidsformandens ledelse var beskjøftiget en længere tid om sommeren med at utvinde brændtorv efter en ny metode; dette arbeide agtes fortsatt i stigende utstrækning, da man derved lover sig adskillig innskærkning i asylets kulforbruk. Arbeidet paa torvmyren gik med liv og lyst. Paa grund av dens fjerne beliggenhet fra asylet var der truffet den ordning, at patientene tok kaffekjel og smørbrød med sig om morgenen, saa de slap at gaa hjem til middag; denne fik de først kl. 6 efter tilbakekomsten. Dette mere ubundne friluftsliv blev aabenbart anseet som en meget kjærkommen avveksling i det daglige anstaltsliv.

Paa **S a n d e r u d** er utearbeidet som vanlig drevet ved patientenes hjelp; foruten onnearbeide er der ogsaa utført adskillig nyrydning. Blandt kvindelige haandgjerningsarbeider indtar vævning en fremskutt plass. Amtstinget har bevilget midler til at omdanne et gammelt kjelhus til arbeidslokale for centralavdelingens mandlige patienter.

Fra **D e d i c h e n s** asyl anføres: Der er nogen som arbeider villig og ivrig, om sommeren i haven, hvor de som ønsker det faar sin egen haveflek, og om vinteren med alle slags haandarbeide. Særlig er det grove cannavasbroderi udmerket at gi sengeliggende syke den første tid; med nogen utholdenhet kan ogsaa herrerne bringes til at bli gla i det. Men de fleste av dem som kommer ind, særlig herrer, er ganske uvant med alltslags kropslig arbeide og kan vanskelig bringes til at dyrke det med nogen iver eller stadighet.

Paa **M ø l l e n d a l** asyl viser kvindene lyst og vilje til at delta i husgjerning og syarbeide. Mændene derimot foretrekker som regel at være uvirkosomme.

De sykes opmuntring og adspredelse; gudstjeneste.

Paa Eg har der flere ganger været dansemoro og hyppig grammofonunderholdning. Reservelægen har holdt foredrag med fremvisning av lysbilleder. Aviser læses meget i alle avdelinger, og boksamlingen brukes flittig. For kvindepasienter blev der arrangert slødeturer. — Gudstjeneste, én gang med altergang, har som tidligere været holdt paa 2 søn- og helligdage av tre. Presten har én gang ukentlig besøkt sykeavdelingene. Skolelæreren holdt i vinterhalvaaret et par ganger ukentlig foredrag og sangøvelser.

Paa Dikemark har dans og musik været et led i de sykes adspredelser; især er der blit sat stor pris paa grammofonen. Spaserturer, roturer og kaffeturer i skogen hører ogsaa med til fornøielserne, hvori ogsaa pleiepersonalet har deltat. Asyls bibliotek paa ca. 1000 bind har været flittig brukt.

Paa Blakstad er der som vanlig blit avholdt fester ved høitidelige anledninger. Et musikkorps fra Kristiania spilte og sang en søndag rundt om i de forskjellige avdelinger baade i centralen og koloniene. Presten i Asker holder gudstjeneste 2 ganger i maaneden; den bivaanes av ca. 40 pasienter.

Paa Prestsæter asyl avholdes ved de store høitider foruten 17de mai og St. Hansaften nogen mindre fester med dans og traktering. Utenfor disse holdes nogen dansemoroer søndag eftermiddage. Kaféerne ved jernbanestationen besøkes gjerne om søndagene av kolonipasienter, som oppebærer en mindre ukeløn som opmuntring for sit arbeide. Likesaa holdes undertiden mindre kaffeslabberaser for centralpasienter under ledsagelse av personalet. I koloniene er kortspil og avislæsning de almindeligste underholdningsmidler; grammofonen er man ogsaa glad i, særlig slaar dansemusik og humoristiske viser godt an. — Gudstjeneste avholdes hvor 3dje uke.

Paa Rosenbergs asyl holdes aviser og illustrerte blade til de sykes underholdning; der spilles ogsaa kort etc., og i sommermaanedene har enkelte mere rolige syke faat være med paa fiske- og roturer. Ved de store høitider er der festlighet med ekstraforpleining. — Asyls prest besøker efter behov de legemlig syke og holder 1 gang om maaneden opbyggelse.

Paa Dedicens asyl har ved jul og nytaar o. l. leiligheter fremvisning av lysbilleder vakt megen glæde, saameget større som billederne er hjemmegjorte, tat, oftest efter film, av de syke selv forut for eller efter indlæggelsen i asylet.

Ulykkestilfælde.

Paa Rønvik asyl indtraf et tilfælde av suicidium. Vedkommende, en mand, led av demens med tøvete storhetsideer og var av og til optat av hypokondre vrangforestillinger, men hadde aldrig vist noget tegn til selvmordstanker. Da han en morgen som vanlig skulde gaa paa gaardsarbeide, hadde han gaat ind i kjeldereren og hængt sig. Der blev gjort oplivningsforsøk, men uten resultat. — Der forekom ogsaa et tilfælde av fractura cranii, foraarsaket ved stenkast. Ute i luftegaarden, hvor der trods stadig rensning altid dukker nye sten op av grun-

den, kastet en ung katatoniker, som hittil ikke hadde vist særlig aggressive tendenser, pludselig en sten i hodet paa en ældre, sløv medpatient, som ikke hadde git nogensomhelst foranledning til overfaldet. Stenen rammet med voldsom kraft nogen cm. ovenfor venstre øie og frembragte der et blødende saar. Patienten faldt bevisstløs om, men kom sig noksaa snart efter at være tat under lægebehandling. Der var det første døgn symptomer paa commotion med gjentagne brækninger, og der sivet ogsaa litt blod ut av venstre næsebor og venstre øre. Læsionen forløp imidlertid fuldstændig reaktionsløst, og patienten var efter et par ukers sengeleie atter i fuld vigør.

Paa V e u m asyl paadrog en hysterika, som vilde rømme, sig en fractura fibulæ (Potti) ved at hoppe ut gjennom et vindu i kolonibygningen, hvor hun laa om natten.

Syke i familiepleie under asylenes tilsyn.

Ved R ø n v i k asyls mellemkomst blev 13 kvinder og 1 mand sendt til koloniene i Steigen og en anden mand bortsat paa en gaard i asyllets nærhet. — Adgangen til at faa de syke utsat i privat forpleining synes efterhvert at bli mere og mere innskrenket, samtidig med at kravet om forhøielse av forpleiningsgodtgjørelsen er i stadig stigende.

Fra S a n d e r u d skrives: Tallet paa patienter, bortsat i asyllets nærhet og under dettes tilsyn, har ikke øket. Under den herskende dyrtid er det vanskelig at faa nogen anbragt paa denne maate for rimelig betaling.

Undvikelser.

Paa E g asyl undvek 8 patienter i aarets løp; 6 av dem blev snart bragt tilbake, men 2 rekonvalescenter, som hadde benyttet en tilladt søndagstur til at gaa de mange mil til sine hjem, blev efter meddelelse om at de var kommet vel frem utskrevet.

Fra R ø n v i k rømte en mand senhøstes. De sidste nogenlunde sikre spor etter ham fandt man et par mils vei fra asylet en ukes tid etter undvikelsen. Muligheten av selvmord maa vistnok ansees som ganske utelukket.

Fra V e u m asyl rømte 17. Naar undtas én, som var borte i længere tid og hadde tat arbeide paa landet i nærheten av Horten, var ingen borte mere end ca. et døgn. — Den i forrige beretning nævnte 19 aar gamle pike, som 25 september 1915 undvek fra asylet, blev fundet som lik 9 august 1916 i skogen, ikke langt fra sit hjem. Hun hadde lagt sig under en gran, hvis nederste grener laa helt nede paa marken og dækket hende helt; antagelig har hun villet hvile sig litt og er saa sovnet ind og frosset ihjel; veiret hadde nemlig om aftenen, den dag hun rømte, slaat om og var blit kaldt og rusket.

Paa P r e s t s æ t e r asyl har der været færre undvikelser end tidligere, og de undvegne er alle vendt tilbake. Publikums velvillige holdning og telefon om-trent paa hver gaard gjør det som regel let at opspore dem.

«Ved Valen asyl lykkedes det for 3 at rømme og komme frem til sine hjem, hvorfra de saa blev hentet tilbake. I asyllets omegn er det let at stikke sig bort, hvorefter man kan komme tilfjelds eller naa ned til fjorden og finde en baat.

Paa en spasertur, som nogen rolige kvinder fra Neevengarden foretok i fjeldet, satte en pike pludselig paa sprang ned mot Eidsvaag og kastet sig paa sjøen. Den ene pleierske fór efter, fik hjælp av et par mand som i baat fik tak i den syke. Pleiersken gik saa igang med kunstig aandedræt med godt utfald. — En degenereret, som i aarrækker med korte avbrydelser i privatpleie hadde været paa asylet, rømte og streifet om et par dage «for at samle nye indtryk». Efter tilbakekomsten følte han sig negligeret, og i et anfald av ærgrelse herover satte han fyr paa en halmmadras, hvad heldigvis blev opdaget itide. Da han ogsaa tidligere baade paa asylet og utenfor hadde begaaet ildspaesættelse, og han desuten ved sine homoseksuelle attentater var en plage for medpatienter og pleiere, fik man ham overflyttet til Kriminalasylet.

Fra Opdøl asyl undveg en imbecil gut fra markarbeide; der er blit søkt efter ham men uten resultat; han er nærmest ufarlig baade for sig selv og andre.

Dødsfald. Sektionsfund.

Paa Eg asyl hadde man hos en 45 aar gammel mand, nogen tid før han døde, opdaget et bønnestort saar i huden over 4de venstre intercostalrum. Ved sektionen viste det sig, at det gik gjennom brystvæggen og ind i hjertemuskulaturen i nærheten av apex; saaret var her av størrelse som en ert og omkredsen grønlig misfarvet. Hjerteposen var fylt av en gulagtig uklar væske. Han hadde vistnok tilføiet sig selv læsionen med en træpinde, som blev fundet omhyggelig gjemt i sengklærne. — Hos en 64 aarig gaardbruker paavistes ved sektion foruten cysto-pyelo-nephritis ogsaa echinococcus hepatis.

Paa Rønvik døde 2 patienter efter 5 dages ophold i asylet; de var ved indlæggelsen i fullstændig omtaaket tilstand. — Den ene var en ung lappekone, som led av bronchopneumoni i forbindelse med excessiv anæmi. Hun hadde ifølge de sparsomme oplysninger om sygdommens begyndelse og utvikling født for et par uker siden og da antagelig hat et svært blodtap; ansigtsfarven var nemlig gulblek og slimhinderne fullstændig farveløse. Hun var den hele tid meget urolig, plukket paa sengetæppet, feftet med armene og søkte stadig at komme op av sengen. Hver gang man forsøkte at faa næring og medicin i hende bet hun tænderne krampagtig sammen, og det lykkedes kun av og til at faa hende til at svelge litt melk. Sidste døgn blev der foretat saltvandsinfusion et par ganger og indsprøttet digalen intramuskulært, men uten synderlig virkning. Ved sektionen fandtes foruten symptomer paa en bronchopneumoni uttalt anæmi av alle organer. Tilfældet maatte saavel ætiologisk som symptomatisk opfattes som en amentia post partum. — Den anden var en mand, som hadde en regulær basismeningit. Ved sektionen paavistes florid suppuration.

Fra *V e u m* asyl meddeles nogen sektionsfund hos tuberkulose: Hos en av dem, en ældre, yderst blek og avmagret mand, fandtes i pylorusregionen en ganske stor ulcererende medullærcancer; naar undtas en og anden brækning, uafhængig av maten, hadde den syke ikke hat nogen dyspeptiske besværligheter, skjönt han like til det sidste spiste ganske godt almindelig kost. — Hos en anden, som hadde faat en pleurit, fandtes tilsvarende lunge lufttom og i apex en valnøttstor knute med kitagtig indhold; knuten communicerte med pleurahulen. — Som en raritet blev der hos en tredje fundet kun én nyre (den høire) som til gjengjæld var ca. 15 cm. lang og av relativt tilsvarende bredde og tykkelse.

Fra *S a n d e r u d* anføres, at én av de 3, som døde av tuberkulose, i den sidste tid var anbragt paa et tuberkulosehjem utenfor asylet. — En patient hadde før indlæggelsen paa asylet været utsat for en brandulykke og døde som følge av de svære brandsaar.

Paa *B r a t s b e r g s* asyl var en arbeider, 66 aar gammel, som efter et voldsomt trauma capitis var blit tiltagende sløv, indkommet i en excessiv irritationstilstand. Da der i høire tinding og tilstødende parti av isse og pande føltes endel uregelmæssigheter og i partiets midte en tydelig indsænkning i kraniet, blev der foretat trepanation, hvorpaa der efter et døgns bevisstløshet indtraadte fuldstændig ro med normal puls og temperatur. Nogen dage efter begyndte imidlertid uroen paanyt; den varte dog ganske kort; han blev atter soporøs og døde nogen dage senere. Ved sektion fandtes emollition av det tilsvarende hjerneparti.

Paa *R o s e n b e r g s* asyl har dødeligheten ogsaa dette aar været stor blandt patientene. Og det er heller ikke saa paafaldende, naar man er opmerksom paa at belægget kun er gamle pleiepatienter, som i regelen efter at ha været flere aar i andre asyler eller pleiehjem er blit sendt hit. Næsten alle er stemplet allerede ved indkomsten; flere har tuberkulose, nogen kronisk nyresygdrom, en del er ældre arteriosklerotikere med daarlig hjerte. — Av de 6 som døde av tuberkulose hadde én kun været her i 3 uker og 2 i 9 maaneder; av de 4 som døde av kronisk nyresygdrom hadde 3 opholdt sig henholdsvis 4, 14 og 18 maaneder i asylet; 3 døde av krupøs lungebetændelse, hos 2 av dem med sekundært empyem; hos alle 3 var lungebetændelsen forløpet, mens de gik oppø, uten at de i sin demente tilstand hadde vist manifeste sygdomstegn. 2 døde av influenza med alvorlige komplikationer. — Et pleiehjem, som saaledes stadig og omtrent udelukkende mottar kroniske demente, maa være forberedt paa, at de som regel ogsaa er legemlig syke, særlig tuberkulose. At veie dette spørsmaal og la det være avgjørende for optagelsen av hensyn til mortalitetsstatistiken har man anseet for uriktig. Stats- og amtsasylenes opgave er at behandle de akute former, og de hvormed der er noget at utrette; en pleieanstalt bør, saavidt plassforholdene tillater det, befri de nævnte asyler for saavel den værste mentale som for den værste legemlige dødvegt. (Looft).

Fra *O p d ø l* asyl er morbus Basedowi hos en gammel kone opført som dødsarsak. Hun hadde i mange aar hat et struma, som ikke voldte hende nogen ulempe, men i den senere tid kom der av og til kvælningsanfald, og efter et saa-

dant døde hun. — Flere av organene blev sendt til Rikshospitalets path.-anat. institut. Tumor, en næve stor, glatvægget cyste med brunlig, colloid, flytende indhold, indtok gl. thyroideas plass, den trykket paa trachea, som var skedeformig sammenklemt, og paa oesophagus.

Utgaat efter avgit erklæring ikke sindssyk.

Paa D i k e m a r k indkom 7 februar en person A. E. I. B. i henhold til sindssykeattest og lægeoplysninger. Da tilfældet turde være av ikke liten interesse, skal der om vedkommende nedenfor gives en kort beretning. Han er opført som simulant og utskreven som ikke sindssyk. — Av de foreliggende oplysninger om vedkommende fremgaar, at han er en holdningsløs og alkoholiseret person med sterk tilbøielighet til vagabondage. Under indflydelse av alkohol synes han let at komme i kollisjon med straffeloven. — Fra Eg asyl har man mottat vedkommendes selvbiografi. Denne biografi maa vistnok ansees for endel farvet, men man faar dog et ganske godt indblik i patientens hele tænkesæt, hans forsøk paa at utsmykke sine handlinger og hans tilbøielighet til dels at gi andre personer skylden for sine gjenvordigheter. Paa den anden side viser biografien, at han er i besiddelse av en viss evne til at uttrykke sig, og at han har tilegnet sig skolekundskaber, der synes at være større end hos personer, som helt fra barneaarene av har ført et liv saa nogenlunde i likhet med B's. — Han har dels reist som sjømand men mest som tryllekunstner under kunstnernavnet Prof. mag. Burkal Berg. Paa forespørsel, hvordan han kunde falde paa at kalde sig for «professor» svaret han, at han slet ikke har kaldt sig for Professor og Magister. Hvad publikum maatte utlægge Prof. mag. til, kommer ikke egentlig ham ved, idet han nemlig, hvis man gaar ham paa klingen ganske liketil vil meddele, at Prof. mag. kun er at betragte som en letvindt forkortning for «professionel magiker». Hans kunstnernavn har saaledes aldrig bragt ham i vanskeligheter. — Han synes ikke at være nogen specialforbryder, idet han i flæng er straffet for tyveri, betleri, hærverk, legemsfornærmelse, trusler og været arresteret for beruselse. — Han meddeler, at han i juli 1908 paa en maate spilte sindssyk, men at politilæge Winge, «som ikke er god at lure», hadde erklæret, at han nærmest hadde simulert sindssygd. I domspræmisserne mener han, at det ogsaa har været uttalt, at han hadde simulert, og at han av den grund ikke fik noget fradrag i straffens længde for utholdt varetægtsarrest. — Av en skrivelse fra politilæge Winge av 24 mars 1916 støttes imidlertid ikke B's angivende, og de ældre akter ham vedkommende har det ikke været mulig at oppspore. — Paa forespørsel, hvordan han kunde finde paa at spille sindssyk, saaledes som han selv paastaar, fortæller han, at han under sit omflakkerliv som kunstner ofte fik anledning til at iagtta sindssyke personer, som var anbragt i Lier og paa Ringesrike. Han kom snart paa det rene med, at det hyppigste symptom var «fikse ideer», men at det merkeligste var, at patientene aldrig var helt hverandre like, av hvilken grund det ogsaa var lettere at kopiere saadanne syke. — Angaaende

sin tilstand i tiden omkring 17 februar 1911, dengang da der blev begaaet indbrud i Stavanger, og han blev arresteret som delagtig, eller ialfald som hæler, meddeler han selv følgende: Forut for den nævnte dag hadde han nydt en hel del drikkevarer, særlig vin til 1 krone flasken, og under denne periode hadde han sovet utilstrækkelig, men han var dog fuldt klar over, hvad han foretok sig, og han mener, at der var intet psykisk sykkelig hos ham, dengang han fra Egersund blev transporteret tilbake til Stavanger. Indkommen i arresten her begyndte han paa grund av sine tidligere forgaelser at frygte for en større straf, og han begyndte derfor at bli urolig og angav falskelig at være hallucineret. Han blev da indlagt til observation paa Eg. Her gjennemgik han i begyndelsen en anstrengende tid derved, at han paa alle mulige maater søkte at holde sig vaaken om natten, laa og snakket, og «tøiset» om en evighetsmaskine. Dette var han nødsaget til, fordi søvnen blev noteret av nattevakten for nattens vedkommende, mens der ingen optegnelser blev gjort om dagen, om patientene da sov. Den søvn han saaledes ikke fik om natten, tok han igjen om dagen. Paa Eg erklærte han ogsaa, at han hadde seet et hvitt hestehode med en rød ring, og dette kunde kun være en ond aand, som vilde ham ondt. Han lot sig ogsaa under opholdet paa Eg forlyde med, at han var «Verdens klokeste mand». Han fortalte ogsaa, at han hadde følelsen av, at der var nogen etter ham, og at han syntes at føle, at en usynlig person tok fat i ham. Paa Eg befandt han sig den første tid i en sterk spending for observationens utfald, og det var først gjennem en meddelelse i en avis, at han fik rede paa, at han var bleven erklæret sindssyk og farlig. Først etter denne meddelelse «blev han sig selv igjen». Paa Eg likte han sig forresten ganske godt, fraregnet at han engang kom i slagsmaal med en medpatient. En enkelt gang var han ogsaa forresten uforskammet mot direktøren. Paa Eg skaffet han sig ved arbeide nogen penger, og han fik ogsaa i den siste tid av sit ophold der tilladelse til om søndagen at spasere i byen. Fra disse turer kom han alltid ædru hjem igjen, og skal ikke, saavidt der var oplyst, i byen ha git anledning til nogen klage. — Ved sin utskrivelse fra Eg sees han at være betegnet som helbredet, og dermed bortfalder ogsaa den utstedte farlighetserklæring, som ikke kan sees at være nærmere begrundet. — Han begyndte saa atter paa sin vagabondering og havnet omsider i Kristiania, av hvis fattigvæsen han flere ganger blev anbragt i privat forpleining. Han rømte imidlertid fra de steder, hvor han hadde været anbragt, angivelig fordi han ikke vilde arbeide til forpleierens fordel. Kun et sted befandt han sig vel, nemlig i nærheten av Stabæk, hvor han hadde anledning til at gaa og komme som han vilde. Da han imidlertid paa sine turer fik en gonorré, blev han indlagt paa Sorgenfri, og forpleieren, som ansaa ham smitteførende, sa ham op. — Etter opholdet paa Sorgenfri var han i Kristiania, hvor han tildels hadde ganske godt arbeide, indtil han omsider begyndte at drikke og atter fik en gonorré. Dette fandt sted omtrent 14 dage før julen 1915. Da han hadde vanskelig for at greie sig, fandt han paa, at han maatte gjøre noget blæst for at komme ind paa sykehus. Han fik da istand et opløp i Grænsen, hvorunder han talte til publikum og anbefalte dem at forsyne sig i butikkene med, hvad de maatte ønske, thi det var ham, som eiet

hele stasen. Han blev bragt op paa politistationen, men løsladt igjen. Kort efter blev han imidlertid meldt av sin vertinde for trusler og blev saa indlagt paa Ullevaal sykehus og der observeret. Han paastaar, at han spilte under dække med sin vertinde, for at opnaa den indlæggelse og behandling paa sykehus, som han mente høilig at trænge, bl. a. ogsaa for nogen smerter, som han hadde i ryggen. Indlæggelsen til observation opnaade han derved, at han paa politistationen blev staaende ganske stur og antok en tosset mine. — En beskrivelse av den sidst omhandlede tidsperiode og den paastaaede simulation av sindssygdом vil man finde i et brev fra patienten til dr. Holm av 17 juli 1916 (38 sider). — Da han var kommen ind paa Ullevaal sykehus' 6te afdeling fortsatte han efter sin forklaring den samme komedie og fremkom da med lignende forfølgelsesforestillinger og en noget kverulerende omtale av samfundet med hip til socialisterne. En vidtløftig fremstilling av begivenhetene under opholdet paa Ullevaal har han git i et brev til dr. Holm av 27 april 1916.

Efter indkomsten paa Dikemark asyl avgav han en længere forklaring til reservelægen. Denne gik i det væsentlige ut paa, at han under sit ophold paa Eg hadde staaet meget høit hos direktøren, og der tjent mange penger. Grunden til opholdet der angav han at være, at han skulde være til «hygge og nytte». Han angav, at han ikke var indlagt der som sindssyk, men nærmest som «hjemløs ungdom». Direktøren paa Eg indsaa imidlertid tilslut det meningsløse i, at beholde en saadan «alsidig begavelse» paa asyl, hvor der ingen anledning var til «videre utvikling og utdannelse», og derfor slap han ham løs. — Saa reiste han da senere omkring, især paa landsbygden, hvor han dyrket «de skjønne kunster» med forskjellig held. I det store og hele fandt han ikke den paaskjønnelse, som han kunde være berettiget til at vente. Han blev tilsidesat, mest fordi folk ikke likte hans ansigt. Det var derfor vanskelig at slaa sig igjennem, og dette førte til, at han holdt sig meget for sig selv og forblev ugift. Han følte sig ofte forurettet og forhadet av alle, ogsaa av kvinderne. Disse var det i det hele tat vanskelig at komme i forbindelse med uten mot gode ord og betaling.

Paa grund av hans ovenstaaende uttalelser hadde direktør Holm en længere samtale med ham 9 februar. Herunder vedgik han, at han hadde simulert. En klar og aapen meddelelse herom fremkom dog først stykkevis og lidt efter lidt. Resultatet av gjentagne lange samtaler og eksaminationer blev, at han erklærte at ha simulert sindssygdом i Stavanger og paa Eg, nu senest i Grænsen, paa Ullevaal og indkomstdagen her. Han fortæller, at det er meget anstrengende at drive denslags simulation. Det tar svært paa kræftene, og han sveder som efter et svært arbeide. Han mente, at det ikke var heldig at simulere, «thi krukken kunde gaa saalænge tilvands, at den kom hankeløs hjem igjen». — Hvad hans uttalelser til reservelægen angaar, erklærte han, at udtrykket «til hygge og nytte» var noget, som forvalteren spøkende hadde sagt paa Eg, og at endel av det andet, som er anført, berodde paa en misforstaaelse fra reservelægens side, og at dette om «alsidig begavelse» etc. selvfølgelig var den rene «idiotisme». — Der blev sagt ham, at naar han virkelig hadde simulert,

saa maatte han jo snarest utskrives, og jeg spurgte ham da, om han var fornoiet med at utskrives dagen efter. Dette bad han imidlertid indestendig om ikke maatte ske, og at han maatte faa lov til at være her, indtil hans gonorré var blit helbredet, og at han ialfald ikke maatte komme ut før ut i mai. For yderligere at prøve ham, meddelte jeg ham senere en dag, at jeg hadde ombestemt mig, og at jeg hadde tænkt paa at beholde ham her til næste vaar. Detté blev han noksaa ulykkelig over, for da vilde hans beregninger slaa feil, og han vilde opnaa noget ganske andet, end hvad han hadde tilsigtet. Hans hensigt hadde nemlig været at bli stelt med paa et sykehus og ha det godt i vintertiden. Naar sommeren kom, mente han nok at kunne greie sig. Dette var foranledningon til, at han sendte mig et nyt brev av 5 mai 1916. — Med hensyn til hans optræden her i asylet skal der meddeles, at han i det store og hele opførte sig ganske rimelig. Han hadde vistnok enkelte ganger klaget over, at han fik forlitet mat og forlitet tobak. En enkelt gang hadde han været uhøflig likeoverfor avdelingspleieren. Men ellers opførte han sig upaaklagelig. Han tiltok i huld, og der kunde senere ikke paavises hos ham bestemte vrangforestillinger, hallucinationer eller sykelige stemningsforandringer. — Han uttalte sig om sine livsforhold og tildels om sine gjenvordigheter i en flydende ordstrøm, uten at han dog tilla bestemte personer eller samfundet nogen skyld heri. Han mente sig født paa livets skyggeside, men en stor del har han selv forskyldt, først fordi han kropslig ikke var nogen virkelig arbeidskar, og dernæst fordi han ikke kunde la være at drikke, især da øl, naar han kom sammen med likesindede, holdningsløse personer. Disse uttalelser ledsagedes ikke av nogen affekt og fremførtes uten nogen av de tidligere overdriivelser. Hans uttalelse om personer og forhold viste ingen systematik. Spesielt er hans fremstilling nu ikke paranoid farvet. Han skravler ivei, løst og fast, ganske som det i øieblikket falder ham ind, og man kan tillægge, — saaledes som han i øieblikket finder det hensigtsmæssig og formaalstjenlig. Storhetsforestillinger lar sig ikke paavise hos ham. Han erklærer, at han er «nul og nix». Han befinner sig vel i asylet, mener at han der har hat det godt, er blit vel behandlet og stelt med, og dette tror han ikke, han hadde opnaadd, om han ikke hadde simulert. Hans søvn har i asylet under opholdet paa vagtavdelingen fra 1 mars til 20 mars vist sig at være upaaklagelig. — For at faa rede paa angjældendes intelligente standpunkt, hans skolekundskaper og hukommelse, blev han underkastet en indgaaende eksamination. Han viste sig at ha paafaldende gode kundskaper i geografi. Ogsaa i historie var han upaaklagelig. Han kan utføre alle 4 regningsarter perfekt, tar aldrig feil i den lille multiplikationstabel og regner tildels ut i hodet den store tabel. Han gjentar uten vanskelighet 5- og 6-sifrede tal og lange indviklede sætningsperioder. — Ved fysikalsk undersøkelse av nerve- og rygmærvsymptomer fandtes disse at være i fuld orden. Der var ingen tremor. Rombergs symptom var negativt — selvfølgelig. — Der er om ham avgit 2 erklæringer. Nemlig en erklæring av stadsfysikus Wüller og dr. Thv. Buch, fremlagt i retten den 1 mai 1911, og en fra Eg asyl av 25 juni 1911. — I den første erklæring fra Stavanger staar det bl. a. anført, at Rombergs system er positivt, og at angjældende har en uttalt tremor

i hænder og fingre. At han har hat tremor, turde være noksaa rimelig, skjönt han selv mener, at han frivillig lot sin haand skjælve, men hvad Rombergs symptom angaar, er dette utvilsomt simulæret hvad han ogsaa selv medgir. Han har her vist, hvordan han bar sig ad. — Saafremt Rombergs symptom ikke hadde været simulæret, maatte han ha hat en utpræget rygmarvsaffektion, hvad der absolut ikke er tilfældet. — Han anfører, at historien om perpetuum mobile var noget han hadde fundet paa «a la Gaustad». Hans meddelelse om syndebukken var ogsaa noget han hadde fundet paa; likesaa at folk pekte fingre av ham. Han hadde aldrig været forfulgt av autoriteter eller politi. Hans fortælling om Kristus og hans kundskaper var bare «bluff». Likesaa meddelte han, at hans fortælling om sjælevandringen var et forsøk paa at dupere lægerne, som alt andet. Han erklærte ogsaa, at man selvfølgelig ikke kan se utenpaa en mand, at han er masturband, som han hadde paastaaet, og at hans hukommelse skulde være nedsat for aarstal og begivenheternes rækkefølge kunde han nu ikke paastaa. — Med hensyn til erklæringen fra Eg, hvori der staar, at han har daarlig hukommelse og daarlige skolekundskaper, er det nu bragt fuldt paa det rene, at hans skolekundskaper tverimot maa ansees for at være meget gode, og naar han ikke kunde regne paa Eg, men derimot «regnet bort i natten», er alt dette ogsaa et led i hans simulation. Han erklærte ogsaa, at hans forfølgelsesforestillinger og hans forhøiede selvfølelse, likesom hans angivelige hallucinationer ogsaa bare var opspind. Derimot forholder det sig rigtig, at han paa Eg fik sovemidler, kloral, og dette tok han gjerne, fordi det paa ham hadde en behagelig virkning. — I sistnævnte erklæring er videre anført, at han den 4 oktober 1910 ved en arrest station i Kristiania hadde seet nogen fæle mænd med horn i panden komme sig i møte, og at han av den grund blev angst, voldsom, og maatte belægges med tvangstrøie. Ogsaa denne begivenhet betegnes som simulation, idet det skulde betyde et alkoholdelirium.

Det vil av foranstaaende fremgaa, at der foreligger sikre beviser for, at B. har simulæret Rombergs symptom. Han har endvidere simulæret meget daarlige skolekundskaper. Efter hvad der imidlertid foran er oplyst, kan han ikke være imbecil paa det intellektuelle gebet, — eller dement. — Naar det nu ikke kan iagttas nogensomhelst sindssygdoms symptomer hos ham, maa det medgis, at al sandsynlighet taler for, at han har simulæret mere end det, som allerede er bevist, og at de forfølgelseideer av skiftende art, som han ved forskjellige leiligheter tidligere har git tilkjende, og som særlig hyppig i denne form forekommer hos intellektuelt imbecile, har været et led i hans simulationsarbeide. Dette har han ogsaa gjentagne ganger erkjendt. — For rigtigheten av hans forklaring taler ogsaa, at hans forhøiede selvfølelse og hans angivelige ideer kunde forsvinde paa Eg, og at han derfra kunde utskrives helbredet. — En saavidt intelligent mand som B. vilde under en paranoid form av sindssygdом ha hat ganske anderledes systematiserede forestillinger, end de, som B. har git tilbedste. — Jeg finder, ogsaa paa grund av dette sidste hensyn ingen grund til at anta, at han har dissimulæret. — Jeg har foreholdt B. at der er straf for at simulere sindssygdом, men han mente, at jeg av forskjellige grunde

vilde la dette forbli mellem ham og mig. — Naar jeg i henhold til foranstaaende er kommen til den overbevisning, at B. har simulert sindssygdøm paa alle punkter, maa jeg videre slutte, at han ikke var sindssyk, da han blev arresteret i Egersund og ført til Stavanger, likesaalidt som han har været det paa Eg, Ullevaal eller her. — En anden sak er det, at B. maa betegnes som en degenereret person med særlige mangler paa det etiske omraade. (Holm).

III. Personalet.

Paa Eg har det været meget vanskelig at faa pleiepersonalet tilfredsstillende rekruttert. Paa den mandlige vaktavdeling er ansat 2 pleiersker, men det vilde være ønskelig at faa mere kvindelig sykepleie der. Paa kvindesiden er der indredet 3 lyse, hyggelige loftsværelser; 2 eller 3 maa dele værelse sammen, men ingen ligger om natten sammen med de syke, undtagen skiftevis paa et værelse i B-avdelingen og paa værelset ved siden av vakt salen. — Til elevkursen meldte sig kun 3 kvinder. Den teoretiske undervisning (ialt 35 timer) blev ledet av reservelægen; 3 pleiere og 7 pleiersker foruten elevene deltok i den.

Paa Rønvik uteksaminertes fra det om vaaren avsluttede elevkursus for pleiepersonalet 5 mandlige og 5 kvindelige elever, som alle bestod eksamen og derefter mottok fast ansættelse ved asylet. Nyt kursus begyndte om høsten med 5 mænd og 6 kvinder. Kursene blev avholdt av reservelægen. — Asylet har været meget fornøiet med den adgang det i aarets løp har hat til at faa et par pleiersker ind som elever i almindelig sykepleie ved sykehuset i Bodø. Efter tilbakekomsten har de overtat tjeneste paa mandssiden, hvor man vil bestræbe sig for i stadig større utstrækning at erstatte det mandlige pleiepersonale med kvindelig.

Paa Dikemark er der for personalet opført en peisestue med veranda, hvor det kan tilbringe sin fritid, drikke kaffe og danse. — Undervisning i sindsykepleie er blit git som vanlig.

Fra Veum anføres, at der til ledige pleierstillinger altid er yderst faa kvalifiserte ansøkere; for pleierskernes vedkommende falder det derimot lettere. Paa mandssiden blev i aarets løp en ledig pleierplass besat med en pleierske, som siden asylets aapning hadde gjort tjeneste paa kvindesiden.

Paa Sanderud har forholdene med pleierpersonalet været tilfredsstillende; det er pligtopfyldende og bra.

Før Presterud asyl har de store utvidelser ved statens patronfabrik paa Raufoss, som ligger i samme herred som asylet, bidraget til, at det falder mindre let at faa ledige plasser besat.

Ved Bratsbergs asyl er det reglementerte forholdstal mellem pleiepersonel og syke blit overholdt hele aaret, og arbeidet er drevet med flid og lyst

baade av de fast ansatte og av elevene; personalets kaar er nu ogsaa i enhver henseende bragt paa høide med, hvad der kan forlanges, idet sidste amtsting vedtok en betydelig forhøielse av grundlønnen med tidligere alderstillæg, beregnet fra ansættelsen her eller ved andet asyl, saa alle nu har høieste lønning. — Ordningen med overpleierske paa mandsavdelingen har man al grund til at være meget tilfreds med.

Ved Dale asyl har det i de nuværende florissante tider vist sig meget vanskelig at faa rekruttert personalet ved indtrædende ledighet, særlig paa mandsiden. 3 av postene er fremdeles besat med kvinder; de har vist sig meget paa-lidelige i tjenesten. — Kun 2 pleiere og 2 pleiersker tok eksamen ved kursets avslutning om vaaren. — For en gift pleier er der skaffet familiebekvemmelighet (3 værelser med kjøkken, elektrisk lys og frit brænde) i et nyindredet hus paa asylslets grund.

Ved Valen asyl har der været adskillig skifte, og det har tildels været vanskelig at faa skikkede folk ansat; særlig har dette gjældt mandlige pleiere. Der har nemlig været adgang til at opnaa særdeles god fortjeneste ved forskjellige bedrifter, hvorfor lysten til at binde sig i faste, mindre avlønnede stillinger har været liten. Der ræsonneres almindelig som saa, at «asylet ligger saa av-sides, at det ikke er noe for unge mennesker at slaa sig til her», saa et dyrtids-tillæg paa 100 kroner baade for kvindelige og mandlige pleiere ikke har spillet nogen merkbar rolle. — Paa mandssiden er der istedetfor en pleier ansat en pleierske; der er nu 2 pleiersker her, og med dem gaar det meget bra.

Fra Neevengården meddeles: Det er en selvfølge at de for alminde-lige kropsarbeidere saa florissante tider har gjort rekrutteringen særlig av det mandlige pleierpersonale overmaade vanskelig og litet tilfredsstillende. I sommer stod en række plasser ledig, og da man samtidig hadde utkommandering og sommerferier, var man ofte meget ilde stelt. Særlig led arbeidsvirksomheten, da det kun var et faatal av mandspatienter, man kunde faa paa utearbeide i den bedste aars-tid. — Mangelen paa mandlige ansøkere har gjort, at man har ansat 5 alminde-lige sykepleiersker paa mandsavdelingene; 3 av dem endog ganske unge. Man hadde ønsket at faa ansat 2 ældre pleiersker med ordentlig utdannelse, men der kunde ikke skaffes passende rum til dem. — Der er i aarets løp opprettet en særlig stilling for en sykepleierske attacheret lægekontoret. I posten blev ansat en R. K. søster med flere aars asyltjeneste, de siste 2 som overpleierske. For-uten at assistere ved sykebehandlingen, medicindispensation, listeføring og journal-skrivning etc., administrerer hun skrivemaskinen og er direktørens sekretær.

Ved Rosenbergs asyl har i aarets løp 5 pleiersker gjort tjeneste paa alle avdelinger. Man har været like tilfreds med dem som med de mandlige pleiere — og vel saa det.

Ved Opdøl asyl har det været vanskelig at faa pleierpersonalet rekrutteret, særlig paa mandssiden tildels paa grund av stadige utkommanderinger til militær-tjenesten. Som vikarer paa mandssiden fungerer 2 kvinder, og man agter at søke om bevilling til 2 pleiersker istedetfor 1 pleier, hvorved 2 pleiere hele dagen kan være med patientene paa utearbeide. — Da alle faste funktionærer paa

statens asyl er dyrtidstillæg, krævet ogsaa pleiepersonalet her tillæg; andragendet blev indvilget efter følgende satser: a) Gift funktionær kr. 200.00 + kr. 25.00 for hvert barn han forsørger. b) Ugift mandlig funktionær kr. 150.00. c) Ugift kvindelig funktionær kr. 100.00. For ogsaa delvis at kunne imøtekomme kravene fra køkken- og vaskepiker og yngste gaardsgut, blev der stillet kr. 300.00 til direktørens disposition.

Ved *Dedichens* asyl har man for det kvindelige personales vedkommende altid kunnet paaregne en nogenlunde jevn tilgang av flinke unge piker fra gode hjem som elever, og mange av dem har ydet en fortrinlig tjeneste. De har med stor interesse fulgt de kurser, overlægen hver vinter holder for dem i almindelig og speciel sykepleie, og de har i sit arbeide oftest lagt en meget pligtopfyldende og paapasselig omhu for dagen. Men efter et aars tid eller to søker de sig enten til det Røde Kors, eller vender tilbage til hjemmet eller «gaar over i anden livsstilling», just som man skulde faa mest nytte av dem, og der maa begyndes med et nyt kuld. Overpleierskene er som regel utdannede pleiersker, oftest fra det Røde Kors; man har dog derfor ikke nogen sikkerhet for at de egner sig for sindssykepleien, hvortil kræves altfor særegne evner og anlæg. — Vanskeligere er det at skaffe et godt pleierpersonale. De hovedbygninger som fandtes paa de to Trosterudgaarder er forlængst ombygget, utbedret og nyindredet, saa de nu bl. a. avgir plass til familiebolig for overpleieren og en gift pleier; endvidere er der soverum for nattevakten; rummene er anbragt saaledes, at dagens larm generer mindst mulig. Da det vistnok vil vise sig nødvendig at skaffe plass til flere gifte pleiere, om man skal regne paa at faa beholde paalidelige folk, vil dette søkes naaet i en tredje funktionærbolig, som er under bygning.

Ved *Møllendal* asyl hadde man, for at holde det paabudte antal, maattet ta til takke med mindre kvalifiserte vogtere, men det gik bra.

Tillæg til «Sindssykeasylenes virksomhet».

Diagnosen amentia.

(Av direktør dr. med. H. Evensens beretning fra Gaustad asyl.)

Som det fremgaar av sykelistene har der i aarets løp været behandlet 4 tilfælde av **amentia** i *Gaustad* asyl. Da dette sygdomsbegreb hører til de mere omstridte, skal der her gjøres nærmere rede for tilfældene.

Sindssykelæger, som tilhører den symptomatologiske retning, har som bekjent anvendt denne benævnelse for tilstandsbilleder av høist forskjellig art, hvorfor amentia blev en hyppig forekommende sindssygd, og selv efterat navnet forbeholdtes for en selvstændig primær sygdom, indgik herunder ganske uensartede tilfælde. Efterhaanden er denne diagnose stadig blit sjeldnere, og flere forfattere anvender nu ikke mere denne benævnelse uten for de tilfælde, som opstaar i tilslutning til en infektionssygd, og frembyr billedet av raadløs uklarhet med mangel paa evne til at samle tankerne og med mistydninger. I regelen viser ogsaa det senere forløb av andre formodede amenser, at de har været anfald i en dementia præcox eller i manisk-depressiv sindssygd, eller at det har dreiet sig om hysteriske dæmringstilstande.

Saa rigtig som det er at opretholde det nosologiske standpunkt ved sygdomsformernes inndeling, kan man dog av praktiske grunde ikke avvente det videre forløp før tilfældet klassificeres, og om man ikke skal anbringe altfor meget i en rubrik for usikre tilfælde, maa der træffes et valg mellem de diagnoser, som der kan være tale om. Synes man da, at man av den foreliggende forvirring ikke har ret til at diagnosticere en manisk-depressiv sindssygd eller en dementia præcox med den derav følgende prognose, er det ikke til at undgaa at falde tilbake paa diagnosen amentia, selv om man forbeholder sig den endelige rubricering av tilfældet, naar der har gaat en længere tid hen efter anfaldet. Man benytter ikke derfor benævnelsen amentia symptomatologisk; men man regner med den større eller mindre sandsynlighet av, at diagnosen ikke er den rigtige.

Avgjørelsen vilde være lettere, hvis man altid kunde opretholde kravet om en infektion som paaviselig aarsak; men det er i hvert fald at gaa for vidt, saa litet sikkert som man ved om infektion som aarsak til sindssygd. Ætiologien hviler oftest paa formodninger. Sygdomsbilledet er derfor det eneste sikre, man har at holde sig til.

Et holdpunkt har man ogsaa deri, at utgangen i de fleste tilfælde enten er død eller helbredelse. Av de 4 syke døde den ene; de andre utgik helbredet.

Nogen sikkerhet for, at helbredelsen vil holde sig, har man rigtignok ikke. Det videre forløp kan vise, at det har dreiet sig om remissioner i en kronisk eller periodisk sindssygd. Der er da ikke andet at gjøre end at følge tilfældene og komme tilbake til dem i en senere aarsberetning.

1.

L.-nr. 12159, 42 aar gml., glaspuster, indlagt 12te mai 1916. Faren hadde været i asylet; i 50—60 aars alderen var han efter sindsindtryk blit grublende, troede sig ødelagt, gjorde selvmordsforsøk, vægred sig for at spise, var taus og stuporøs med cyanotiske ekstremiteter, blev efter 2⁵/₄ aars asylbehandling hjemsendt uforandret. Senere skjæbne ukjent. Det har vistnok været et tilfælde av dem. præc.; han skildres som underlig og egen med daarlig forhold til hustruen. Paa farmors side skal der ha været et ikke nærmere angit tilfælde av sindssygd.

Pat. skildres, som særdeles vel begavet og sterkt interessert for politik, hadde tillidsposter inden partiet og kommunen. Han hadde maattet arbeide for sit ophold fra 11—12 aars alderen, hadde tjent ganske godt, men hadde dog hat økonomiske bekymringer som følge av megen sygd i hjemmet. Han var meget forsiktig med hensyn til alkoholbruk efter hustruens meddelelse, mens hans utseende snarere tydet paa det motsatte. Røke gjorde han ikke. Han var av læge behandlet for skrumpnyre og voldsomt forstørret hjerte, som dog hadde minket noget det sidste halve aar. I oktober 1915 var han overarbeidet og nervøs og hadde et «hjerteanfald» i et formandskapsmøte, hvorfor han i december 1915 lagde sig ind paa Rikshospitalet. Han laa her en ukes tid for nephritis chron. med svær hjertehypertrofi og høit blodtryk (RR 228). Paa Røntgenbillede og orthodiagram var aortaskyggen paafaldende bred. Wassermanns reaktion var negativ. Han frembød intet paafaldende psykisk dengang, men gjorde, da han fremstillede sig 6te mai 1916, indtryk av at være mere snaksom og støiende end tidligere.

Efter lægeoplysningerne skal sydommen være brudt ut denne dag. Det opplyses dog, at han i længere tid hadde sovet daarlig, gaat i spænding for en streike, han vilde forhindre, og var begyndt at studere bibelen. Søndag 7de mai var han i kirke og gjorde et rastløst indtryk, men viste ingen foretagsomhet eller hadde nogen planer. Dagen efter talte han i Folkets hus, men saa usammenhengende, at det vakte forundring. Tirsdag steg han op paa platformen i et frelsesarmemøte ved en vennefest, hvortil han ikke var indbudt, og bekjendte, at han var blit omvendt under sin sygd i vinter; men enig med armeen var han dog ikke. Torsdag 11te mai blev han urolig og snakket ustanselig, men kunde hjemme sitte rolig med barna paa fanget. Han var hverken munter eller trist og hadde nogen sygdomsfølelse, idet han sagde, de ikke skulde bry sig om, at de ikke forstod ham, da han ikke var bra i hodet. Han mente, at huslægens aand forfulgte ham, og forat ikke andre skulde besmittes av aanden, luftede han ut efter doktoren. Han troede ogsaa, der var gift i drikkevandet, saa andre maatte drikke først av det. I en frelsesarmekaptein, som han omgikkes med, saa han

sin forlængst avdøde søn. Han var litt opfarende. Samme morgen, han indlagdes, var han ildrød i ansigtet, men kold paa benene. Han mente, ledsagerne fór med lureri, og spurte: «De følger mig vel ikke til Gaustad? Er jeg gal?» men sagde ogsaa, det ikke var hodet, men hjertet, som var sykt. Han hadde hørt huslægen tale om Gaustad og hadde altid hat imot asylet, siden han engang hadde hat adskillig besvær med at faa tat en syk ut derfra. Sidste nat hjemme var han blit saa voldsom, at han maatte bindes, især da han gjorde forsøk paa at hoppe ut gjennom vinduet. Ellers hadde han opført sig ordentlig, spist og været renslig, men sovnet litet og blandet sammen likt og ulikt i sin snak.

Ved inkomsten i asylet var han saapas rolig, at han forsøktes paa C-salen, men maatte snart flyttes til eneværelse i D og var urolig baade nat og dag. 15de mai er der notert: Han holder sig ved visiten paa madrassen, men kaster sengklærne rundt i værelset, skjærer ansigter, klapper i hænderne og klasker sig paa laarene, peker paa de omstaaende og gir dem venskabelige puf. Han snakker uavladelig med skum i mundvikerne, men svarer ikke paa spørsmål, kommer tildels med avvisende bemerkninger som: «Det raker dig ikke — det har du ikke godt av at vite — du behøver ikke vite det». Hans tale er temmelig ensformig, bestaar av spørsmål og svar, ofte med ganske den samme sætningsbygning. Svarene rimer ofte paa spørsmålene; men der er ingen mening i dem, og tildels kommer han med stavelser, som ingen betydning har, men øiensynlig bare tjener som fyldekalk. Ved forsøk paa at notere hans tale lykkes det ikke at faa alt med; men det uteladte er av samme art som følgende prøve:

«Var det papa, nei det var paven — lei ja, men ikke lei — var det Petter? Nei, det var ikke fætter — var det smult eller var det S? Nei, det var olje i Trine, en sopelime — tror du paa mig nu da, mama? Nei, jeg har aldrig set riset, før jeg fik blaase paa haka — var det raaen? Nei, det var lukten av en dauing — var det sprit? Nei, det har jeg ikke sagt, mama — Var det vand? Nei, det var kjøtt, i rompa paa en vanddraape i enden paa en — det var ikke det gule, men gulheten i swifta — var det pis? Nei, det var is — hvem var damen? Var det farlig at lukte paa den der, mama? (peker paa en spyttklyse, og da dette dikteres, sier han: «spekepølse!») Hvem var lurene end Ulstad? Det var Gurstad. Var det zaren eller narren?» osv.

Tildels opsnapper han ord fra andres samtale og lager rim paa dem. Taler meget om øl og konjak, og paa spørsmål om han har drukket, svarer han i en haanlig tone, at han er kommen til at lukte paa en vanddraape (opfatter altsaa spørsmålets indhold), likesom han omtaler Farris som for fint. Enkelte ganger nævner han Gaustad, uten at han synes at ha nogen forstaaelse av, at det er der han er. Han er noksaa medgjørilig. Han faar i sig det halve av maten, resten søler han med. Later vandet hvorsomhelst i værelset, lukter sterkt av urin. Afføring efter klyster. Pupillerne like, reagerer. Intet talebesvær, indlater sig dog ikke paa taleprøver. Knæskjælreflekser tilstede, kanskje lidt livlige (strammer musklerne). Ingen tydelig skjælven i hænderne.

18de mai. Tilstanden i det væsentlige uforandret. Han er ikke paagaende, men vil gjerne hogte sig fast til pleierne, slænger maten omkring eller spytter

den ut, saa han faar litet næring i sig, kaster ogsaa sengklærne omkring, ligger saaledes idag nøken paa madrassen og slaar haandflaterne mot en anden madrass, ved siden av den han ligger paa, eller mot gulvet. Har forskjellige fakter og grimacer, ser med et haansk eller overlegent uttrykk paa lægen, men er ganske utilgjengelig og svarer kun en sjelden gang paa spørsmål og da avvisende («Skal du ha greie paa det du da?»). Han reagerer derimot med nik, hode-rysten, pegende haandbevegelser og ansigtsforvridninger, idet han tildels samtidig utstøder endel uartikulerte lyd. Altsammen sker i langsomt tempo og med ringe innervatorisk energi. Han kommer som før med forskjellige usammenhengende utbrudd, mest i spørgeform. Enkelte vendinger tyder paa, at han tror at være i Jerusalem, og pleierne har ofte hørt ham tale om sølvet og guldet her. Paa spørsmål, om han har været i Jerusalem svarer han dog: «Ikke jeg, men Jesus», og paa spørsmål om han er en profet som han: «Nei, jeg bare en fisker», har oftere talt om fisking. Da han spørres, om hvor han bor, jæper han haanlig og peker fingre ad lægen, svarer: «I bula — og saa var det bibelen istedetfor Jerusalem — jeg er bare kula i skya». Han er urenselig.

19de mai. Har i en ukes tid ikke spist mere end halv middag og har ikke villet drikke noget. Det lykkes dog idag at faa ham til at drikke den tilberedte næringsvædske. Ligger paa gulvet og tuller med sengklærne, snakker ustanselig, nu mest hviskende, gjentar de samme bevegelser.

Da kræfterne begyndte at avta, blev han 29de mai flyttet til det urolige vaktværelse for at faa stadig tilsyn og blev sondenæret (gjennem munden). Forsøk paa at mate ham paa anden vis mislykkedes, da han enten spyttet ut eller lot maten ligge i munden. Efterat uroen var stilnet av, laa han slapp hen.

1ste juni. Han har under hele opholdet været fullstændig uklar og i det senere slet ikke reagert paa tiltale. I de sidste dage har der været feber, imorges over 40 gr. C., og frekvent respiration. (Bronchopneumoni).

Han døde samme dag.

Ved sektionen viste de tynde hjernebinder sig betydelig fortykkede, omtrent som en normal dura, blodoverfylde og adskillig blakkede, især over parietallapperne, men avløstes med lethed. Sulci var temmelig aapne. Basalkarrene uttalt arteriosklerotiske. Hjernen veiet 1750 gr. I begge lungers nederste lapper blodoverfyldning og delvis lufttomhet. Hjertehypertrofi (vekt 870 gr.) med fibrøs myokardit. Makroskopisk var der dog ingen fibrøse drag at se i den bleke, gulbrune muskulatur; men mikroskopisk var der rikelig bindevævsnydannelse, dels diffus, dels mere lokalisert. Muskulaturen i v. hjertehalvdel maalte optil 21 mm. i tykkelse. Intet ved klapperne. Coronararterierne viste en betydelig atheromasi, men ingen obliteration. I aorta ogsaa endel plaques, men intet makroskopisk tegn paa lues. Kronisk nefrit. Nyrene temmelig store, bløte, hyperæmiske med noget forvaskede tegninger. Kapslen let avløselig. Vekt tillsammans 350 gr. Mikroskopisk sees nyrekanaler kun hist og her; ellers er de fibrøst omdannet med atrofi og degeneration av epitelet. Nogen rundcelleinfiltration sees ogsaa. Glomeruli dels i behold, dels fibrøst omdannet (Meddelelse fra R.H.s patologiske institutt). Ved de øvrige organer intet at merke.

Snitpræparaterne fra hjernen, som blev forfærdiget av assistenten ved det psykiatriske institut, mislykkes ved et tilfælde ganske, saa de ikke lot sig bruke til nogen finere undersøkelse. Det eneste, som fremgik av dem, var at enhver infiltration av karskederne manglet, saa paralyse kunde utelukkes.

Epikrise.

Sygdombilledet svarer til det, som tidligere gjerne beskrevet som «delirium acutum». Spørsmålet er nu, om forvirringen har været en selvstendig sygdom eller et utslag av manisk-depressiv sindssygdом eller dementia præcox, siden paralyse lar sig utelukke.

For en *manisk forvirring* (deliriøs mani) taler den pludselige begyndelse med motorisk uro, ogsaa paa det sproglige omraade, og de talrike klangassociationer. Skal der siges noget om stemningen, som i det hele var litet uttalt, saa maa den ogsaa snarest betegnes som hævet (spodsk overlegen tone). Mot mani taler dog, at de par dages indledningsstadium, da uroen indskrænket sig til rastløshet, ikke var tydelig manisk farvet, likesaa at sansebedrag, som ellers pleier at være karakteristisk for deliriøs mani, fuldstændig manglet, og at det omtrent var umulig at komme i nogensomhelst rapport med den syke.

Det sidste kunde tale mere for en *dementia præcox*, likesaa ideerne hjemme om huslægens aand og giften i drikkevandet, hans avvisende holdning, manglen paa sammenhæng og stereotypien i hans ytringer. Mot dem. præc. taler dog den temmelig pludselige begyndelse hos en 42-aars mand, som tidligere ikke har vist noget træk i denne retning, tværtom har været en udmerket familiefar og en virksom borger med mange tillidshverv. Den tilsynelatende motstræben, spisevægringen iberegnet, manglen paa sammenhæng, stereotypien og det automatiske i bevægelserne lar sig desuten utvungent forklare av den dype bevissthetsomtaakning, og gjorde heller ikke indtryk av at skyldes nogen kataton viljesforstyrrelse.

Forvirringen syntes mig i det hele for svær baade for en deliriøs mani og en kataton urotilstand, og der var da ikke andet end *amens* tilbake. At den raadvildhet, som pleier at præge en selvstendig *amens*, ikke var tilstede, forklares av forvirringens høide; til raadvildhet hører i det mindste nogen grad av orienteringsevne. Den forhaandenværende hjertesvækkelse og nyresygdом maa antages at ha avgit grundlag nok for utbruddet av en forvirring, hvordan man nu end tænker sig sammenhængen. Nogen infektion er ialfald ikke paavist.

I henhold til den stillede diagnose blev familien straks underrettet om, at det maatte ansees for tvilsomt, om den syke vilde staa det over. Selv om forøvrig diagnosen hadde været deliriøs mani, vilde prognosen i betragtning av hjertesvækkelsen ha været daarlig, om der end hadde været en chance for at anfaldet kunde ha gaat like raskt over, som det kom.

Hadde farens sindssygdом utvilsomt været en dem. præc., vilde det ha været høist usandsynlig, at sønnen hadde en mani. Da der imidlertid ikke har kunnet skaffes sikre etterretninger om farens skjæbne efter utskrivelsen, kunde arvelighetsforholdene ikke tillægges nogen vekt for diagnosen.

2.

L.-nr. 12068, 51 aar gml. strykepike.

Morfaren skal en tid ha været drikkfældig. Moren hadde nogen aar før patientens fødsel religionsgrublerier med sjæleangst og kunde av den grund ikke stelle huset $\frac{1}{2}$ aars tid. Ellers kjendes ingen sindslidelser i slegten.

Som barn var hun frisk, snil og føielig, indesluttet, litt nærtagende og snarest av tungt gemyt, hadde gode evner og var flink paa skolen. Lægeoplysninger om hendes forhold som voksen mangler. Efter hendes egen forklaring har hun i aarenes løp været meget syk: døden nær 3—4 maaneder gml., kjertler og daarlig hørsel som barn, mavesaar med blodbrækning i 20-aars alderen og to gange senere operert for halskjertler, for 4 aar siden ischias med søvnløshet i et par maaneder paa grund av smerter, «laa som i varme», med mindelser fra og til senere, desuten engang blærekatarr samtidig med mavesaaet. 19 aar gml. tok hun ut for at tjene og var 3 aar i Amerika, senere levet hun sammen med moren paa en landsgaard til 1903, da hun syntes, det blev for stridt at sitte med den, flyttet saa til H. sammen med moren og begyndte med strykning. Moren døde i september 1914 av hjerneslag og laa mest tilsengs de sidste $2\frac{1}{2}$ aar, turevis uten bevissthet; datteren anstrengte sig da meget med vaakning, tiltrods for, at hun ogsaa før hadde hat vanskelig for at sove iblandt. Efter morens død var der nætter, hvori hun ikke lukket øinene. Hun vantrivdes ved at være alene, og utbruddet av krigen og alt snakket om den gik meget ind paa hende. Hun følte sig meget træt og magtesløs, men gik i sit arbeide, til sygdommen pludselig brøt ut 7de august 1915.

Hun blev samme aften indlagt paa byens sykehus som tiltrængende øieblikkelig hjælp. Hun var desorientert, svarte ikke paa tiltale, men talte ustauselig uten sammenheng, skrek tildels ogsaa, var sint og motvillig. I den første tid vilde hun ikke spise og motsatte sig med magt at bli matet; senere spiste hun selv. Sønnen var meget daarlig trods narcotica.

Ved indkomsten i asylet den 14de august 1915 var hun iført tvangstrøie, talte høirøstet, skrek av og til, men svarte ikke paa spørsmaal. Hun blev lagt tilsengs paa det urolige vaktværelse, sov ikke synderlig paa paraldehyd, men holdt sig nogenlunde rolig til næste dags middag, da en anden patient begyndte at skrike. Hun gik da op av sengen, lagde sig paa gulvet, tullet med sengklærne og gjorde motstand mot at føres tilbake. Hun har ikke talt med nogen, bare sagt «svin!» av og til, tildels slaat efter pleiersken. Som navn opgir hun «Elise», hvad hun ikke heder; forøvrig er der ikke noget at faa ut av hende; imellem opsnapper hun et ord av de andres snak og gjentar det og roper en gang: «Mortensen — krig!» Smaahoster; ingen feber. Skorpede læber (mundens altid aapen). Store pupiller, som næsten ikke reagerer. Patellarreflekser tilstede. Blaaflekket over hele kroppen.

16de august. Urolig inat og idag, trækker om med sengklærne. Spiser ikke av sig selv, lar tildels maten løpe ut igjen. Har engang opgit riktig fornavn idag, ellers bare sagt «svina» og smaasnakket uforstaaelig. En fremvist blyant kalder hun «kaffe», en benknap først «guld», senere «kaffe»; en penge-

pung benævner hun «bankbok», en pennekniv «melk». Paa grund av hendes forvirring, manglende opfatningsevne og uro er det vanskelig at foreta nogen brystundersøkelse; men saavidt det lar sig avgjøre, er der trods hendes stadige smaahoste ingen fremmede lyd at høre. Aftentemp. 37.

17de august. Sovet endel inat, været rolig, puslet med sengen. Hæs; morgentemp. 37,6. Svælger melk, men ikke fast mat. Siger, hun er i «helvede». Blinker uavladelig med øinene.

18de august. Temp. 39—38. Har kun sovet en time inat, været urolig forresten. Roper som før «svin» eller kommer med nogen engelske brokker. Synger, kaster av sig sengklærne.

Tilstanden holdt sig nu uforandret et par uker med enkelte klarere øieblikke iblandt. 4de september er notert: Holder sig rolig, men er fremdeles uklar, ved ikke hvor hun er, forstaar ikke engang det er et sykehus, siger smilende, hun har syntes, hun var paa en kirkegaard. Erindrer ikke, hvor hun er indlagt fra, forbauses over at høre, hun er paa Gaustad, hvor hun ved «gælne» kommer, spørger hvordan det er gaat til. Hun har det likesom paa sig, at hun maa op og ut for at utrette noget. Hun er begyndt at spise fast mat. Har den hele tid imellem vædt i sengen.

7de september. Flyttedes igaar til den rolige vaktstal. Hun er desorientert, kan ikke opgi alder, maaned eller aarstal, kjender ikke navn paa nogen av lægerne. Det blev igaar indprentet hende, at hun var paa Gaustad; men idag har hun ingen ide om, hvor hun er. Da navnet nævnes, spørger hun forbauset: «Er jeg paa Gaustad? Bli'r jeg snart bra igjen? Er det læger dette?» Hvor længe hun har været her, har hun ingen rede paa. Hun ser sig raadvild spørgende omkring, forbauses over, at hun ikke ser nogen av sine kjendte her, bare fremmede. Hun har selv følelsen av, at hun er «ugrei tilsinds, har ingen rede paa sig». Hun efterkommer villig opfordringer om at lukke og aapne øinene, strække ut tungen o. l. og forsøker paa at løse de opgaver, man stiller hende, men ligger for det meste apatisk hen uten at spørre om noget. Hun kan efter nogen betænkning se av uret, hvor mange klokken er, læser overskrifter i avisen og regner rigtig 8×8 , derimot kan hun ikke tælle 3 mynter sammen, tar 1 kr. for $\frac{1}{2}$ kr., spørger om de er norske, pusler litt med dem og lægger dem saa bort uten at komme til noget resultat. Det er ogsaa mulig, at hun har glem't opgaven, da indprentningsevnen er paafaldende liten. Da en pleierske gaar forbi, spørger hun: «Er det hende, som er saa slem? Det kommer for mig, at det er hende, som har voldt, at jeg er syk»; men en stund bakefter tror hun ikke, at nogen har været slem mot hende. Hun glemmer stadig hvor hun er, og naar hun ser navnet Gaustad paa lakenet, utbryter hun ærgerlig: «Æsch, er det der, jeg er?» og gjentar sit spørsmåal, om hun snart blir bra igjen. Om sine livsforhold kan hun ikke gi anden forklaring, end at hun har været i H. Hun benegter sansbedrag. Pupillerne er like og reagerer nu godt. Patellar-reflekserne snares't svake. Ingen svetning.

10de september. Fremdeles uklar, maa anstrenge sig for at huske hvor hun er, og umiddelbart efter at ha kommet paa navnet spør hun altid, om hun kan

bli bra igjen og gjentar dette spørsmål flere ganger i samtalen løp. Hvad der sies til hende, blir som skrevet i sand; øieblikket efter er det ute av hendes erindring. Hun kan ikke lære direktørens navn trods daglige opfordringer om at indprente sig det. Har ingen erindring om sygdommens utbrudd. Undrer sig fremdeles over, at hun ikke ser nogen av sine egne her, men skjønner ved nærmere eftertanke, at det er sindssyke, hun er sammen med. Indser allikevel ikke urimeligheten av, at hendes slegtninger skulde være her. Paa spørsmål om hun syntes, sengen har gaat i sjøgang, svarer hun smilende: «Ja, men det er bedre med det nu». Hun opgir rigtig fødselsaar og alder, klarer ikke aars-tallet, men finder ut, det maa være 1900 og noget — 1916! Tiden paa aaret ved hun ikke, «det er vel sommer», og kan ikke avgjøre, om det er mai eller september, «er saa sløv!» Ukedag vet hun endnu mindre.

Efterhaanden klarer hun mere og mere op og flyttedes 13de oktober til B., skjønt hun nødig vilde skifte opholdssted.

16de november. Ved god orientering, naturlig av væsen, villig og tilgjengelig. Hun fortæller nu, hvad der er anført foran om hendes tidligere liv. Mener hun i sin nervøse tilstand ikke taalte høre om krigen, men kan ellers ikke angi nogen aarsak til utbruddet, som kom ganske pludselig, mens hun endnu arbeidet. Nogen febersygdrom tror hun ikke, at hun hadde. Det gik rundt for hende med en gang. Hun erindrer, at hun var paa sykehuset i H. i ca. 8 dage, før hun indlagdes her, men har absolut ingen erindring om opholdet der. Husker heller ikke ankomsten til asyltet. Fra opholdet paa den urolige vaktosal har hun ingen anden erindring end at hun «saa indianere» og engang — formodentlig i et lyst øieblik — sat og broderte. Hun tror ikke, at hun hadde syner eller hørte stemmer. Derimot hadde hun det for sig, at hun stadig kjørte paa toget eller reiste med skib, som gynet, og blev overkjørt eller paa anden maate ødelagt, syntes benene var knuste og hodet av, eller at man kastet op en grav, hvori hun skulde begraves; mener selv, dette henger sammen med, at hun har stelt med morens grav. Hun hadde forførdelige smerter i hodet, det var, som om de slipte det paa en slipesten; der var en forunderlig surr i det; naar hun hørte spil i haven her, trodde hun det var sirkus «aa, det var bare tulleri hit og dit». Da hun kom til sansen igjen, dannet der sig hoder og hjerneskiller av kvistene i gulvet, men hun forstod, dette bare var nogen forestillinger, skjønt hun paa denne tid snart hadde sansen og snart ikke. Mens hun endnu var ør, trodde hun lyset i taket var maanen. Hun undredes meget paa, hvor hun var, og forstod ikke, at hun var syk. Den surr og sang i hodet, som hun syntes tok væk sansen, forsvandt paa vaktosalen i C., hvad hun tilskriver uroen der, likesom hun forklarer sine tanker om at være i helvede og ikke i live ut fra al den banding og raaskap hun hørte. «Jeg laa likesom i en dvale; naar pleierskene ropte paa mig, kjendte jeg navnet mit og reiste paa mig; ellers var jeg mest borte». Selv efter flytningen til B. var søvnen længe daarlig. Hun har aldrig før været i nogen lignende tilstand, aldrig hat kramper eller lammelser. Hun drømmer mest, at hun gaar og steller for moren. Corneal- og svælgrefleks tilstede. Ingen ømme punkter. Klager dog over ømhet i issen og mener hun ikke taalder orgelspil av

den grund; men dette har bedret sig det sidste. Ser fremdeles noget blek og træt ut. Har god sygdomsforstaaelse.

I januar 1916 var hun en ukes tid paa besøk hos en svoger, hvorefter hun blev utskrevet 31te januar som helbredet. Erindringen for den første del av asylopholdet vedblev at være uklar. Hun var arbeidssom og helt naturlig av væsen, venlig og tilfreds.

Efter hvad der meddeles midt i december 1917, har hun siden utskrivningen holdt sig frisk og kjæk. Hun giftet sig ved paasketid med en haandverker og har det godt.

Epikrise.

Klinisk har man her det klassiske billede av en amentia; men nogen paa-tagelig aarsak mangler helt og holdent. En infektion synes utelukket. Der fandtes heller intet tegn paa hysteri, likesaa litt som noget sterkt sindsindtryk var gaat like forut, idet man vel ikke kan lægge nogen bret paa «snakket om krigen» selv hos en nervøs og slitt kvinde, som vantrivdes i sin ensomhet. Det eneste, som der kan være spørsmal om er da, om sygdommen har været et anfald av en manisk-depressiv sindssygd, selv om der ikke var gaat noget tidligere anfald forut for dette i 50-aars alderen. Morens sindssygd kunde tale herfor, idet den vel har været en melankoli.

Karakteristiske maniske symptomer har dog manglet under hele forløpet, og diagnosen delirøs mani hadde da ikke stort andet at støtte sig paa, end at en bestemt paaviselig aarsak til forvirringen manglet, foruten at andre sindssygdomme med episoder av forvirring kan utelukkes. Saa langt mener jeg dog, at man ikke er berettiget til at gaa, som til at uteiukke en selvstendig amentia, fordi ingen aarsak kan paavises, og regne tilfældene til manisk-depressiv sindssygd, fordi de ikke kan anbringes andetsteds.

3.

L.-nr. 11939. 44 aar gml. fabrikarbeiders hustru. Der skal ikke ha forekommet noget tilfælde av sindssygd i slegten. Hun har hat almindelig gode evner, var grei, stø, flink, livlig, men ordentlig i enhver henseende, var fra 16—17-aars alderen fabrikarbeiderske og giftet sig 20 aar gml. Hun har hat 10 barn, som hun selv har ammet i 1—2 aar.

Sommeren 1914 klaget hun over, at hun orket mindre, følte sig træt, blev nærtagende, græd let. Det har gaat sterkt ind paa hende, at en datter et par aar hadde været syk (antagelig St veitsdans med paafølgende hjertefeil) og efter et «anfald» hjemme, som skræmte moren, maatte indlægges paa sykehus. Hun klaget ogsaa meget over smerter i ryggen og sagde, de steg til hodet, naar hun reiste sig op. Iblandt kom der korte lette anfald av «besvimelser», hvorunder det gik rundt for hende, saa hun maatte sætte sig ned, hadde ogsaa jevnlig daarlig søvn og matlyst. Hun holdt dog stadig sit hus og sine barn i god skik.

En av de første dage i december 1914 blev hun fundet liggende paa gulvet. Hun viste sig uklar, talte usammenhengende, syntes at se uvirkelige ting og personer om sig, men var ikke synderlig urolig eller ængstelig. Hun viste senere ingen interesse for hus og hjem, syntes som oftest at kjende omgivelsene og ha rede paa, hvad der foregik, men var samtidig mere og mindre uklar. Hun laa enten rolig tilsengs eller vandret omkring i huset, flyttet paa bohavet, gynget i en stol, sang, lo eller pratet litt med sig selv. Et og andet øieblik kunde hun tale nogenlunde korrekt, gjengav ogsaa rigtig en ytring av lægen flere dage baktefter; men hun talte ogsaa ganske uredigt eller var helt taus og svarte ikke paa spørsmaal. Fra og til vilde hun ha anden mat end den, som blev sat for hende, eller slet ikke spise; for det meste var hun føielig. En enkelt gang vædte hun i sengen; hun hadde ogsaa en gang ladt afføringen paa gulvet i privetet, hvor hun var ladt alene. Ellers var hun pyntelig og renslig. Efter svigerindens meddelelse talte hun meget om alt, hun hadde ødelagt for sig og barna, og vilde ikke la fremmede komme ind av frygt for, at de skulde gjøre hende selv og barna ondt; hun mente ogsaa folk hadde let av hende. Hun talte uten affekt om, at hun hadde merket, hun skulde dø, engang pleiersken hadde tat strømpene av hende; «der var bare liv igjen i fingertuppene». Ved distriktslægens besøk 11te december var hun rolig; ansigtet var nærmest uttrykkløst, dog var blikket opmerksomt. Hun utførte paa opfordring villig forskjellige bevægelser, men svarte enten ikke eller med et svakt «nei» eller «vet ikke». Hun viste intet ydre tegn paa affekt eller sansebedrag. En feilagtig uttale av datterens navn rettet hun paa. Hun var blek og anæmisk, i godt huld, gravid i 2—3 maaned.

Hun indkom i asylet den 17de december 1914. Der var intet særlig at merke ved den legemlige undersøkelse. Pupillerne var like store, reagerte for lys og akkomodation. Sensibiliteten normal. Patellarrefleksene lidt sterke. Sterk foeter ex ore. Ved visiten talte hun om sin syke datter, som hun syntes at gaa ut fra at lægerne kjendte, og sin sorg over hendes sygdom, men pekte saa paa en av sidepatientene og mente, at hun kunde være datteren. Senere var hun ikke at formaa til at svare paa spørsmaal, vilde heller ikke række tungen ut, tillot dog at munden blev aapnet, og gjorde da hviskende en bemerkning om, at det luktet saa ondt av hende og faldt i graad. Blev sittende som fortapt med foldede hænder og sørgende uttryk, sukket iblandt, men der var ikke andet svar at faa av hende end et hviskende «ja» paa spørsmaal, om det var ondt at snakke uten gebis. Samme aften hun kom hadde hun dog kunnet gi besked om, at menses hadde været borte i 8 uker.

Ved eftermiddagsvisiten 18de december svarte hun paa enkelte spørsmaal, paa andre ikke, saaledes ikke om sted eller tid, humør, barnenes antal o. lign., mente de lekte paa gaardspladsen, hvorfra der lød stemmer. Nævnte navn paa endel av barna, talte om datterens sygdom igjen, og hvor hun var blit behandlet, men sagde saa, hun selv var datteren, og paa spørsmaal, hvordan det kunde gaa til, nevnte hun noget om gjenfødelse, uten at det var mulig at faa nogen nærmere forklaring. Hun fortalte ogsaa, at hun engang satte i et skrik, fordi hendes

mand skar op hendes mave, mens datteren Rakel saa paa, hvorfor hun hadde bemerket: «Det blir 2 Rakel'er da». Hun hadde dog følelsen av, at dette var fantasi, og sagde et par ganger i samtalen løp: «Nei, nu tøver jeg». Paa spørsmåal om paavirkning av tanker eller elektrisk strøm svarte hun ogsaa, at hun hadde faat et brev, hvori der stod, at folk hadde sat elektriske Røntgenstråaler paa hende. Folk hadde set svært paa hende og sagt: «Stakkar, det er synd paa hende». Hun syntes ikke, hun selv hadde gjort saa meget ondt, at hun ikke kunde bli salig; men bedstefaren hadde sagt noget slikt til hende. Ellers vidste hun ikke av, at folk hadde været slemme mot hende. Syk følte hun sig ikke. Hun kom stille og rolig frem med det, hun sagde, uten nogen affekt.

Hele det første halvaar av 1915 laa hun tilsengs, ganske passiv og omtrent taus, maatte gives maten, viste ingen fremtrædende stemning, men synes ikke at ha været motstræbende, hat egenheter eller stereotypier.

Den 11te juli blev hun overført til kvindekliniken, hvor hun fødte en datter. Fødselen fremkaldte ingen forandring i hendes sindstilstand.

Ut paa høsten blev hun efterhaanden kvikkere, var oppe, kom sig i huld; men uttrykket var stadig mat og forsagt og stemmen lav.

Av en katamnestic stat. præs. 16de november 1915 hitsættes: Søvnen nogenlunde god, men ujevn, appetiten vekslende. Hun er nu orientert med hensyn til tid, sted og personer, men har litt vanskelig for at forklare sig, bruker lang tid til svarene; men de er i hovedsaken ordnede. Hun graater iblandt, naar forholdet til hjemmet berøres, men stilfærdig. Hun forstaar, at hun har været uklar, og erindrer meget litet fra sygdommens første tid. Hun blev braadaarlig, syntes hun rigtig «svævet i skyene», et uttryk hun dog tar tilbake igjen som ikke træffende, uten at hun kan finde noget bedre. Det staar for hende, at nogen kom efter hende en morgen og bragte hende ind paa et kontor, hvorfra hun blev baaret ind i en stue med seng i, men kan ikke avgjøre, om det var her i asylet eller gjælder opholdet paa stiftelsen. Hun erindrer, at hun laa, fordi hun ikke orket være oppe, og at hun byttet sengeplads engang. Naar hun ikke talte, var det vel, fordi hun ikke hadde noget at sige, syntes heller ikke hun hadde noget at tale med manden om, da han besøkte hende nogen ganger efterat hun var kommet tilbake fra stiftelsen; forresten fik hun ikke maal frem, uten at hun kan forklare hvorfor. Hun syntes, det var galt, hun skulde spise, naar hun var saa daarlig; det bød imot ogsaa; «det var vel sygdommen som gjorde, at hun syntes, hun ikke skulde spise». Hun vet ikke rigtig, hvad for tanker hun hadde, «var vel forstyrret». Hun syntes det var galt, hun var borte fra hjemmet, og mangen gang forekom det hende, at hun hadde smaabarn ved siden av sig, naar hun vaagnet, og naar hun blev klar over, at der ingen var, følte hun dobbelt sorg. Hun kan ikke avgjøre, om det med de smaa var drøm; hun saa meget galt og hørte forskjellig om natten, men har det for sig, at det var i drømme. Hun synes ikke at ha hat ringhetsideer eller forfølgelsestanker, hadde bare en vag følelse av, at der var noget, som ikke var rigtig. Hun undret sig, naar det blev sagt hende, at hun var paa Gaustad. Hun erindrer ikke, at

hun fødte paa stiftelsen, men vel at barnet blev lagt til hende: «De kom med et litet barn, som de vilde jeg skulde lægge til brystet — jeg tænkte ikke no' videre paa det — jeg hadde vel ingen tanker — jeg var svært daarlig; saa husker jeg, de lagde nogen kluter paa brystet — der var vel ingen melk». Paa spørmaal om hun har syntes, nogen vilde hende ondt, forklarer hun, at hun paa stiftelsen mente, barnet blev ilde behandlet; naar dets øine skulde vaskes, blev de saaledes fordærvet ved, at de blev sat under vandspruten. Hun brister i graat ved omtalen herav, men indser, at det er vel noget hun bare har syntes. I asylet har hun ikke hat følelsen av, at nogen var leie mot hende; men hun var ræd lægerne og skjønte ikke, hvorfor hun skulde være her. Hun negter at ha hat kramper nogen gang; derimot kan det hælde, at hun har besvimt nogen ganger. Hun har hat det godt med sin maud. Ingen sensibilitetsforstyrrelser.

11te januar 1916. Kommer sig fremdeles, er naturlig av væsen, ved godt mot, stemmen kraftigere. Hun erindrer nu mere fra sygdommen, end hun før har gjort. Hun hadde sommeren 1914 overanstrengt sig med arbeide, idet hun hadde paatat sig at ta op efter slaamaskinen, et arbeide som hun aldrig hadde gjort før, og hvorved det gjaldt at henge i jevnt. Like før sygdommens utbrudd hadde hun været inde paa Rikshospitalet og senere paa et andet sykehus for at se til datteren, som var meget daarlig av hjertefeil. Siden hun en søndag kveld skulde følge manden paa vei til fabrikken husker hun ingenting. Hun tror dog, at hun hjemme vidste, hvor hun var og kjendte omgivelsene, erindrer dog ikke, at distriktslægen var hos hende. Hun hadde nogen syner, saa saaledes en morgen en stor mand paa laaven (i virkeligheten var det nogen klær som hang der) og syntes, hun maatte fly etter ham. Hun graat meget. Paa asylet vidste hun ikke, hvor hun var kommet hen, forstod ikke engang, det var et sykehus; saa paa lakenet engang der stod Gaustad. Hun saa alt som gjennom en sky. Det var umulig for hende at faa stemmen frem, og hun syntes, det ikke var rigtig at spise. Hun erindrer nu fødselen, men mener fremdeles, man fór voldsomt frem mot hende paa stiftelsen; en holdt hende i hver arm. Hun var ræd der.

29de januar. Hun har holdt sig rolig og ordentlig, jevn og naturlig, har været flittig beskjeftiget med haandarbeide. Hun har god sygdomsindsigt. Hun føler sig fremdeles litt svak. Utskrives helbredet.

Efter meddelelse fra manden 14de december 1917 er hun fuldt frisk fremdeles, og ganske som hun var før sin sygdom.

Epikrise.

De sygdomme her kan være tale om er foruten en selvstændig forvirring en dem. præc. eller en hysterisk dæmringstilstand.

Ved indkomsten sees diagnosen at ha været «paranoid katatoni». Det er øiensynlig stuporen med talehindringen, kanskje ogsaa motviljen mot at spise, men fremfor alt den iøinefaldende affektløshet som har diktert denne opfatning. Imidlertid manglet mere avgjørende katatone træk, og affektløsheten viste sig at være forbigaaende. Mot en dem. præc. taler ogsaa den svære omtaakning av

bevisstheten uten samtidig uro og den tilsvarende store erindringsdefekt senere hen.

Mot en hysterisk dæmringstilstand taler den lange tid, som gik hen mellem det sindsindtryk, som i dette tilfælde maatte være det utløsende (datterens sygdom) og selve utbruddet av forvirringen, endvidere manglen paa forstaaelig sammenheng mellem bevissthetsomtaakningen, tausheten iberegnet, og noget foregaaende «ønske» eller stræben, den udtalte stemningsfattigdom, endelig det temmelig langvarige forløp og fravær av hysteriske symptomer i forhistorien og senere.

Tilbake er da en selvstændig forvirring, hvis utbrudd er forberedt ved en række svækkende momenter (talrige barnefødsler, lang diegiving, sorg, overarbeide). At graviditeten har hat nogen betydning er usandsynlig, ikke minst fordi der er gaat 10 normalt fortløpende barselsenge forut. Fødslen har da heller ikke hat nogen indflydelse paa sygdommens gang, hvad der er værd at lægge merke til av hensyn til den vekt, som ofte lægges paa avbrytelsen av svangerskap i den hensigt at hindre utbrudd av en sindssygd om eller bringe den til ophør.

4.

Det fjerde tilfælde var et, hvor diagnosen maatte sættes snart efter indkomsten for aarslistenes skyld, og hvor de opplysninger som forelaa ved indkomsten sammen med stat. præs. ikke var tilstrækkelige til at avgjøre, hvor den forvirringstilstand, som var tilstede, egentlig hørte hjemme. Diagnosen blev derfor «amentia?», og av en eller anden grund blev der ikke foretat nogen ændring av den ved utskrivningen, skjønt spørsmåalstegnet da ikke lenger var paa plads. Det er anledningen til at tilfældet tages med her, og det er interessant nok i differentialdiagnostisk henseende til at fortjene at komme med.

L.-nr. 12129, 29 aar gml. arbeiders hustru. Faren skibstømmermand, behandledes i asylet fra 11te januar 1898 til 22de juli 1899, da han utgik helbredet. Han var noget hidsig og egensindig, var for 18 aar siden blit rammet av en slægge i bakhodet, saa han stupte bevisstløs om; senere var han tunghør, hadde øresus og hodepine, likesom der var ømhet for tryk i bakhodet. I januar 1897 laa han i 3 mdr. syk av «influenza» og vilde etterpaa ikke gaa ut, «da folk saa paa ham». Han gjenoptok arbeidet i mai, men følte sig ikke frisk, mente kameratene stiklet paa ham og hadde imot ham. Han blev mot slutten av aaret værre igjen og frembød billedet av en melankoli, dog med adskillige paranoide træk. Han syntes, alle saa skjævt til ham og talte om ham, endog sendte skjældsord efter ham, hvor han gik, hvad han tilskrev misundelse; han frygtet ogsaa for at komme i straf for at ha snyltet paa sykekassen og for at ha bedt konen overdrive hans tilstand for desto sikrere at komme paa asyl. Ogsaa paa asylet mente han, at de andre lo av ham og snakket ondt om ham, hørte det bli sagt, at han aldrig skulde komme hjem mere, men sendes til et asyl paa Vestlandet, trodde hjemmet og familien var ødelagt, at han selv skulde dræpes o. l. Han var ogsaa et par ganger synshallucinert, saa sin kone og sit

barn ute paa veien, det sidste i en brudepikes dragt. Fra og til vilde han ikke spise. Indimellem var han dog frimodigere, forstod det sykelige i sine tanker og længtet efter at bli frisk og komme i arbeidet igjen. Det gik imidlertid længe op og ned med ham, og først i begyndelsen av 1898 var der mere jevn fremgang. Efter utskrivningen fra asylet har han holdt sig frisk og skjøttet sit arbeide tilfredsstillende, men har været litt overdrevent optat av religiøse interesser, paa samme tid som han har været bange for at la dem ta overhaand. Han har altid været noget tung og trist av sind.

To morbrødre av faren har ogsaa været sindssyke, uten at der er oplyst noget om sygdomsformen. En bror av patienten skildres som stille og tung. De andre 4 søskende litt nærtagende, alle retskafne og dygtige folk. Paa morsiden har der ikke været noget at bemerke.

Ved patientens barndom og opvekst er der ikke andet at anføre, end at hun ikke var særlig glad i at gaa paa skole. Evnerne skal dog ha været almindelig gode. Allerede før konfirmationen kom hun ut som barnepike og var godt likt av alle. Hun var tilbakeholden, stille, litt tung, om end vekslende, har saaledes indimellem kunnet være adskillig munter, men aldrig i nogen overdreven grad. Hun har ikke været heftig. Efter lægeoplysningene hadde hun 2—3 ganger tat sig nær av forskjellige begivenheter, og første gang, da hun tjente i Kristiania og efter familiens mening blev overanstrengt i tjenesten og fik litet mat, samtidig som hun var kommet op i et kjæresteforhold, blev hun indlagt paa et sykehus; var senere hjemme et aar, hvorefter hun «blev som før». Hun tok tjeneste i en kafé og kom paanyt op i et kjæresteforhold, som resulterte i, at hun fik et barn. Dette gik sterkt ind paa hende; hun trodde alle snakket om hende og hendes forhold, hvorfor hun tok barnet med sig og reiste til en anden bygd, hvor hun tok tjeneste hos en enkemand med etpar barn. Med ham blev hun saa gift. I april 1915 kom manden tilskade, hvad hun tok meget tungt, skjønt det hadde hændt engang før. Hun blev ængstelig tilsinds, taus og indesluttet, men kom sig over det igjen og blev som før. Mot slutten av aaret var hun noget overanstrengt av husstellet, saa meget mere som der var kommet et fjerde barn til, nu 9 mdr. gammelt.

Sidst i oktober 1915 begyndte hun at interessere sig mere for religiøse emner end før og talte om nødvendigheten av at omvende sig, og da der 29de november kom en lægprædikant i huset, som prækte bod og spaadde verdens nære undergang, hvorpaa alle tegn tydet, gjorde hans «sterke tale» et mægtig indtryk paa hende, og fra da av blev hun helt forvirret, urolig og stundesløs. Hun skjøttet ikke længere sit hus, præket omvendelse og vilde telefonere til Kristiania, for at man der kunde faa stanset krigen, hadde syner (brand, Jesus), slog hodet mot vinduet, vilde gi de to store barn bryst, tok lægens hode ind til sig, hvisket ham noget uforstaaelig ind i øret og klappet ham paa kind og hænder med stadige avbrydelser, hvori hun var borte i noget andet, vimset omkring ganske forvirret, men kunde dog indimellem samle tankerne for et øieblik og kjendte da omgivelsene; for det meste var hendes snak uten sammenhæng. Sovemidler var uten virkning paa hendes uro.

Ved inkomsten i asylet den 3dje december 1915 var hun temmelig urolig og uklar, svarte ikke paa spørsmaal. Hun fik en times bad, blev lagt tilsengs og holdt sig rolig i sengen om natten, sov ogsaa etpar timer. Spise vilde hun ikke. Næste formiddag utbrød hun av og til «Ove», og til en bemerkning om, at her ikke var nogen Ove, og at hun nu var i asyl, sa hun: «Jeg vet det,» mente litt senere, en av lægerne var Ove; forøvrig svarte hun ikke paa spørsmaal. Hun rev sit linnnet itu.

6te december: Var igaar meget urolig, løp oppe, før ind paa ovnen og brændte sig paa høire skulder og hoftepartiene, blev flyttet til den urolige vaktavdeling. Inat urolig. Hun er vanskelig at komme i rapport med, citerer forskjellige vers, svarer tildels paa spørsmaal, men der er ikke nogen videre rede paa hende. Hun vet, hvor hun er, paastaar hun ikke er syg, angir aastallet til 1914 «for 4 + 4 er 8» og fødselsaaret til 1887 istedetfor 1886, opgir hvor hun tjente i byen, og at det sykehus, hun laa paa, var et sindssykeasyl; paa spørsmaal, om det var Ullevaal, svarer hun «Ugler i mosen». Hun er optat av en vorte paa halsen, som hun synes det er leit at ha, viser frem sine bryster, som hun presser melk av, snur hodet fra side til anden, tar ned i lægens kappelomme, trækker teppet over hodet o. s. v., men kan ogsaa lange stunder ligge ganske rolig og forlater ikke sengen. Fra og til synger hun.

Tilstanden holdt sig uforandret i det følgende, hun slog stadig itu tallerkener, kopper og ruter. Først mot slutningen av august 1916 blev hun saapas rolig, at hun kunde flyttes tilbake til den rolige vaktosal, om hun end var noget tøvet munter, litt opspilet, men ellers naturlig av væsen. Ogsaa i breve var hun tøvet, barnslig overlegen, tilfreds med alt, saaledes ogsaa med at længes hjem. I et brev 27de september omtalte hun, at hun i kirken var kommet rigtig i søndagsstemning: «Der træffer jeg mange Herrer Dem er mere interessantere».

Av en katamnestic stat. præs. 24de oktober hitsættes: Siden 15de september i den rolige avdeling, arbeidsom og snil. Sover og spiser bra, føler sig sterk, forstaar godt at hun har været «fra sig selv», forvirret og urenselig. Hun forstod lang tid ikke, hvor hun var, tror det først var ivaares, at hun saa paa sengetøiet det var Gaustad (erindringsfeil). Paa det urolige vaktværelse hygget hun sig, som om hun skulde være hjemme, naar hun f. eks. efter bad skulde ta paa sig tøiet, syntes hun det gik i takt, som hun skulde eksercere, og hun hadde det saa morsomt, syntes hun handlet og hadde saa mange ting at sælge. Altid var hun i virksomhet, syntes hun; men hun forstaar, at hun ikke gjorde noget. Storhetsforestillinger hadde hun ikke. En gang tok hun direktøren og overpleiersken for sin far og mor og spurgte forbauset; «Hvor har Dere været henne?» Hun var ikke ræd lægerne uten en gang, en av dem saa hende saa strengt i øinene. Ræsonnerer litt over at pleierskene engang pludselig kom over hende, tok hende i næsen og ga hende medicin, «det var like ondt som at faa barn», hvorfor hun skrek høit. De var ofte noget haardhændte, og hun var ræd for de skulde gjøre hende ondt. Ellers ingen forfølgelsestanker. Det kom for hende, at lægerne hadde de samme tanker som hun selv og før de optraadte hos hende; syntes ogsaa nogen dage, der var en telefoncentral i hendes

seng, hvorigjennem hun talte med folk, «men det var vel bare en indbildning det ogsaa». Bortset herfra hørte hun ingen stemmer, havde heller ingen andre sansbedrag. Efter pinse, da hun kom op og ut, begyndte hun at bli mere klar. «Jeg var vist blit liggende der, hvis de ikke hadde jaget mig op; jeg var likesom saa sløv». Naar hun har været syk, har hun syntes, at folk har snakket om hende. Det var ogsaa tilfældet i 1906, da hun behandlede i Kristiania bys sindssykeasyl i Storgaten. Hun var dagen før indlæggelsen her blit søvnløs og forvirret, syntes nogen kom ind ad vinduet om natten, var ute av stand til at tænke klart, fordi der laa noget tungt over hendes hjerne. Hun trodde ikke, nogen vilde hende ondt, men var lei sig i asylet, hvor hun syntes, hun var kommen blandt stygge, grove mennesker, rent et helvede; ingen forstod hende. Samme vinter hun blev utskrevet, tok hun tjeneste og har været fuldt frisk i den mellem-liggende tid. Hun mener at ha et jevnt godt humør, men har liten sans for fornøielser og trættes let av omgang

Efter journalen fra Kristiania sindssykeasyl, hvor hun viste sig at ha været behandlet fra 28de januar—20de december 1906, var hun fuldt frisk til 20de januar 1906, da hun klaget over halsen og hodet. Hun gik dog i sit arbeide. 23de januar viste hun sig meget glemsom, la f. eks. bare duk paa bordet uten at sætte frem andre ting hørende til middagsbordet, talte selv om at være sindssyk, sa alt gik rundt for hende, saa hun ikke kunde samle sine tanker. Samtidig snakket hun om, at nogen veninder talte om hende og hendes forhold til en mand, som skulde ha besvangret hende, hvad hun ogsaa selv hadde frygtet, likesom de snakket om, at hun skulde ha brudt sit avholdsløfte. (Hun hadde i en avholdsforening været meget sammen med en mand, hun vistnok holdt av). 28de januar laa hun tilsengs, «orket ikke at staa op», snart smilende, snart paa graaten, roste sig av at ha været ute blandt mennesker, ha skarpe tanker og gjerne ville utrette noget, eller beklaget sig over de fæle veninder. Hun var ved inkomsten temmelig urolig, men uroen gav sig ialmindelighet efter en halv times varmt bad. Hun smilte jevnlig og hadde av og til latterutbrudd, men svarte som regel ikke paa spørsmal. Opgav saavidt sin alder; ved spørsmal om $2 + 2$ sprutet hun i latter og sa: «Det er vel 4 det», men taug senere haardnakket. Naar man knipset med fingrene, gjorde hun det efter, likesom hun lot den opløftede arm beholde denne stilling en liten stund. Ved passive bevægelser var der stivhet i over- og underekstremiteternes muskulatur.

Tilstanden blev opfattet som en dem. præc.

Midt i august er anført, at hun i den sidste tid var i bedring, strikket, var snil, ordentlig og renslig. Et brev hjem viste noksaa god sammenheng.

20de december: «Hun har i længere tid hjulpet til paa kjøkkenet, snil og arbeidsom. Har sygdomsforstaaelse. Utskrives til hjemmet.» Overensstemmende med den diagnose som var stillet utskreves hun i bedring.

Ved utskrivningen fra Gaustad asyl 2den december 1916 er noteret: «Hun har holdt sig snil, rolig og arbeidsvillig. Undertiden er der noget tøvet, opspilet over hende; men hendes mand mener, at hun nu er, som hun pleier at være. Utskrives helbredet.»

Efter meddelelse fra manden 21de november 1917 har hun siden hjemkomsten den hele tid været frisk og ganske som før sygdommen, interesseret for husstellet, som hun nu maa klare alene, mens hun det første halve aar efter hjemkomsten hadde hjælp.

Epikrise.

Det som her straks gjorde det tvilsomt, om her forelaa nogen (selvstændig) amens, var at der tidligere hadde forekommet flere psykogene depressioner, som var gaat over igjen, likesom der manglet andre aarsaker til svækkelse end det almindelige huslige overarbeide, som saa ofte faar skylden. Det egentlige utbrudd av forvirringen var igjen fremkaldt av et sindsindtryk. Selve forvirringen var heller ikke saa fuldstændig, som den pleier være ved en (selvstændig) amens. Den gav paa den anden side slet ikke indtrykket av at være nogen hysterisk dæmringstilstand. Vanskeligheten ved at komme i rapport med patienten og manglen paa tydelige maniske symptomer (idéflugt, klangassociationer, avledbarhet, beskjæftigelsestrang) talte mot en mani. At hun ofte ikke svarte paa spørsmaal, i begyndelsen ikke vilde spise, at der var liten rede paa hende, og at hendes uro mest gav sig utslag i en ensformig ødelæggelse av spisestellet, tydet mere i retning av *dementia præcox*, selv om heller ikke denne diagnose syntes berettiget.

Det var først, da uroen og uklarheten var over, saa patienten kunde forklare, hvordan hun hadde det under sygdommen, at det blev tydelig, av hvad art denne var. Efter hendes egen skildring av, hvor morsomt hun hadde det, kan det nemlig ikke være tvil om, at hun hadde befundet sig i en manisk tilstand, nærmest en manisk stupor med endel bevissthetsomtaakning; da den gik over, var der ogsaa et hypomant præg over hende. De tidligere depressioner i hjemmet maa da opfattes som lette anfald av manisk-depressiv sindssygdning, utløst av sindsindtryk. Det første anfald som førte til asylindlæggelse, har da likeledes været en manisk-depressiv blandingstilstand, og det har været det rent ydre billede av hemningen med antydning til muskelstivhet, ekkopraksi og katalepsi (som ikke er sjelden i manisk stupor), som ga anledning til diagnosen *dementia præcox*. En indgaaende katamnestic undersøkelse vilde vel ogsaa dengang ha ført til den rigtige diagnose. Ogsaa det anfald var psykogent utløst og ledsaget av bevissthetsomtaakning, uten at man vel er berettiget til at sette disse to ting i forbindelse med hverandre; stemningen sees overveiende at ha været munter.

Arvelighetsforholdene, iberegnet hangen til tungsind ogsaa utenfor egentlige anfald, styrker likeledes diagnosen manisk-depressiv sindssygdning. Det er ganske interessant, at baade i farens og datterens sygdombillede er paranoide træk saa fremtrædende, at en diagnose av tilstandsbilledet alene uten hensyn til forløpet snarere vilde ha trukket i retning av en paranoid demens end en manisk-depressiv sindssygdning.¹⁾

¹⁾ Efterskrift 1919: Efter morens død i april et nyt anfald, indledet av søvnløshet og fortænkthet; samtidig med menses et besvimelsesanfald fulgt av uro og forvirring. Ved indlæggelsen i asylet 19 mai 1919 (lb.-nr. 12 563) orienteret og tydelig manisk, selv om bevægelsestrang og klangassociationer manglet.

Gjennemførelsen av det nosologiske standpunkt, at det er sygdomme det gjælder at diagnosticere og ikke bare at sætte navn paa tilstandsbilleder, tvinger til en mere indgaaende klinisk undersøkelse, men gir ogsaa et langt mere tilfredsstillende resultat end den symptomatologiske betragtning. Ikke mindst amens-begrepets udvikling kan tjene som bevis herpaa, selv om vanskelighetene ved at utskille den selvstændige amens fra forskjellige forvirringstilstande ved de andre sindssygdomme endnu ikke er overvundne.

Trykt 1918:

- Nr. 121. Veterinærvæsenet og kjøtkontrollen 1916. (*Le service vétérinaire et l'inspection de la viande.*)
- 122. Norges kommunale finanser 1914/15. (*Finances des communes.*)
- 123. Civil retspleie 1914 og 1915. (*Justice civile.*)
- 124. Dyrtidens virkninger paa levevilkaarene. 2den del. (*Effets de la cherté des vivres sur les conditions d'existence. 2ième partie.*)
- 125. Industristatistik 1915. (*Statistique industrielle.*)
- 126. De offentlige jernbaner 1916/17. (*Chemins de fer publics.*)
- 127. Norges telegrafvæsen 1916/17. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
- 128. Forsikringsselskaper 1916. (*Sociétés d'assurances.*)
- 129. Skolebarns erhvervsmæssige arbeide. (*Travail salarié parmi les enfants des écoles primaires publiques.*)
- 130. Norges handel 1916. (*Commerce.*)
- 131. Beboelsesstatistik for enkelte norske byer for 1917 (1916). (*Statistique d'habitation pour quelques villes norvégiennes en 1917 (1916).*)
- 132. Ulykkesforsikringen 1915. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
- 133. Sundhetstilstanden og medicinalforholdene 1915. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
- 134. Fængselsstyrelsens aarbok 1915. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1915.*)
- 135. Norges postvesen 1917. (*Statistique postale.*)
- 136. Folkemængdens bevægelse 1911—1915. (*Mouvement de la population pendant les années 1911 à 1915.*)
- 137. Fagskolestatistik 1914/15—1916/17. (*Écoles professionnelles.*)
- 138. Norges bergverksdrift 1916. (*Mines et usines.*)
- 139. Den norske Statskasses finanser 1 juli 1910—30 juni 1915. (*Finances de l'État.*)
- 140. Private aktiebanker 1917. (*Banques privées par actions.*)
- 141. Lønninger og levevilkår i Norge under verdenskrigen. (*Gages et conditions d'existence en Norvège pendant la guerre.*)
- 142. Fiskerforsikringen 1917. (*Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
- 143. Drukkenskapsforseelser 1916—1917. (*Délits d'ivresse.*)

Trykt 1919:

- Nr. 144. Skolevæsenets tilstand 1914. (*Instruction publique.*)
- 145. Fattigvæsenet 1915. (*Assistance publique.*)
- 146. Rekrutering 1914. (*Recrutement.*)
- 147. Norges sparebanker 1917. (*Caisses d'épargne.*)
- 148. Veterinærvæsenet og kjøtkontrollen 1917. (*Le service vétérinaire et l'inspection de la viande.*)
- 149. Norges skibsfart 1917. (*Navigation.*)
- 150. Stortingsvalget 1918. (*Élections en 1918 pour le «Storting».*)
- 151. De offentlige jernbaner 1917/18. (*Chemins de fer publics.*)
- 152. Ulykkesforsikringen 1916. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
- 153. Norges postvesen 1918. (*Statistique postale.*)
- 154. Norges handel 1917. (*Commerce.*)
- 155. Norges bergverksdrift 1917. (*Mines et usines.*)
- 156. Forsikringsselskaper 1917. (*Sociétés d'assurances.*)
- 157. Lønninger 1919. (*Gages et salaires.*)
- 158. Norges telegrafvæsen 1917/18. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
- 159. Fængselsstyrelsens aarbok 1916. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1916.*)
- 160. Norges kommunale finanser 1915/16. (*Finances des communes.*)
- 161. Private aktiebanker 1918. (*Banques privées par actions.*)
- 162. Industristatistikk 1916 og 1917. (*Statistique industrielle.*)

Trykt 1920:

- Nr. 163. Folkemengdens bevegelse 1916. (*Mouvement de la population.*)
— 164. Norges sparebanker 1918. (*Caisses d'épargne.*)
— 165. Skiftevesenet 1916 og 1917 samt overformynderiene 1916. (*Successions, faillites et biens pupillaires.*)
— 166. Sinnssykeasylenes virksomhet 1916. (*Hospices d'aliénés.*)
-

Det Statistiske Centralbyrå har dessuten bl. a. utgitt følgende verker:
Statistisk Aarbok for kongeriket Norge. Senest utkommet: 38te årgang, 1918.
Kristiania 1919. (*Annuaire statistique de la Norvège.*)
Meddelelser fra det Statistiske Centralbyrå. Senest utkommet: 37te bind, 1919.
Kristiania 1920. (*Journal du Bureau Central de Statistique.*)
Månedsopgaver over vareomsetningen med utlandet 1919. Syvende bind. Kristiania 1920.
(*Bulletin mensuel du commerce extérieur en 1919. Septième année.*)
Norges civile, geistlige og judicielle Inndeling 1ste oktober 1917. Kristiania 1917.
(*Les divisions civiles, ecclésiastiques et judiciaires du royaume de Norvège le 1er octobre 1917.*)
Førtegnelse over Norges Officielle Statistik m. v. 1828—31 december 1910. Kristiania
1889 og 1913. (*Catalogue de la Statistique officielle.*)
Statistiske Oversigter 1914. Kristiania 1914. (*Résumé rétrospectif 1914.*)

Samtlige verker er til salgs hos H. Aschehoug & Co., Kristiania.

Av «Norges handel», årgangene 1911, 1912, 1913 og 1915, er byråets beholdning meget knapp, hvorfor man vilde være takknemlig for å erholde tilstillet eksemplarer av samme.

2 mars 1920.